ARMINII KOECHLY TURICENSIS OPUSCULA EPICA QUATUOR

Hermann August Theodor Koechly

[illegible] KOECHLY

[illegible]SCULA EPICA QUATTUOR

ARMINII KOECHLY

TURICENSIS

OPUSCULA EPICA QUATUOR.

I Coniectaneorum epicorum fasciculus III.
II Carminum Theocriteorum in strophas suas restitutorum specimen.
III De evangelii Joannei paraphrasi a Nonno facta dissertatio.
IV De diversis Hesiodeae theogoniae partibus dissertatio.

TURICI,

IMPENSIS MEYERI ET ZELLERI

MDCCCLXXIV

I.

CONJECTANEORUM EPICORUM FASCICULUS TERTIUS.

Quam verum sit decantatum illud Horatii

— vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam —

nuper gravissimo animi commotione nos philologi nuper admoniti sumus funesta subitaque duumvirorum Gottingensium morte, Friderici Guilelmi Schneidewini atque Caroli Friderici Hermanni. Ex plurimis vero longo terrarum tractu separatis, quibus praestantissimorum mortalium exitus accidit, haud scio an ego is fuerim, cujus animum fatalis ille nuntius vehementissime perculerit. Schneidewinus enim cum duobus fere ante obitum mensibus per literas a me rogatus esset de Homericorum hymnorum, quam ab eo parari audiveram, recensione, amicissime ad me rescripserat se amplo jam codicum apparatu collecto proximo quidem minorem Teubnerianae bibliothecae inserturum esse editionem, majorem vero et quae difficiliores de hisce hymnis quaestiones absolveret «senectuti seposuisse» elaborandam! Ad hanc epistolam cum ego in scribendo lentissimus feriis incipientis anni diebus jam in eo essem ut responderem, allatae mihi sunt auditoris cujusdam olim mei tunc Gottingae studiis suis incumbentis literae moeroris plenae, quibus ille et Hermannum repentina morte raptum et Schneidewinum letifero morbo oppressum mihi nuntiavit. Quanta me putes animi perturbatione tunc chartam abjecisse ad hunc mittendam, quanto angore alterum de ejus valetudine exspectasse nuntium! Qui quidem nuntius haud diu exspectatus est: paucis post diebus certiores sumus facti Schneidewinum decimo primi mensis die exstinctum esse, cum Hermannus ultimo vergentis anni die, qui ipse dies ante hos septem annos etiam summo nostro ejusdem nominis equiti fatalis fuit, diem obiisset supremum. Sed mense demum Februario postremum ejus quod de Hesiodi operum prooemio scripsit programma nescio quibus erroribus tam diu retardatum ad me perlatum est, cui programmati ipse sua manu solemnem praescripserat salutationem. His literarum ducibus dici non potest quanto cum dolore atque desiderio renovata mihi sit imago viri gravissimi atque candidissimi, quem ut olim a. MDCCCXLVI in Darmstadiensi philologorum conventu, cum de scholasticorum sectione a publicis sessionibus separanda ageretur, adversarium habueram acerrimum, ita ex eo inde tempore

perpetuam ejusdem sinceramque benevolentiam expertus eram vel post annum nefastum quadragesimum nonum mutatam.

Ad Schneidewinum revertor. Cui si vel minorem partinem editionis per fata licuisset ex speciminibus ab eo jam datis dubitari non potest quam multo jam emendatiores haberemus has sacri nominis reliquias; quos si de singulis singulorum conatibus — quos inter magnus eminet Ludwichii nomen — taceas, per dimidium fere saeculum neglectas jacuisse paene nefas dixeris. Sperandum tamen fore, ut opus ab illo inchoatum rite ad finem perducatur ab Augusto Baumeistero, qui Schneidewini discipulus Batrachomyomachiae editionem accuratissimam dilecto praeceptori suo dedicavit.

Itaque haud abs re fuerit nonnullas, quae jam ante aliquot annos enatae sunt, emendationes hoc loco proponere, quae emendationes etiamsi verendum mihi est ne aut omnes aut pars Schneidewinianis apparatus interventu rejiciantur, hoc tamen commodi habere videntur, ut jam ante editionem Baumeisteri prolatam, quam corruptae sint hae reliquiae, exemplis quibusdam insignioribus aperiatur atque demonstretur.

Initium autem facio a suavissimo illo in Panem hymno (XIX), qui cum alioqui delectandi gratia legenti nihil offensionis habere videatur, penitus inquirenti tot tantaque mendorum lacunarumque certa indicia prodat, ut operae pretium me facturum putem, si totum hymnum eo modo describendum curaverim, quo emendandus et additamentis e sensu non abhorrentibus supplendus mihi visus fuerit.

ΕΙΣ ΠΑΝΑ

Ἀμφί μοι Ἑρμείαο φίλον γόνον ἔννεπε, Μοῦσα,
αἰγιπόδην, δικέρωτα, φιλόκροτον, ὅς τ' ἀνὰ πίση
δενδρήεντ' ἄμυδις φοιτᾷ χορογηθέσι νύμφαις,
αἵ τε κατ' αἰγίλιπος πέτρης στείχουσι κέλευθα
Πᾶν' ἀνακεκλόμεναι, νόμιον θεόν, ἀγλαέθειρον,
λαχνήενθ', ὃς πάντα λόφον νιφόεντα λέλογχε
καὶ κορυφὰς ὀρέων καὶ πετρήεντα κάρηνα.
φοιτᾷ δ' ἔνθα καὶ ἔνθα διὰ ῥωπήια πυκνά,
ἄλλοτε μὲν ῥείθροισιν ἐφελκόμενος μαλακοῖσιν,
ἄλλοτε δ' αὖ λειμῶσιν ὁμιλεύων μαλακοῖσιν
ἄλλοτε δ' αὖ πέτρῃσιν ἐν ἠλιβάτοισι διοιχνεῖ,
ἀκροτάτην κορυφὴν μηλοσκόπον εἰσαναβαίνων.

πολλάκι δ' ἀργινόεντα διέδραμεν οὔρεα μακρά,
πολλάκι δ' ἐν κνημοῖσι διήλασε θῆρας ἐναίρων,
ὀξέα δερκόμενος· ὅτε δ' Ἕσπερος ἤλυθεν Οἴτης
ἄγρης ἀνείλλων, τότε δὴ μέλος ἔκλαγεν οἶον,
ἄγρης ἐξανιών, δονάκων ὕπο μοῦσαν ἀθύρων
νήδυμον· οὐκ ἂν τόν γε παραδράμοι ἐν μελέεσσιν
ὄρνις, ἥ τ' ἔαρος πολιοῦ νέον ἱσταμένοιο
ὕλης ἑζομένη πολυανθέος ἐν πετάλοισι
θρῆνον ἐπιπροχέουσα χέει μελίγηρυν ἀοιδήν.
σὺν δέ σφιν τότε Νύμφαι ὀρεστιάδες λιγύμολποι
φοιτῶσαι πύκα ποσσὶν ἐπὶ κρήνῃ μελανύδρῳ
μέλπονται — κορυφὴν δὲ περιστένει οὔρεος ἠχώ —
ἐν μαλακῷ λειμῶνι, τόθι κρόκος ἠδ' ὑάκινθος
εὐώδης θαλέθων καταμίσγεται ἄκριτα ποίῃ·
δαίμων δ' ἔνθα καὶ ἔνθα χορῶν, τοτὲ δ' ἐς μέσον ἕρπων
πυκνὰ ποσὶν διέπει, λαῖφος δ' ἐπὶ νῶτα δαφοινὸν
λυγκὸς ἔχει, λιγυρῇσιν ἀγαλλόμενος φρένα μολπαῖς.
ὑμνεῦσιν δὲ θεοὺς μάκαρας καὶ μακρὸν Ὄλυμπον·
οἷόν θ' Ἑρμείην ἐριούνιον ἔξοχον ἄλλων
ἔννεπον, ὡς ὅ γ' ἅπασι θεοῖς θοὸς ἄγγελός ἐστιν,
ὡς δ' ὅ γ' ἐς Ἀρκαδίην πολυπίδακα μητέρα μήλων
ἐξίκετ', ἔνθα τέ οἱ τέμενος Κυλληνίου ἐστίν·
ἔνθ' ὅ γε καὶ θεὸς ὢν ψαφαρότριχα μῆλ' ἐνόμευεν
ἀνδρὶ πάρα θνητῷ· θάλε γὰρ πόθος ὑγρὸς ἐπελθὼν
κούρῃ ἐυπλοκάμῳ Δρύοπος φιλότητι μιγῆναι·
ἐκ δ' ἐτέλεσσε γάμον θαλερόν. τέκε δ' ἐν μεγάροισιν
Ἑρμείῃ φίλον υἱὸν ἄφαρ τερατωπὸν ἰδέσθαι,
αἰγιπόδην, δικέρωτα, πολύκροτον, ἡδυγέλωτα·
φεῦγε δ' ἀναΐξασα, λίπεν δ' ἄρα παῖδ' ἀείδηνον·
δεῖσε γάρ, ὡς ἴδεν ὄψιν ἀμείλιχον ἠυγένειον.
τὸν δ' αἶψ' Ἑρμείας ἐριούνιος ἐς χέρας εἷλε
δεξάμενος· χαῖρεν δὲ νόῳ περιώσια δαίμων.
ῥίμφα δ' ἐς ἀθανάτων ἕδρας κίε παῖδα καλύψας
δέρμασιν ἐν πυκινοῖσιν ὀρεσκῴοιο λαγωοῦ·
πὰρ δὲ Ζηνὶ κάθιζε καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισι,
δεῖξε δὲ κοῦρον ἑόν· πάντες δ' ἄρα θυμὸν ἔτερφθεν

ἀθάνατοι· περίαλλα δ' ὁ Βάκχειος Διόνυσος,
Πᾶνα δέ μιν καλέεσκον, ὅτι φρένα πᾶσιν ἔτερψε
καὶ σὺ μὲν οὕτω χαῖρε, ἄναξ· λίτομαι δέ σ' ἀοιδῇ·
αὐτὰρ ἐγὼ καὶ σεῖο καὶ ἄλλης μνήσομ' ἀοιδῆς

His jam quosdam addere placet adnotationes, in quibus tamen quaecunque jam ab aliis probe administrata erant, omnino praesi.

4 Volgo στείβουσι κάρηνα, quod interpretatur Frankius de nymphis «quae cacumina saxorum calcent (h. e calcare solent νύμφαι ὀρεστιάδες v. 19), quibuscum quod dicatur Pan in pratis versari, videri id quidem offensionem habere: nisi per se pateat nymphas illas saxis relictis in prata descendere ibique Panem convenire.» At hoc ipsum diserte dicendum erat: nec fieri ullo modo potest, ut verbo πέτ. — κάρηνα nihil contineat nisi montivagarum Nympharum notionem. Accedit, quod nec verbum στείβειν satis placeat, si Homericos locos contuleris (Λ 534. Υ 499 νέκυας. ζ 92 ἐν βόθροισι), et perquam importune detortam est ex suo usu illud πέτ. αἰγίλιπος πέτρης Ι 15. Π 4, sive praepositionem importunam sive singularem πέτρης respexeris, quae in formula sollemniter posita nihil offensionis habet. Quare scribendum fuit στείχουσι κέλευθα, substantivo ex trium codd. Paris. varietate ad κάρηνα v. 7 deprompto. Cfr. φ 136 ἀν' ὕλην στείχων.

5 Volgo ἀγλαέθειραν, quod Prellerus in mythol. I. p. 458 «mit dem stattlichen Haarwuchs» convertit, subobscura interpretatione mendum apertissimum celans. De quovis alio potius quam de Pane hoc epitheton dici potuisse patet. Οὐλοκάρηνος habes v. 246.

6 Volgo αὐχμήενθ', quod quomodo defendi possit, neminem latet. Sed jam antiquiores critici de mendo cogitaverunt, ex quibus Martinus αὐχμηνθ', Barnesius adeo αἰχμητήν, Ruhnkenius haud melius αὐχμῆνθ' coniecerunt. Verum quod hic post crinium mentionem desideretur, recte sensisse videtur Prellerus, quamquam falso «struppig» interpretatus. Φῆρας λαχνήεντας habes Β 743. Vulcani στήθεα λαχνήεντα Σ 415.

7 κέλευθα hic male invexerunt Wolf. et Frank.

9 Versus locunosus vulgo sic legitur

ἄλλοτε μὲν ῥείθροισιν ἐφελκόμενος μαλακοῖσιν

nec quisquam editorum eo offensus est. Verum nec ῥείθροισιν μαλακοῖσιν probari ullo modo potest, et mire dicitur ῥείθροισιν ἐφελκόμενος, ubi de lavando natandoque minime sermo est, ut membrorum claudicat junctura

φοιτᾷ — ἄλλοτε μὲν — ἐφελκόμενος —, ἄλλοτε δ' αὖ — δονεῖ. Lacunam probabiliter explevisse nobis videmur. Pan temere per virgulta vagatur modo limpidorum fluviorum cursum sequitur modo pratorum mollitie (cfr 25) allectus, quae montium tractu imposita supra se conspicit. Qui Alpinas Helvetiae regiones haud absimiles illis Arcadicis peragraverit, hanc descriptionem facile intelleget. — In sequentibus quamquam ferri possunt versuum initia 10 ἄλλοτε δ' αὖ, 12 et 13 πολλάκι δ', tamen multo elegantius 10 πολλάκι καί, 12 πολλάκι δ' et 13 καὶ πολέος scripsisset.

14. Versus et corruptus et mutilatus sic legitur vulgo

ὀξέα δερκόμενος· τοτὲ δ' ἕσπερος ἔκλαγεν οἶον.

Atque initio quidem bene Piersonus ὀξέα πελλόμενος scribendum vidit. Valet hic fere eadem lex quam Aristarchus in re haud absimili commendavit: vid. schol. ad Φ 252: «Ἀριστοτέλης μελανόσσου ἀναγινώσκει, ὡς μέλανα ὄσσα ἔχοντος· ἀγνοεῖ δὲ ὡς οὐ δεῖ ἀπὸ τῶν κυρίων ποιεῖσθαι τὰ ἐπίθετα.» Scilicet in Pane per nivosa montium cacumina perque saltus feras agitante id notandum erat, quod animadverti poterat: haec vox est illa terribilis Panici terroris causa efficacissima. Oculorum acies quamquam in mortali venatore maxime necessaria hic quidem nihil adferret ad ferocientis Dei imaginem. — Magis etiam sequentia laborant, in quibus quod plerique Martini inventum τότ' vel ὅτε δ' ἄρ ἕσπερος ἤλασεν οἶος plauserint jure suo miratur Hermannus. Nec tamen multo praestat quod ipse posuit τοτὲ δ' ἕσπερος ἔκλαγεν οἶος quod retento tamen τοτὲ adoptavit Frankius: ubi nec τοτὲ sive τότε inutile positum placet, nec multo magis Panis syringe canentis Nymphasque oblectantis solitudo ferri potest, quae potius venantis propria fuerat. Frankii commentum quo ille istud οἶος duplici modo simul intelligit, nolo exagitare. Patet hic quoque lacunam esse, de qua tamen explenda dubitari poterit. Aut Hesperus ipse adventantis et vesperi et mane sollemnis nuntius — cfr X 317 sq. ν 93. Apoll. Rh. II 40 sqq. Catull. LXII 1 sq. Verg. Aen. VIII 589 sqq. — commemoratus erat, aut simpliciter secundum ε 422 sq. θ 786. ο 305 sq. vespertinum tempus adpropinquare significabatur. Poterat id hoc fere modo fieri

— — — ὅτε δ' ἕσπερος ἤλυθεν ἀστήρ
δείελος ἀμφὶ δόμον —.

Sed et illud praeferendum et in librorum οἷον ἕσπερος haud improbabiliter simul Οἶτος ἕσπερος latere videbatur, de quo nota sunt omnia: vid. interpp. ad Catull. LXII, 1. 7. Vergil. Eclog. VIII, 30. Ciri 201. Quamquam fateor etiam multis aliis modis defectum suppleri posse.

15. ἄγρης Personus ἄκρης libri, quo ad explendam lacunam usus sum. 17 sq. Vulgo sine lacuna sic legitur

ὄρνις, ἥ τ' ἔαρος πολυανθέος ἐν πετάλοισιν
θρῆνον ἐπιπροχέουσα χέει μελίγηρυν ἀοιδήν.

Primo versu nemo offendit, quamquam veris floridi in foliis gemmas luscinia non minus displicet quam ille qui apud Hermannum «veris adventus foliis inhorruit», quem post Baumeisterum Hauptium Meinekium fovere non desinit caeca codicum superstitio. Nostro loco scribendum quis putaverit ἢ δ' ὕλης πολυανθέος, ut luscinia intelligatur τὸν οἰνωπ' ἀνέχουσα κισσόν, cujus

καθαρὰ χωρεῖ διὰ φυλλοκόμου
σμίλακος ἠχὼ πρὸς Διὸς ἕδραν.

Sed alio ducit celeberrimus locus τ 518 sqq.

ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών
καλὸν ἀείδῃσιν ἔαρος νέον ἱσταμένοιο,
δενδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκινοῖσιν,
ἥ τε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυηχέα φωνήν,
παῖδ' ὀλοφυρομένη —,

quo collato cum ξ 353 δρίος ἦν πολυανθέος ὕλης de nostri supplementi veritate vix dubitabis. Sequente versu ἐπιπροχέουσα χέει libri, quam «lectionem infictam sane» solus retinuit Frankius, ceteri fere Ruhnkenianum ἐπιπροχέουσ' ἰάχει probaverunt, nisi quod Hermannus ἰάχει scripsit monens non videri hic aptum verbum esse ἀχέει, quod posuerat Ilgenius. Mihi vero aptissimum quidem videtur de flebilibus lusciniae modulis, sed cum etiam ἐπιπροχέουσα per se male habeat, quod solus Bothius sentiens male ἐπιστρέχουσα substituit et propter Homericum locum χέει servandum est, τρωπῶσα scripsi, quod melius cum θρῆνον jungi videbatur, quam si propius etiam ad mutationem ἀεὶ τρωπῶσα posuissem.

19. σφίν numeri singularis est, ut olim putabat Hermannus, sed ad Panem atque lusciniam pertinet amoebaeo quasi carmine inter se certantes.

25 sq. Transpositionem necessariam, quam ab Hermanno repudiatam miseris fecit Ilgenius. Arctissime cohaerere etiam 24 cum 27 et nexus et ipsa verba docent μολπαῖς ὑμνεῦσιν —.

22. χορῶν τοτὲ ἐς vulgo, in quo emendando explicandove frustra laboraverunt aut χορὸν scribendo, quod Ilgenius fecit, aut ad ἰὼν ἔνθα provocando, quem locum ex hymn. III 226 adduxit Frankius. Unus Butmannus τοτὲ δ' ἐς scribendum vidit, quo admisso magis etiam participium in ante

cedentibus requiritur. Tum de θύσαι non debebat dubitari: facile intellegitur saltantes ab illo Nymphas lustrari modo huc illuc trepidante modo modum tarde progrediente.

28. εἰδὼ θ' vulgo, quod quomodo intellexerint interpretes, in alto errore silentio difficile dictu est. Nostra emendatio certissima. Nymphae saltantes ceteros quidem Deos eorumque sedem communi caelitum nomine comprehendunt, solum Mercurium vero Panis genitorem peculiari longoque carmine concelebrant, cujus in argumento altera hujus hymni pars versatur. Hinc etiam frustra est, quod v. seq. pro ἔννεπον Ilgenius textui intulit ὑθλεῦσιν formam apud epicum Nonno priorem me legere non memini.

30. καί ῥ' ὅγ' ἐς vulgo, ad quod mirum repetendum esse ὡς monuit Ilgenius, credidit Franckius. Male: non possunt necessaria ibi omitti, nisi inutilia et languida intruduntur. Ceteri editores hinc pars Musei carminis argumentum directa quasi oratione referri putasse videntur, quod ut in sequentibus inde a v. 32 aperte fit, ita absonum videtur in ipso narrationis de Pane initio. Hinc ὡς δ' ἄρ' ἐς ut simplicissimum et certissimum scripsi. Possunt etiam alia tentari, ut ὡς ὅ γ' ἐς aut κεῖνος δ' aut ὡς δὲ ποτ' Ἀρκαδίην. Sed erraret, qui propter litterarum apices καὶ ποτ' ἐς praeferret.

34. Infeliciter Hermannus, qui librorum scripturam ἔνθα δὲ narrent in tribus codd. Paris. Κυλλήνην recepit; nec melius Bothius ἔστη pro ἴσχεν conjecit. In mente habuit noster Τ 394 sqq. καὶ εἵμενος κεφαλὸν ἔσειν.

33. θάλε γὰρ πόθος ὑγρὸς vulgo. Nimium patienter utrumque tam diu tulerunt interpretes, nec defore arbitror, qui dictum etiam tolerandum existimet: nescio quas machinas excogitaturi. Cfr. fragm. Hes. 113 ed. Goettl.

δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

34. νύμφης ἐυπλοκάμῳ vulgo, quod si verum est, non poterit νύμφη quemadmodum putabat Ilgenius, pro filia accipi, sed post Δρύοπος quaedam excidisse statuendum est, quibus et patria et puellae res — hujus quidem adeo nomen desideramus — accuratius indicabantur. Mihi tamen probabilius videtur ne nostrum quidem de hac Panis origine alius praeter ignota plane servasse, itaque pro κούρῃ ἐυπλοκάμῳ librarius notum illud νύμφῃ ἐυπλοκάμῳ in mentem maximeque venisse.

37. Non puto φιλόκροτον, quod quis conjecerit, ex v. 2 restituendum esse. Non solum variandi gratia sed etiam oppositionem quandam cum χθονί-λειο quo voce «qualitas» indicatur, captatur, πολύκροτον scripsit strepitus «quantitatem» denotans.

38 παιδα τίθησι vulgo. Sed vix credibile praeter matrem quae omnino 35–38 ne nominatur quidem sed tantum intelligitur, hoc tam obiter etiam nutricem memoratam esse. Vocabulum rarum sed rite formatum ἀτίθηνον etiam in Maneth. IV, 368 invenit.

40 ἐς χέρα θῆκεν vulgo, quod cave mutandum censeas in ἐς χέρ' ἔθηκεν vel ἀνέθηκεν.

Iam singulis pertractatis restat ut brevius de toto hymno dicatur, quem nimirum Groddeckius ex duorum fragmentis carminum male consutum putabat, quorum prius 1–27 de Panis vita atque cum Nymphis consuetudine, alterum 28–47 de eiusdem natalibus ageret. Rationes eius perquam leves vide apud Ilgenium p. 573 sq., qui eas quidem recte refutavit, egregiam tamen carminis compositionem nec ipse perspexisse videtur. Constat enim post prooemium v. 1–7, quo Panis atque Nympharum natura atque consuetudo breviter illustratur, duabus partibus, quarum priore et vita Panis diurna in montibus agitata singulatim describitur — quippe rupes perlustrat aut pro libito spatians (8 sq.), aut oves speculatorus (10 sq.), aut denique venans ferasque interficiens (12–14) — et vespertina canente fistula musa (14–18) atque coniuncta cum Nymphis cantantibus saltatio (19–27) vivide depingitur. Altera pars cantilenae, quam prae ceteris Dii Panis natalitia a Nymphis celebrantur, argumentum nobis proponit. Arctissime autem singulae partes cohaerent: 7 et 8, 14, postremo 27 et 28.

Transgredi iam placet ad hymnum VII, quo Bacchi illo atque Tyrrhenorum «adventura» narratur. Hic quoque quaedam aperte corrupta sunt.

Inibo Bacchi literi adstantis habitus describitur: νεηνίῃ ἀνδρὶ ἐοικὼς πρωθήβῃ. Huic non convenit v. 5 φᾶρος δὲ περὶ στιβαροῖς ἔχεν ὤμοις, quod et Eumaeo convenit § 528 et Telemacho iam primum adolescentiam egresso 61, non Baccho nostro delicatuli pueri formam induto. Possit aliquis putare inepta imitatione phrasin Homericam a versificatore receptam esse quamquam non satis convenientem, qualis sane apud hos homines occurrunt. Habet tamen propriae indolis tantum hic quidem poëta, ut potius librarium ita peccasse existimem quam ipsum, qui coniunctis, quas apud Homerum invenerit, formulis περὶ στιβαροῖς — ὤμοις et καλὰ ὑπὸ λιπαρῇσι scribere et potuit et debuit περὶ λιπαροῖς ἔχεν ὤμοις.

Tum 6 sq. procul dubio scribendum

τάχα δ' ἄνδρες ἐυσσέλμου ἐπὶ νηὸς
λῃσταὶ προγένοντο.

nec quia solemnis est formula — μ 358 ρ 160 ε 243 — sed quoniam vulgatum ὅτε νηὸς προγένοντο nec quadrat ad sequentia θοὰς ἐπὶ οἴνοπα πόντον et refutatur v 9 αὐχῃ δ' ἵκοντο Franki et Bothii interpretationes silentio praetereo Contra iterata duobus in formulis praepositio nihil habet offensionis

8 οἱ δὲ ἰδόντες suspectum Adest enim δὲ abest paene necessarium pronomen Quare vide num καὶ μὲν ἰδόντες scripserit.

30–32

ἐκ ποτ' ἐμοὶ αὐτοῦ τε φίλους καὶ κτήματα πάντα
οὕς τε κασιγνήτους ἐπεὶ ἧμιν ἔμβαλε δαίμων
ὣς εἰπὼν ἱστόν τε καὶ ἱστίον ἕλκετο νηός

Hos tres versus misere claudicare non opus est multis demonstretur Et qui hodie habentur duo priores versus reliquias mihi videntur quatuor aut adeo quinque versuum quorum quam fuisse putaverim sententiam hoc optime supplementum ostendit

ἐκ ποτ' ἐμοὶ αὐτοῦ γλυκερῆς μάλα τηλόθι πάτρης
ἦν γονῆες ναίοιεν φίλους καὶ δώματα καλά
οὕς τε κασιγνήτους, τε κτήματα πάντα λιπόντες
κόσμου ἧμιν ἐπεὶ ἀν μιν ἐς χεῖρας ἔμβαλε δαίμων

Nostro [illegible] antecedentium habita ratione eum locum designat [illegible] in servitutem perventurus sit Bacchus Postremo ad exemplum Φ 42 47 conferatur Fieri tamen potest ut aliud lateat velut

κόσμου [illegible] ἐπεὶ μένος ἔμβαλε δαίμων
[illegible]

Certum quid ad tertium versum desit indicari potest

ὣς εἰπὼν [illegible]
[illegible] ἱστόν τε καὶ ἱστίον ἕλκετο νηός

35 sq Aut magnopere fallor aut scripsit
οἶνος μὲν πρώτιστον ὅλην ἀνὰ νῆα μέλαιναν
ἡδύποτος κελάρυζε θεοῦ ὀδμῆς

De illo vid ad Quint Smyrn XII 456 et Rigler melet. Nonn. I p 6 sq. de hoc Wernick. ad Tryph p 125

Difficilior quaestio est de v 43 cujus initio in plerisque libris μὴ δηθύνειν in Moscov μὴ δ' ἤδη legitur Ceterorum commenta silentio praeterire praestat Hermannus νῆ ἤδη scripsit sed ipse particularum conjunctarum ἤδη τοι' ἔπειτα exemplum desideravit. ΝΗΔ haud dubie verum est corruptum in ΜΗΔ, in ceteris literis ΗΔRΙΝ nihil ΗΔΑΙΝ latere videtur quod et a sensu egregiam commendationem habet.

47 sq. vulgo legitur ἂν δ' ἔστη μεμαυῖα, λέων δ' ἐπὶ σέλματος ἄκρου
δεινὸν ὑπόδρα ἰδών·

Δεινόν non solum inutile, sed etiam insuetum, cum ὑπόδρα ἰδών semper per se dicatur. Contra verbum referendum ad leonem eo magis desideratur, quoniam huic minime quadrat ἂν δ' ἔστη, quo ursa describitur in posteriores pedes se erigens. Ne multa, scripsit θῦνεν ὑπόδρα ἰδών.

50 sq. ὃ δ' ἐξαπίνης ἐπορούσας
ἀρχὸν ἕλ', οἳ δὲ etc.

Parum credibile est a Baccho, qui sub forma leonis latet, navis ducem non solum impetu petitum, sed adeo corruptum esse, praesertim cum statim nautas in mare praecipitatis omnes cum gubernatore agat. Itaque scripsisse poetam arbitror ὃ δ' ἐξαπίνης ἀπορούσαν ἀρχὸν ἕλ'.

55. Libri variant inter δῖ' ἕκατωρ et δῖε κάτωρ, quod Franke « non tam corruptum quam ignotae originis et significationis vocabulum esse videtur ». Alius πάτερ coniecit. Alterum utrum fortasse probaverit hodiernae cantilenae auctor

« Zum Aequator, zum Aequator
Lass mich ziehen, greiser Vater ».

Δῖ' ἕκατωρ ab Ilgenio invectam satis jam refutavit Hermannus. Poeta φίλε πάτερ scripsit ex Homerico ξεῖνε πάτερ et φίλε κασίγνητε concinnatum.

Restat, ut singulas quasdam hymni Veneris emendationes, quae cum modo succurrunt, quam brevissime enumerem. In eo scribendum est v. 57 ἐκπάγλως (ἔκπαγλος vulgo) δὲ κατὰ φρένας ἵμερος εἷλεν. v. 84 ὁρόων φρεσὶν ὤξατο (ἐφράζετο vulgo) θάμβαινέν τε. v. 104 σοὶ δ' ἐξοπίσω θαλερὸν γάμον pro tradito γόνον. v. 152 οὐδ' εἴ κεν (εἴ κεν vulgo) ἑκηβόλος — προΐοι βέλεα. v. 181 ὡς φάθ'· ὃ δ' ἐξ ὕπνοιο μάλ' ἐμμαπέως ἀνόρουσεν ex K 162 θ 839 κ 557 coll. E 836 pro eo, quod vulgo legitur ὑπάκουσεν male illatum ex ξ 485; denique v. 258 τὸν μὲν — Νύμφαι ἐν (μιν vulgo) θρέψουσιν.

Nec minore quam hymni cura etiam πάρεργα indigent. Unum insigne exemplum sufficiat. Quis non novit versum toties editum, quo in lepida illa populari satis fabula Homerus piscatores ictus incitasse dicitur ad aenigma pediculorum proponendum ipsi fatale:

ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ἁλιήτορες, ἦ ῥ' ἔχομέν τι;

Ita vulgo scribitur, cum in Procli vita et in agone § 19 θηρήτορες pro ἁλιήτορες legatur. Qui vero, quaeso, piscatores «Arcadia oriundi» dici potuerunt? Legeratne Homerus ille celeberrimum Schilleri carmen? Non puto, sed appellavit suos homines ἄνδρες ἄγρης ἄλλης θηρήτορες. «Sed nullus ad verum vidit!»

II.

CARMINUM THEOCRITEORUM IN STROPHAS SUAS RESTITUTORUM SPECIMEN.

Dissertationem de Iliadis carminibus agentem serius nuper inchoatam ut interromperem, causa et gravissima et laetissima mihi fuit. Nam cum praefandum mihi jam sit ejus semestris lectionibus cujus initio Universitas nostra diem, quo ante hos viginti quinque annos primum aperta est, rite est celebratura, quamquam peculiari scriptione a Nestore nostro venerandissimo vernacule conscripta ejus diei solemnia indicuntur communisque civium nostrorum benevolentiae commendantur, tamen huic quoque consueto scribendi officio singularem quandam destinare leis putavi libellum, qui etiam exteris doctisque hominibus festi nostri notitiam traderet. Circumspicienti autem mihi aliquod argumentum qualecunque et cum Helveticae terrae natura et cum nostrae urbis historia aliquo vinculo conjunctum sponte sese obtulit pastoralis Theocriti Musa, quam Salomonem Gessnerum civem nostrum haud infeliciter pro sua quidem illiusque saeculi ingenio aemulatum esse constat, quippe qui non solum suorum aequalium cum popularium tum peregrinorum studiis exceptus, sed etiam apud aequos posteritatis judices hoc certe consecutus est, ut et Vergilio Latino imitatori vix cedere et Lattis imitatoris imitatoribus Italis Hispanis Anglis multo praestare videatur. Quamquam diu jam est ex quo ejus « ἄνδρες ἐπ' Ἀρκαδίας » moribus illi atque tenellis moribus ex elegantiorum hominum loculis atque conciliabulis exulare coeperunt, quorum in locum his nostris temporibus successerunt robusta et rudia rusticorum corpora ex Vestphaliae agris Melanhylae Bohemiaeque saltibus atque Helveticis Alpibus deducta. Sed in hoc quoque novo agrestis poeseos genere nostrates Helvetii solidam palmam adepti sunt Albertus Bitzius, qui omnium Judaeorum prophetae Deo juvante nomen sibi indidit, immaturo ille fato nuper patriae bellisque literis ereptus, atque Godofredus Kellerus, hic quidem inter nos non solum ut sumus vivens vigensque, sed etiam ut speremus illum ipsam festum diem concelebraturus. Et quemadmodum omnino contraria contrariis non mederi quidem semper, ut vulgo putant, sed placere saepenumero solent, ita, quod hoc saeculo « paganorum fabularum » scriptoribus apud nos, idem olim Theocrito Idylliorum auctori Syracusis atque Alexandriae contigisse videtur. Illo-

rum enim rustici quamquam verum interdum quam venustum ad vitae quotidianae squalorem expressi et morum quandam «acutis oculis horum hominum» fricare solent, ita Siculi pastores accurate vivideque, sed ad artis normam temperate depicti a Theocrito, quo magis naive eorum simplicitas a delicatiis urbium aulorumque elegantiis abhorrebant, eo impensiore studio ab his hominibus formam cultumque prolussis complectebantur. Quid quod, ne deesset huc quoque antissimae illius sententiae, qua duo si faciunt idem non esse idem saepe admonemur, luculentum exemplum, Theocriti pastores regibus doctisque a morum rusticitate placebant eodem tempore, quo Zenodotus atque Aristarchus, quaecunque in Homericis heroibus atque Diis διὰ τὸ ἀπρεπές nimium displicere viderentur, magna temeritatisque athetesibus exterminanda censebant.

Nec tamen rem Theocritus apud aequales et posteros lectores favorem quam apud recentiores philologos eundem expertus est ad hunc usque diem, ut vix ex principibus quattuor saeculorum criticis unus alterve inveniri queat, qui non aliquid ad Theocritum emendandum explicandumve contulerit. Itaque si quis nesciat, quam misere corruptae in codicibus paene innumeris rebusque diu legantur, et his ipsis novas dicturus emendationes jam fere γλαῦκας εἰς Ἀθήνας inferre videri possit. Verum enim vero quam nihil sit ut in rebus humanis omnibus ita etiam in arte critica perfectum et ab omni parte beatum, ex uno Theocrito vel optime disci potest. Cujus verbis vix amplius exspectari posse ut graviores jam tolerentur mutationes cum a. 1845 acutissimus doctissimusque judex pronuntiasset Bernhardyus in histor. Graec. litt. vol. II p. 832, ante hos duos fere annos duumviri denuo exstiterunt jam olim de nostro optime meriti, qui trium Bucolicorum editionibus separatim eodem fere tempore evulgatis, quam multa in poetis et vitiosissima et versutissima vitia remanserint non solum notanda sed etiam emendando demonstraverunt et novam illuxisse illis carminibus recius dijudicandis aetatem vere dici possit. Ex his Meineckius vir nostra laude longe superior tam caute et circumspecte quam docte et acute rem agere solet, ut et locos, quoscunque attrectat, fere corruptos esse concedere et emendationes ejus si non ab ipso Theocrito profectas certe ingenio utique ejus convenientes habere debeas. Paullo audacius exultat et luxuriatur Ahrensii ingenium cum accuratissima et ipsum horum poetarum cognitione conjunctum, quippe qui haud raro non tam quid Theocritus ipse scripserit aut retinere aut investigare, quam quid aut ille aut alius poeta scribere potuerit quasi ludens indicare videatur. Itaque saepenumero eam

mihi in memoriam revocavi rationem, qua Fridericus Graefius olim poëtas Nonnianos Musaeum Colluthum Tryphiodorum multo licentius quam ipsum Nonnum ad sui animi arbitrium refingere conatus est.

Nec post illos Theocrito novi editores defuere: Arminium Fritzschium, qui jam anno 1845 accuratam de aspectu Graecorum Bucolicorum dissertationem ediderat, Hartungus postremo secutus est in interpretandis recensendisque Graecorum poëtis exercitatissimus. Et ille quidem scholarum in usum Theocriti carmina diligenter eleganterque enarravit, in re critica fere probabilissimas quasque auctores quamquam timidius secutus, raro aliquid novi adferens; hic vero vir ingenio doctrinaque abunde instructus vel post tot antecessores satis multa primus cum acute observavit tum probabiliter emendavit. Quamquam ne in Theocrito quidem morem illum fatalem, quo eminentium philologorum quorundam ingenium meruisse videtur, prorsus deposuit, quo quidem saepe et omnia sui confidentia elatus et immo laborem moramque perosus haud pauca etiam temere effutire solet, negligentiore interdum usus atque trivia dicendi ratione. Ex ceteris vero qui novissime ad Theocritum illustrandum fructuosas contulerunt symbolas, Haulerum atque Gebauerum memorasse sufficit, quorum ille a. 1855 «de Theocriti vita et carminibus» scripsit, hic a. 1856 «de poetarum Graecorum bucolicorum imprimis Theocriti carminibus in eclogis a Vergilio adumbratis particulam primam» edidit.

In tanto studiorum Theocriteorum fervore atque tenore una tamen restat eaque ad singularem bucolicorum artem vel gravissima quaestio, quae tantum abest ut absoluta censeri queat, ut novo integroque conatu suscipienda videatur. Quaestionem dico de strophica carminum Theocriteorum compositione instituendam. Qua in quaestione cum carminum eorum, quae aut duorum inter se alternantium sermone constant aut uno tenore decurrentia versibus intercalaribus distinguuntur, aperta certaque ratio in universum neminem fugere potuisset, tamen interpretes et viri in illis ipsis carminibus hic illic responsoriae legi pugnantia omnia serere toleraverunt et eadem lex quatenus etiam in carminibus simplicibus nec interlocutorum vicissitudine nec versibus intercalaribus distinctis valeat, quaerere prorsus desierunt, donec Godofredus Hermannus et tot aliarum rerum ita etiam hujus doctrinae prima eaque satis firma jecit fundamenta. Is enim dissertatione «de arte poesis Graecorum bucolicae» a. 1849 edita et in universum rationem strophicam egregie illustravit et in singulis, quae plurima attigit, carminibus haud pauca rectissime versuumque administravit. Supersunt tamen haec multa, quae accuratius rem retractanti aut paullo aliter

instituenda aut prorsus novanda videantur, multo minus mirandum quam quod ex recentioribus editoribus unus tantum Ahrensius diligentissimam sed, verum si fateri licet, eam infelicem huic provinciae operam praestitit, cum ceteri a Meinekio quidem excepto fere intactam reliquerint «periculosae plenam opus aleae». Nam Ahrensio saepe in carminibus impeditioribus atque difficilioribus res non solum parum prospere cessit, ut separanda connecteret connectenda separaret, sed etiam fraudi interdum fuit, ut genuina et necessaria e versuum continuitate eiceret, cujus generis infelicissimum in idyllio I habemus conatum. Transversus autem actus est eo, quod nulla fere sensus sententiarumque nexus habita ratione id tantum egit, ut versus simpliciter numerando in strophas divideret. Contra ego quid sentirem de stropharum compositione brevissime jam indicavi in ea, quam de genuini catalogi Homerici forma a. 1853 edidi dissertatione p. 6, ubi eorum errorem notavi, qui etiam in versuum eorundem strophas tam laxam fuisse legem sibi aliisque persuadent, «ut alterius strophae ultimus versus cum sequentis primo sensus verborumque continuitate arctissime cohaereat». Hanc etenim si statuatur stropharum jungendarum licentiam nihil profecto obstare video, quominus unumquodque carmen in quaslibet aut binorum aut ternorum aut quaternorum aut etiam plurium, quotcunque placuerit, versuum strophas distribuatur, dummodo illud, quo sane ars critica omnino carere non potest, versus mutilos ejiciendi jus certum relinquatur. cujus distributionis opera jam nihil differet ab arithmetica numerorum divisione! Insigne hujus perversitatis specimen ut nuper exhibuit, qui in Jahni annalibus Iliadis libros *Α Β Γ* in septenarias strophas coegit, quod utrum bona fide crassaque Minerva fecerit an jocandi causa luserit dubitari potest.

Ego quidem ut ad hanc potissimum crisis Theocriteae partem dedacerer, factum est aestivo a. 1856 semestri, quo simul de selectis Theocriti carminibus scholas habebam et societatis philologicae sodalibus Vergili eclogas interpretandas proponebam. His quidem cum in amoebaeis cantus exceptis, a nemine dum stropharum dentrinam adplicatam viderem, quamquam quae mihi quidem videbatur prorsus novam suscepi atque cum spe etiam statim in iis, quas primas attrectabam, eclogis periculum feliciter succederet, cum adolescentibus rem cupide arripientibus ceteras sedulo pertractavi ita, ut finis nostris exercitationibus de strophica Vergilianarum eclogarum omnium compositione mihi esset persuasissimum, praesertim cum eodem tempore eandem in Theocriti exemplis artem regnantem invenissem, etiam ubi adhuc aut prorsus latuerat aut partim tantum detecta erat. Sed finibus semo-

stribus laboribus quominus, quam novam in Vergilio rem detexisse mihi viderer, statim peculiari scriptione publici juris facerem, cum inertia illo impedimento erat, quam in me inesse summam nuper aperte confessus sum, tum diffidentia quaedam meorum virium, quod ego in his literis paullo minus versatus secretam vidissem a tot Latini poetae editoribus nondum animadversum. Quo majore perfusus sum gaudio, cum per ferias vergentis anni hiemales Jahnianorum annalium vol. LXXV mihi allatum est. Ejus enim voluminis p. 65–78 Otto Ribbeckius vir in Latinis poetis versatissimus, quem in Bernensium universitate antiquas literas professum jam collegam salutare mihi licuit, dissertationem edidit, qua strophicam eclogarum Vergilianarum compositionem luculenter accurateque demonstravit. Quam dissertationem avidissimo oculo, ut credere par est, cum perlustrarem, gaudium magis etiam eo mihi augebatur, quo saepius in restituendis strophis me cum acutissimo peritissimoque judice consentire viderem. In aliis sane adhuc dissentimus, sed quae minus gravia videntur. Itaque misso nunc quidem Vergilio, quem emendandum Ribbeckii manibus optime relinqui quivis mecum censebit, ad Theocritum me converto ita, ut carminum ejus in strophas rectius, quam adhuc factum est, redactorum specimina ipsis oculis proponam, qua ratione nuper etiam a Ribbeckio in duabus Vergilii eclogis usurpata multa simplicius commodiusque quam longis argumentorum orationisque ambagibus res absolvi posse videtur. Clarissime enim tum elucet et vel invitis incredulisque incurrit ipsa veritas, cui ut omnibus in rebus ita etiam in factitanda critica maxime consulere oportet.

Idylli autem difficiliora fere atque impeditiora carmina, de quibus vehementissime quidem adversissimeque «Grammatici certant et adhuc sub judice lis est», ego vero, nisi egregie fallor, invenisse mihi videor, quo fit illa componi atque interpretum dissensu ad ipsius quasi poetae normam pacari possint. Videntur mihi enim illi, ut jam supra indicavi, maxime eo errasse, quod strophicam dispositionem restituere adgressi sunt aut nulla aut perexigua cum singulorum verborum membrorumque tum universi sententiarum tenoris habita ratione. Inde factum est, ut numero tantum versuum strophico intenti, ubi is turbatus videretur, haud raro non solum sanissimas sed prorsus necessarias partes resciderent poetam jam mutilatum magis etiam a se decurtari nihil animadvertentes. Verum enim vero Theocritea carmina, si versus paucissimos excipias et certo judicio et mediocrum optimorum auctoritate facile damnandos (ut I 13 107 VIII 32. 77), non tam interpolationibus quam lacunis foedata sunt, quorum majorem quidem partem jam interpretes detexerant, majo-

rem vero nobis investigandam reliquerunt. Quae res non minus est difficilis quoniam duplici nobis uti licet et deficientis stropharum responsionis et laborantis sententiarum cohaerentiae argumento. Quae duo indicia ubicunque consentiunt, non solum deesse aliquid aperte demonstrant, sed etiam quale fere olim adfuerit probabiliter suppleri potest. Hoc igitur ut in Quinto Manethone Nonno, ita etiam in Theocrito feci haud veritus ne quis cum mihi impietatis temeritatis confidentiam, at ipsa poetae verba a me inventa esse mihi aliisque persuadere velim. Potius ea semper ductus sum in hisce fingendis supplementis opinione debere, si quis omissum esse aliquid statuat, cum ut semper quale illud omissum fuerit, et plerumque quo errore modove omitti potuerit, probabiliter demonstrare. Quod nisi fit, haec lacunarum crisis non minus futilis est atque interpolationum, si quis subditicium aliquid esse natus habeat pronuntiasse nec, qua ratione quove nam intrusum sit, ostendere conetur.

In Theocrito igitur cum interpretes potius interpolationes quam lacunas invenire sibi persuaserint, non mirum est eos vel ibi caecutire, ubi pantum non auctum sed deminutum esse omnia clamant. Ejus erroris haud scio an apertissimum sit exemplum idyllium nonum, quod *ΝΟΜΕΥΣ Η ΒΟΥΚΟΛΟΙ* vulgo inscribitur. In eo cum et prooemium 1—6 subobscurum ad exponendam scenam parum sufficere videretur — debebat enim qui «νομεὺς προλογίζει ὁ καὶ κρίνων» et unam personam et convenientem cum alternantibus pastoribus initium rite indicare — et, quae sequuntur post carmina amoebaea inde a v. 22 et magis etiam inde a v. 28, cum antecedentibus qualia nunc sunt non cohaereant, has difficultates ut tolleret dici non potest quam varie misereque se torserint interpretes. Eorum omnium audacissimus Jacobsius, vir venerabilis memoriae, quocum consentit Hermannus l. c. p. 5, tantum ipsa illa carmina v. 6—13 et 15—21 pro genuinis habuit, vel saevissima agrestis primum v. 22—27 descriptione remota. Eam certe retinuerunt Ahrensius et Fritzschius, quorum uterque tantum v. 28—36 pro epilogo habuerunt collectoris manu confecto, fortasse ipsius Artemidori, quem epilogum ille quidem «carminibus bucolicis I—IX» omnibus, hic vero nostro soli carmini versus e Theocriti fragmentibus consuto additum esse patet. Quam parum vere majori sive minori collectioni hujusmodi epilogus conveniat, qui Musas et φιλῳδίας jubentur et variorum similium multitudine tamquam amicissimae auctoris laudantur — quod utrumque potius prologi fuisset — quivis videt, nec quomodo obscurissimos versus 29 et 30 collector de se intellexerit, perspici

potest. Qui quidem si fragmenta Theocritea suis interpolationibus et ab initio et in fine adglutinatis in probabilem integri opusculi speciem redigere voluisset, poterat multo facilius aptiusque id facere et paucioribus et amplioribus versibus, qui quales fingi potuerint, ex idyllio VIII et ecloga Vergiliana VIII intuta facile concludere licet; cum prorsus incredibile sit eum fragmentorum illorum hiatum procemio atque epilogi operosa obscuritate auxisse.

Nec melius ex hisce angustiis ceteri sese expedivere interpretes. Ex quibus unum acutissime Graefius extremos versus 31—36 pro eo ipso carmine habet, quod postea 28—30 ab invocatis Musis expetitum novam Daphnidem atque Menalcam cecinerint; quam opinionem amplexus Hartungus et v. 30 ab interpretibus frustra vexatum nec explanatum eiecit et nunc pro rejectis versibus 1 et 2 hoc vernaculo sermone supplementum posuit:

Auf der hügeligen Flur einst traf ich mit Daphnis, dem Küher,
Und mit dem Schäfer schönen Menalkas fröhlich erfreut
Beiden des Hirtengesangs wohl kundigen, beiden der Schalmei.
Seid mir, Daphnis, gegrüßt und Menalkas, sprach ich, und laßt uns
Nun zu den Kühen die Kälber, die ledigen Küh' zu den Stieren
Thun u. s. w.

Et hoc supplemento quidem, ut statim videbimus, partem certe veri vir acutissimus invenit; sed carmen tanto opere tribusque versibus a Musarum gratia exorsum et sex versibus tantum constare nec bucolici eius argumenti sed tantum cantoris erga Musas pietatem simplicium multitudine illustrare hoc profecto nec aptum est nec «tanto dignum hiatu».

Ceterorum commenta interpretum de his versibus 28—36 per saturam brevissime afferre satis est: ut Wartoni qui post v. 29 lacunam esse statuit, Kiehleri qui nos exordium deperditi carminis esse putat, Kreusleri qui pro sequentis decimi idyllii procemio atque hoc ipsum pro carmine Musis invocatis cantato habet, Dahlii qui singulare carmen sive epigramma idyllicum dicit, Kiesslingii qui carmen fuisse coniicit, quod ille ad conchum caeralis

Videns haec et si quae alia sunt his similia remedia fere eiusmodi esse, quibus in re desperata utaris. Neque res, de qua disputatur, una est sed duplex. Quomodocunque enim statuitur, habemus corpusculum quod membris quibusdam iustis compositum sit, sed et capite truncatum videatur et in partem desinat a ceterorum junctura alienam. Quid vero, si haec ipsa duo, quibus offendamur, nulla causae inter se nexu coniuncta sunt sive, ut apertius dicam,

si propter id ipsum extrema pars non quadret, quoniam prima non integra est sed decurtata? Profecto hoc si vere statuitur, ex epilogo accurate considerato atque examinato fortasse, quid desit ad justum restituendum exordium, concludi et quasi exculpi poterit. Hoc igitur agamus.

Jam si primum, qui offendit, versum 28

Βουκολικαὶ Μοῖσαι μάλα χαίρετε, φαίνετε δ' ᾠδάν

consideramus, statim animum advertit mira cum aliquot Homericorum hymnorum clausulis similitudo, ut imprimis cum 24, 6 ubi ipsae Musae salutantur

χαίρετε, τέκνα Διός, καὶ ἐμὴν τιμήσατ' ἀοιδήν,

porro cum 12, 3 ad Cererem

χαῖρε, θεά, καὶ τήνδε σάω πόλιν, ἄρχε δ' ἀοιδῆς,

et cum 10, 5 ad Minervam

χαῖρε, θεά, δὸς δ' ἄμμι τύχην εὐδαιμονίην τε.

Alia ejusdem generis bene multa transeo. Ita si hoc carmen ad illorum prooemiorum quae appellabantur exemplum compositum fuit, patet initio quoque similem petitam Musarum salutationem, qua, ut ad poetam descenderent atque cantilenarum a Daphnide quondam atque Menalca acceptarum commonefacerent, invitabantur.

Hoc sumpto jam mihi vide, quam egregie totum carmen et ad sententiarum perpetuum decursum et ad justam stropharum responsionem restitui queat.

α' *Βουκολικαὶ Μοῖσαι δεῦτ' εἰς ἐμέ, φαίνετε δ' ᾠδάν,*
τάς ποκ' ἐμοὶ χρῄζοντι παρ' ᾄστο παῖδες ἄοιδαν
Δάφνις ὁ βουκόλος, ἐπὶ τῷ δ' ἕτερος Μενάλκας,
ὡς ἀγέλας ὅκα παῖδε συνάγαγον εἰς ἕνα χῶρον
τοὺς δ' ὡς ἐγὼ φράσαιμι ἅπερ αὐτοὶ ἔειπον

β' *«βουκολιάσδεο Δάφνι· τὺ δ' ᾠδᾶς ἄρχεο πρᾶτος,*
ᾠδᾶς ἄρχεο Δάφνι, συνεφαπτέσθω δὲ Μενάλκας,
μόσχως βουσὶν ὑφέντες, ὑπὸ στείραισι δὲ ταύρως·
χοἱ μὲν ἁμᾶ βόσκοιντο καὶ ἐν φύλλοισι πλανῷντο
μηδὲν ἀτιμαγελεῦντες· ἐμὶν δὲ τὺ βουκολιάσδευ
ἐκ τόθεν, ἄλλοθι δ' αὖτις ὑποκρίνοιτο Μενάλκας.»

γ' *ὣς ἐφάμαν· ὁ δὲ Δάφνις ἄναξ ἀρχαῖ' ἀείδων*
«ἁδὺ μὲν ἁ μόσχος γαρύεται, ἁδὺ δὲ χἀ βοῦς,
ἁδὺ δὲ χὠ σῦριγξ χὠ βουκόλος· ἁδὺ δὲ κἠγών

ἔστι δέ μοι παρ' ὕδωρ ψυχρὸν στιβάς, ἐν δὲ πέπασται
λευκᾶν ἐκ δαμαλᾶν καλὰ δέρματα τας μοι ἀπ' ἄκρας
λὶψ ἐπ μαρον τρωγοίσας ἄφαρ σκοπιας ἐπέταξεν
τῶ δὲ θέρευς φρυγοντες ἐγὼ τοσσον μελεδαινω
ὅσσον ἐρων τις παῖς πατρος καὶ ματρος ακουειν »

γ' *οὕτως Δάφνις ἄεισεν ἐμιν, οὕτως δὲ Μενάλκας*
« Αἴτνα μᾶτερ ἐμα, κἠγὼ καλὸν ἄντρον ἐνοικέω
κοίλαις εν πέτραισιν ἔχω δε τοι, ὅσσ' ἐν ὀνείρῳ
φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄϊς, πολλας δὲ χιμαίρας,
ὧ μοι πρὸς κεφαλᾷ καὶ πρὸς ποσὶ κωεα κεῖται,
ἐν πυρὶ δὲ δρυΐνῳ χορία ζεῖ, ἐν πυρὶ δ' αὖαι
φαγοὶ χειμαίνοντος· ἔχω δέ τοι οὐ τοσον ὤραν
χείματος ἢ νωδὸς καρυων ἀμυλοιο παρεντος »

β' *τοῖς μεν ἐπεκλατάγησα καὶ αὐτίκα δῶρον ἔδωκα*
Δάφνιδι μεν κορυναν, τὰν μοι πατρος ἔτραφεν ἀγρος,
αὐτοφυῆ, τὰν οὐ καν ἰδὼν μωμάσατο τέκτων,
τήνῳ δὲ στρόμβω καλὸν ὄστρακον, ὦ κρέας αὐτὸς
σιτήθην πέτραισιν ἐν Ἰκαριαισι δοκευσας,
πέντε ταμὼν πέντ' αὐτον· ὁ δ' ἐγκανάχησατο κόχλῳ

α' *βουκολικαὶ Μοῖσαι μαλα χαίρετε, φαινετε δ' ᾠδάς,*
τὰς τόκ' ἐγὼ τήνοισι παρὼν ἄεισα νομευσιν,
μή κεν ἐπὶ γλώσσας ἄκρας ὀλοφυγγόνα φυσω
τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
ἴρηκες δ' ἴρηξιν· ἐμιν δ' ἁ Μοῖσα και ᾠδα

π *τας μοι πας εἴη πλεῖος δόμος· οὔτε γὰρ ὕπνος*
ἐν μαλακῷ λειμῶνι κοιμασθαι ἐστιν ἑλέσθαι
οὐδ' ὕδωρ ἐργατιναις γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμιν Μοῖσαι φίλαι· ὡς γαρ ὁρευντι
γαθεῦσαι, τὰς δ' οὔτι ποτῷ δαλήσατο Κίρκα.

Carmen hoc modo suppletum quamquam et omnibus partibus congruens atque integrum et ad intelligentiam opportunum videtur, ipsa tamen Musarum invitatio a poëta instituta nos quoque, ut ea accuratius enarrando ut amplius progrediamur, invitare videtur. Quaerentibus enim nobis, quis Musas invocet, scholiasta ad v. 25 respondet: *ὁ λόγος ἐκ του συντομους ἢ ἐκ του Θεοκρίτου. ὦ Μοῦσαι, τὸ μέλος της ᾠδῆς τῆς παρ' ημιν ἐκφανατε, μηπως μου ἐπι γλώσσαν φλύκταινα φύσηται.* Jam si ponemus et Theocritum ex popularibus multumque

jactatis Siculorum pastorum cantilenis ingenioso ad artem evectis novum suum poëseos genus condidisse et Daphnidem atque Menalcam notissimos vulgatissimosque fuisse illarum cantilenarum heroes ex antiquissimis temporibus traditos qui etiam tunc viventes agentesque in cantilenis illis introducebantur, nova subito eaque haud erratica lux carmini nostro affulgebit, quod omnibus interpretibus tam obscurum adeoque Theocrito indignum videbatur. Quid quod nec, haec ipsi judicio quae subsit veritatis divinatio adnata jam illo loco lucebat? Habemus enim sine dubio Theocriteorum carminum aut vere antiquissimum, quo poeta primum periculum fecit silvestrem pastorum cantum ad artis regulam revocandi, aut illud certe, quo primis carminibus amicorum judicio in aurelio Co proponendis prolusit novi generis ex ipsa populi cantibus desumpti rationem indicaturus. Itaque primum bucolicas Musas invocat ut cantilenas sibi induat quas olim a Daphnide et Menalca audiverit. Quae cantilenas quamquam ad omnes carminis eorum accurate compositas, tamen et breviores esse et satis jejunas pro consueta Theocriteorum copia recte quamquam causa non perspecta judicaverunt interpretes, quippe quas poeta ex ipsa populi ore desumptas et tantum, ut credere par est, paullo immutatas atque emendatas exhibuerit, qua ratione et Goethium et Hermann nostrates interdum populares cantus usum in unum convertisse constat. Relatis cantilenis atque judicatis cantorum praemiis quae et ipsa ex vita pastorum quotidiana deprompta esse patet, jam eaedem Musae invocantur ut etiam propria in memoriam sibi revocent carmina quae et ipse tum eorum illis pastoribus h. e. domi in Sicilia suis popularibus cecinerit, ne postulo lingua minora mundaeri eum arguit, quo «se quoque esse cantorem» dum jam exercitatum gloriatus fuerit inter commilitones Philetа duce grammaticae atque poëticae operantes. His igitur se jam carmina liberioris spiritus atque perfectioris artis prolaturum esse illo «prooemio» — ita enim jam nostrum idyllium appellare licet — pronuntiat, cujus epilogo sane optime convenit et, quam carmina sibi sint prae omnibus bonis Musae certissima sed popularibus porabola concepta asseveratio et pia Musarum favoris confidentia, quo se quoque et ceteros a libidinum illecebris intactum fore sperat.

Vides hac interpretatione etiam desperatissimos versus 29 et 30 non solum commode expediri posse sed prorsus necessarios esse nec de mutando χωρων quo suum inter domesticos pastores commorationem indicat, cogitari posse. Sed illud τέρουσι sive κείνοισι quamquam defendi potest relato de-

monstrativo prooemio ad patriam eius cum alias tum v. 26 κίερσαισιν Ἱμεραίοισι — quod postea in uno codice inventum Bergkii acumen jam antea detexerat — indicatam tamen haud scio an paullo clarius mentem suam poeta explicuerit. Et Ahrensius quidem Σικελίαισι conjecit, ego vero ex scholiastae verbis quae Tricliuus repetit, τὸ μέλος τῆς ᾠδῆς τῆς παρ' ἡμῖν potius καὶ ἁμετέραισι scribendum putaverim. V. 30, quem nemo intellexit quidam desperantes ejecerunt, nihil μὴ κεν scripsi pro μηδέ, et in clausula φόβου jam a scholiasta lectum praeeunte Graefio.

Restat, ut quam brevissime de singulis quibusdam locis moneam, in quibus fere aliquid novi a me introductum est, plerisque, quae jam ab aliis imprimis a Meinekio atque Ahrensio bene administrata sunt, tacite omissis, quoniam alia est hujus dissertationis ratio atque primarius finis. V. 6 ἐκπεσθεῖν consentum illud — cfr. Hermann. Orph. p. 823 et quae monui ad Quint. III. 437 — jam inventum a Briggsio pro variis nodinum atque interpretum nostellis recte restituit Ahrensius, est «discende» eodem sensu quo notissimum illud τὰν ἀρόθεν γε θεᾶ, θυγάτηρ Διός, ἀκὴ καὶ ἄμαν. Tum pro solemni librorum errore ἄλλοθεν non ἄλλοθι, quod vulgo intulerunt, prorsus mutatum, nisi fallor, sed ἄλλοθι correxi. Mirum est quod Meinekius versum «varie modo in codd. variatum vel ob hanc causam» in marginem relegavit, quod si facere vellemus in tot Theocriti versibus monstrose corruptis, vereor ne «duritatum» habituri essemus poëtam. Contra ἀκαμὰς v. 10 ineptum esse egregie Meinekius demonstravit, pro quo quod idem elegantissime reposuit ἀκαμὰς recipiendum foret, nisi κατ' ἄκρας et codicum quorundam et aptissima scholiastae auctoritate commendaretur. Recte igitur restituerunt Fritzschius atque Hartungus imperite tamen retinentes ἀπὸ σκοπιᾶς v. 11 jure damnatum a Meinekio, quod tamen jungi voluit cum ἐσῖνήξεν. Quare ἄμαρ scripsi, quod his potius tantopere est in dolens. — V. 13 quod jam dudum emendaveram pro volgato ὅσσον ἔρωτι πατρὸς μᾶλλον ἢ (vel καὶ) ματρὸς ἀκούει, postea etiam ab Hartungo propositum inveni, nisi quod ille in textu paullo vehementius corrupit ὅσσον παῖς τῷ ἔρων et in clausula ex uno codice cum Ahrensio ἀκούει dedit. Sed Hermannianum Meinekio receptum ὅσσον παῖδες ἔρωτι πατρὸς καὶ ματρὸς ἀκούοιεν recte idem rejecit, quasi proprium sit liberorum parentibus non obedire. Ahrensius unus ille haud raro fortis hic subinde tantum ἔρων τι at in fine ἀκούει scripsit, et nihili glossemate μᾶλλον retento nec admisso παῖς, quod necessarium est facillimeque excidere potuit. — Contra

v 19 ἐν πυρὶ δρυΐνῳ cum Meinekio offendere non potui, cum et proxime accedere viderem Sophocleum illam συνεχὲς Ἡφαίστου, qui Vergilio Aen XI, 768 pinus ordine exstat, et quam bene huius augustiis delendendae conveniat ignis quernus caudicibus large nutritus satis constet Ligni in locum quod inferre conatus est Meinekius ἐμβρύων «novelli pecoris intestina» certo rentae significationis auctorem Homerum habuit ι 245, cum qui enim secutus est Hartungius ἔμβρυα mus scriberet dubiam quidem prosodiam sanaturus, sed inaudito significata porcae ovisve volvam denotari ratus¹ Verum uterque ut hoc ipsum vocabulum inferrent inducti sunt scholiastae verbis paulo neglegentius inspectis Quae si accuratius examinassent, vidissent χόρια omnino duo significare prorsus diversa, primum τὰ χορία, ἐν οἷς εἰσι τὰ ἔμβρυα, quae involucra post editam partum secundarum usu effundi neque unquam inter edulia haberi constat, tum quemadmodum Athen XIV, p 646 e brevissime indicavit βρώματα ἐκ μέλιτος καὶ γάλακτος γινόμενα scilicet intestinis inferta quod cibi genus cum larcimentis Homericis σ 44 sq 119 sq υ 25—27 aliquid, sed cum ἐμβρύοις nihil commune habere patet. — Postremo in constituendo v 33 prorsus facio cum Meinekio, qui et similiter ex Verg. eclog. v. 46 «tale tuum carmen nobis, divine poëta, quale sopor fessis in gramine» et ex Oppiano Cyn II 34 supplevit et pro volgata οὐδ' ἔαρ ἐξαπίνας Valckenaerianum οὐδ' ὕδωρ ἐρχομένοις commendavit frustra obloquente Hartungio Ante oculos Theocritus Homerum habuit ν 31

ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ δόρποιο λιλαίεται, ᾧ τε πανῆμαρ
νειὸν ἀν' ἕλκητον βόε οἴνοπε πηκτὸν ἄροτρον

Carminum nono idyllio promissorum primum id fuisse videtur quod nunc illi ipsi antecedit octavum In hoc enim et idem popularium cantilenarum heroes Daphnis et Menalcas agentes alternantesque introducuntur et statim ab initio hoc ipsum certamen ad lucos quasdam pastoritiae Musae traditas depictum esse haud obscure verbis ὡς φαντί v. 2 indicatur, quae verba cum olim Piersonus ex XXI 1 in Διόφαντε mutanda censuisset recentiores editores ad unum omnes jure retinuerunt vero tamen eorum rationis ignari Est est sane hoc carmen, quo nomen Musis procemio illo invocatis datum solveret optassimum atque dignissimum, ita tamen cum argumenti varietate tum metri epici atque dactylici compositione quasi juveniliter luxuriante, ut hac ubertate offensos esse interpretes eo minus mireris, quod et singula verba corruptelis haud paucis foedata sunt et prior pars non solum personas ver-

sibeque commixtis perturbata sed etiam unius strophae defectu interrupta est. Itaque cum multi in solvendis hisce difficultatibus laboraverint, imprimis nominandi sunt Hermannus atque Graefius, quorum ille in scholis Theocriteis Opuscul. V p. 82—87, hic in epistola de Bucolicis Graecis critica, quam Petropoli a. 1815 edidit conjecturis ingeniosis observationibusque praeclaris plenissimam, p. 30—42 de hoc idyllio egregie meruit. Et discipulus quidem non solum singula quaedam bene correxit, sed etiam personarum turbas strophicaeque picturam acutissime et animadvertit et maximam partem sanavit, magister vero virorum Valckenarii sententia explosis ipse carmen in duas partes dissecuit, ut dyllium primitus tantum versus 1—30 et 63 usque ad finem habuerit, quod alius poëta ita interpolaverit, ut pro versibus 63—79*) poneret versus 31—56 — nam etiam 57—60 propter turbatam strophαrum rationem removendos censet — servatis v. 80 et sequentibus, et fortasse v. 3 pro ἄμμιν ἀνάξω scriberet ἄμμι ἄναξιν, quae duo carmina eandem introitum exitumque habentia tum grammaticus aliquis insertis de suo versibus 61 et 62 in unum conjunxerit. Ita quidem Hermannus, cujus in crisi non solum acquiescendum putavit Meinekius sed etiam persolvit novis allatis argumentis Hartungus, acerrimus ille alias Hermanni atque haud raro injustissimus impugnator. Fritzschius vero posteriorem carminis inde a v. 43 partem a collectore, qui eam jam mutilatam invenerit, partim genuinis Theocriteae Musae fragmentis partim suae manus additamentis i. e. v. 31 et 32, 57—60, 76—80, 92 et 93 completam esse putat. Haec quidem hercle desperatiora sunt, quam quae ullam probabilitatis speciem habeant. Hermanni vero ratio argumentis nititur haud contemnendis, quae ut accuratius examinentur necesse est. Eorum vero primarium sine dubio est, si verum est quod Hermannus demonstrare conatus est, eosdem pueros in carmine elegiaco aliquanto adultiores esse quam in hexametro, quippe quod puerorum et unice gregibus delectatorum atque ab amore ita alienorum, ut Daphnis, ubi formam suam a puella laudari audiat, humi dejectis oculis pudibundus praeterest, cum versibus elegiacis alter aperte se puerum alter puellam amare fateatur. In majus etiam argumentum Hartungus, cui in hoc carmine p. 407 „aliquot anni adultiores sed adeo viri adulti videntur“. Quod quo jure statuatur, infra in enarrando carmine videbimus. Hoc quidem primum contra monere sufficit, et certe poëtae, qui Hermanno auctore pro hexametris ver-

*) Ita cum omnes Hermannus, praeter omittit versum vulgo post 76 ex IX, 7 insertum, quem omnes post Dahlium editores jure pro spurio habuerunt.

sibus disticha sua substituerit non ita visum fuisse, eloquens enim non hunc antiquiori poëtae introitum atque exitum surripuisset, quod ipsum omnino alienum videtur a poëta elegantissimo, cujus elegiaco carmini majorem quam hexametro artem ipse Hermannus adjudicat. Nec minus parvulum esse Daphnidem etiam in antiquiore, quod illi quidem sibi fingunt, carmine duo postremi versus demonstrant, quos qui et ipsos ab interpolatore additos putavit Fritzschius ceteris profecto constantius egit. Aliud argumentum, quod etiam primo adspectu speciosum videtur, protulit Hartungus: i. e. carmini hexametro puerilem quandam petulantiam inesse in exordio provocationis et faciendo et accipiendo conspirantem, cui bene convenit, quod Menalcas victus ebrat. Daphnis victor cum pastorum admirationem tum puellarum amorem sibi conciliet, in elegiaci contra carminis alternatione mutuam benevolentiam summamque concordiam regnare, ut alter alteri faustissima quaeque adprecetur. Sed de hoc quoque argumento postea videbimus; cetera vero quae afferuntur et per se levia sunt et partim jam refutata: quod elegiacum metrum in bucolico argumento habemus, de quo re satis jam Hermannus dixit p. 85 — et qui nesciat unicum elegiae exemplum in tragoedia inventum, quod in Euripidis Andromacha habemus? —, quod uno carmine potius quam duobus certare pueros exspectes, cum duo carmina duas referant canendi ... formas: quod, si duobus certetur, priore hexametris tum vero majoris artis ostendendae causa elegiaco certari praestet, cum potius perdifficilis sit quaestio, utrum in distichorum singulorum breviore sed repetita an in hexametri carminis longiore sed uno responsione major ars sit aut difficultas. Cur autem elegiacos versus heroici excipiant, hoc quoque statim apparebit, ubi totum carmen ex nostra quidem mente dispositum atque emendatum proposuerimus. Hoc igitur accipe.

α' Δάφνιδι τῷ χαρίεντι συνάντετο βουκολέοντι
μᾶλα νέμων, ὥς φαντί, κατ' ὤρεα μακρὰ Μενάλκας.
α'. ἄμφω τώγ' ἤστην πυρροτρίχω, ἄμφω ἀνάβω,
ἄμφω συρίσδεν δεδαημένω, ἄμφω ἀείδεν.
β' πρᾶτος δ' ὦν ποτὶ Δάφνιν ἰδὼν ἀγόρευε Μενάλκας
«μυκητᾶν ἐπίουρε βοῶν Δάφνι, λῇς μοι ἀεῖσαι,
φαμί τυ νικασεῖν ὅσσον θέλω αὐτὸς ἀείδων.»
β'. τὸν δ' ἄρα χὠ Δάφνις τοιῷδ' ἀπαμείβετο μύθῳ
«ποιμὰν εἰροπόκων ὀίων συρικτὰ Μενάλκα,
οὔποτε νικασεῖς μ', οὐδ' εἴ τι πάθοις τύγ' ἀείδων.»

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

γ'. χρῄσδεις ὦν ἐσιδεῖν, χρῄσδεις καταθεῖναι ἄεθλον.

ΔΑΦΝΙΣ.

γ' χρῄσδω τοῦτ' ἐσιδεῖν, χρῄσδω καταθεῖναι ἄεθλον.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

δ' καὶ τί τυ θησεῖς, ὠγαθ'. ἅμιν ὅ κεν ἄρκιον εἴη;

ΔΑΦΝΙΣ.

δ'. μόσχον ἐγὼ θησῶ· τὺ δὲ θὲς ἰσομάτορα ἀμνόν.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

ε' οὐ θησῶ ποκα ἀμνόν. ἐπεὶ χαλεπὸς ὁ πατήρ μευ
χὰ μάτηρ. τὰ δὲ μᾶλα ποθέσπερα πάντ' ἀριθμεῦντι.

ΔΑΦΝΙΣ.

ζ' ἀλλὰ τί μὰν θησεῖς, τί δέ τοι πλέον ἑξεῖ ὁ νικῶν;

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

η'. σύριγγ' ἃν ἐποίησα, καλὰν ἐγὼ ἐννεάφωνον,
λευκὸν κηρὸν ἔχοισαν, ἶσον κάτω ἶσον ἄνωθεν·
ταύταν κα θείην. τὰ δὲ τῶ πατρὸς οὐ καταθησῶ.

ΔΑΦΝΙΣ.

η'. ἦ μάν τοι κἠγὼ σύριγγ' ἔχω ἐννεάφωνον
πρώαν νιν συνέπαξ'· ἔτι καὶ τὸν δάκτυλον ἀλγῶ
τοῦτον, ἐπεὶ κάλαμός με διασχισθεὶς τὸν ἔτμαξεν.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

ζ'. ἀλλὰ τίς ἄμμε κρινεῖ, τίς ἐπάκοος ἔσσεται ἁμῖν.

ΔΑΦΝΙΣ.

ι'. τῆνον πῶς ἐνταῦθα τὸν αἰπόλον ἢν καλέσωμες,
ᾧ ποτὶ τοῖς ἐρίφοις ὁ κύων ὁ φαλαρὸς ὑλακτεῖ.

θ'. Χοἱ μὲν παῖδες ἄυσαν, ὁ δ' αἰπόλος ἦνθ' ἐπακοῦσαι·

θ'. χοἱ μὲν παῖδες ἄειδον, ὁ δ' αἰπόλος ἤθελε κρίνειν.

ι' πρᾶτος δ' ὦν ἄειδε λαχὼν ἰυκτὰ Μενάλκας,
εἶτα δ' ἀμοιβαίαν ὑπελάμβανε Δάφνις ἀοιδάν.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Α ἄγκεα καὶ ποταμοί, θεῖον γένος, αἴ τι Μενάλκας
πήποχ' ὁ συρικτὰς προσφιλὲς ᾆσε μέλος,
βόσκοιτ' ἐκ ψυχᾶς τὰς ἀμνάδας· ἢν δέ ποκ' ἔνθῃ
Δάφνις ἔχων δαμάλας, μηδὲν ἔλασσον ἔχοι.

ΔΑΦΝΙΣ.

Α. κρᾶναι καὶ βοτάναι, γλυκερὸν φυτόν, αἴπερ ὁμοῖον
μουσίσδει Δάφνις ταῖσιν ἀηδονίσιν,
τοῦτο τὸ βουκόλιον πιαίνετε· κἤν τι Μενάλκας
τεῖδ' ἀγάγῃ, χαίρων ἄφθονα πάντα νέμοι.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Β. ἔνθ' ὄις, ἔνθ' αἶγες διδυματόκοι, ἔνθα μέλισσαι
σμάνεα πληροῦσιν, καὶ δρύες ὑψίτεραι,
ἔνθ' ὁ καλὸς Μίλων βαίνει ποσίν· αἰ δ' ἂν ἀφέρπῃ,
χὠ ποιμὰν ξηρὸς τηνόθι καὶ τὰ βοτά.

ΔΑΦΝΙΣ.

Β. παντᾷ ἔαρ, παντᾷ δὲ νομοί, παντᾷ δὲ γάλακτος
οὔθατα πιδῶσιν, καὶ τὰ νέα τρέφεται,
ἔνθ' ἁ καλὰ Ναῒς ἐπέρχεται· αἰ δ' ἂν ἀφέρπῃ,
χὠ τὰς βῶς βόσκων χαἰ βόες αὐότεροι.

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Γ. ὦ τράγε, τᾶν λευκᾶν αἰγῶν ἄνερ, ὦ βάθος ὕλας
μυρίον, ὦ σιμαὶ δεῦτ' ἐφ' ὕδωρ ἔριφοι·
ἐν τήνῳ γὰρ τῆνος. ἴθ', ὦ κόλε, καὶ λέγε «Μίλων,
χὠ Πρωτεὺς φώκας καὶ θεὸς ὢν ἔνεμεν.»

ΔΑΦΝΙΣ.

Γ. ταῦρε φίλ', ἀργεννᾶν δαμαλᾶν πάτερ, ὦ κοῖλον ἄντρον
[illegible], ὦ λευκαὶ δεῦτ' ἐφ' ὕδωρ δαμάλαι·
ἐν τήνῳ γὰρ τῆνος. ἴθ' ὦ κτῖνον εἶπε τε «Ναΐς,
χὠ Φοῖβος ποίμνας καὶ θεὸς ὢν ἔνεμεν.»

ΜΕΝΑΛΚΑΣ.

Δ. μή μοι γᾶν Πέλοπος, μή μοι Κροίσεια τάλαντα
εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων·
ἀλλ' ὑπὸ τᾷ πέτρᾳ τᾷδ' ᾄσομαι ἀγκὰς ἔχων τυ,
σύννομα Μίλων, ὁρῶν τὰν Σικελὰν ἐς ἅλα.

ΔΑΦΝΙΣ.

Δ. δένδρεσι μὲν χειμὼν φοβερὸν κακόν, ὕδασι δ' αὐχμός,
ὄρνισιν δ' ὕσπλαγξ, ἀγροτέραις δὲ λίνα,
ἀνδρὶ δὲ παρθενικᾶς ἁπαλᾶς πόθος. ὦ πάτερ, ὦ Ζεῦ,
οὐ μόνος ἠράσθην· καὶ τὺ γυναικοφίλας.

ι' Ταῦτα μὲν ὧν δι' ἀμοιβαίων οἱ παῖδες ἄεισαν·
τὰν πυμάταν δ' ᾠδὰν οὕτως ἐξᾶρχε Μενάλκας.

Ε. φείδευ τᾶν ἐρίφων, φείδευ λύκε τᾶν τοκάδων μευ,
μηδ' ἀδίκει μ' ὅτι μικκὸς ἐὼν πολλαῖσιν ὁμαρτέω.
ὦ Λάμπουρε κύον, οὕτω βαθὺς ὕπνος ἔχει τυ,
οὐ χρὴ κοιμᾶσθαι βαθέως σὺν παιδὶ νέμοντα.
ταὶ δ' ὄιες, μηδ' ὔμμες ὀκνεῖθ' ἁπαλᾶς κορέσασθαι
ποίας· οὔτι καμεῖσθ', ὅκκα πάλιν ἅδε φύηται.
σίττα νέμεσθε νέμεσθε, τὰ δ' οὔθατα πλήσατε πάντα,
ὡς τὸ μὲν ἄρνες ἔχωντι, τὸ δ' ἐς ταλάρως ἀπόθωμαι.
ε' δεύτερος αὖ Δάφνις λιγυρῶς ἀνεβάλλετ' ἀείδειν
Ε. κἠμέ τις ἐκ τὤντρω σύνοφρυς κόρα ἐχθὲς ἰδοῖσα
τὰς δαμάλας παρελᾶντα καλὸν καλὸν ἦμεν ἔφασκεν·
οὐ μὰν οὐδὲν ἐγὼν ἐκρίθην ἀπὸ τὠπικρὸν αὐτᾷ,
ἀλλὰ κάτω βλέψας τὰν ἁμετέραν ὁδὸν εἷρπον.
ἁδεῖ' ἁ φωνὰ τᾶς πόρτιος, ἁδὺ τὸ πνεῦμα·
ἁδὺ δὲ τῶ θέρεος παρ' ὕδωρ ῥέον αἰθριοκοιτεῖν.
τᾷ δρυῒ ταὶ βάλανοι κόσμος, τᾷ μαλίδι μᾶλα,
τᾷ βοῒ δ' ἁ μόσχος, τῷ βουκόλῳ αἱ βόες αὐταί.
κ'. ὣς οἱ παῖδες ἄεισαν, ὁ δ' αἰπόλος ὧδ' ἀγόρευεν·
ζ'. ἁδύ τι τὸ στόμα τοι καὶ ἐφίμερος, ὦ Δάφνι, φωνά·
κρέσσον μελπομένω τευ ἀκουέμεν ἢ μέλι λείχειν.
λάζευ τᾶς σύριγγος· ἐνίκασας γὰρ ἀείδων.
ζ' αἰ δέ τι λῇς με καὶ αὐτὸν ἅμ' αἰπολέοντα διδάξαι,
τήναν τὰν μιτύλαν δωσῶ τὰ δίδακτρά τοι αἶγα,
ἅτις ὑπὲρ κεφαλᾶς αἰεὶ τὸν ἀμολγέα πληροῖ.
μ. ὡς μὲν ὁ παῖς ἐχάρη καὶ ἀνάλατο καὶ πλατάγησεν
νικάσας, οὕτω κ' ἐπὶ ματέρι νεβρὸς ἅλοιτο·
μ' ὡς δὲ κατεσμύχθη καὶ ἀνετράπετο φρένα λύπᾳ
ὥτερος, οὕτω κα νύμφα δμαθεῖσ' ἀκάχοιτο.
μ'. κἠκ τούτω πρᾶτος παρὰ ποιμέσι Δάφνις ἔγεντο,
καὶ Νύμφαν ἄκρηβος ἐὼν ἔτι Ναΐδα γᾶμεν.

Vides carmen quale est ad stropharum normam accurate compositum esse, quod ipsum indicium est ejus integritatis haud exiguum. Quaeritur jam, cum etiam, si rerum sententiarumque nexum consideramus, carmen pro uno et simplici haberi possit an duplices repraesentet diversosque amborum cantorum mores. Initium faciendum a v. 3, ubi collato VII, 2 sq ᾗς θ' ὁ μὲν αὐτῶν πυρρός, ὁ δ' ἡμιγένειος jam alii πυρροτρίχω de primo flave-

scente lanugine intellegendum atque proinde variam lectionem in scholiis ut videtur memoratam ἀνάβω restituendam monuerunt, nec aliter Vergilium locum intellexisse ex imitatione «ambo florentes aetatibus» ecl. VII, 4 patet. Insolentior forma ἀνάβω, pro qua vulgaris est ἐφήβω, ex V. 87 mutata esse videtur. Quodsi illud quod in fine legitur ἀκρηβὸς ἐὼν ἔτι Ναΐδα γᾶμεν comparaverimus, facile intellegemus a poeta subtilissimo pueros eam oblectari incipientis pubertatis aetatulam, qua primi cupidinis venereae sensus atque stimuli in corpore intumescente excitantur. Cujus rei duplicem eumque diversum in adolescentulis observare licet effectum: alii enim quid secum agatur prorsus ignari atque sanctissima pari innocentia omnem puellarum conspectum contactumque vitant subtimidi atque pudici, quamquam vel raro atque invita interdum obliquos fugitive oculos in easdem conjiciunt; alii contra, quibus fere novi aliquid incrementi jam subolet, petulantes sunt, protervi et etiamsi puellis nondum re factoque, sodalibus certe verborum procacitate obscenque jocorum obscenitate viros se factos esse probare properant. Illorum igitur morum discrimen quam vivide sed modeste poeta in Daphnide suo atque Menalca expresserit, jam mecum vide. Hic quidem, qui ad alterum pubescentium genus pertinet, puerili jactantia — in qua tamen nihil aut aperti convicii aut tectae acerbitatis inest — socium provocat ad certamen quatenus ipsi futuro victori placuerit extendendum; hoc enim sibi volunt verba illa v. 7 ὅσσον θέλω αὐτὸς ἀείδων, quae si diligentius attendissent interpretes, ne ipsi vidissent certamen indui majoris ambitus atque molimenis, quale infra habemus duplicem amplexum amoebaei carminis formam. Nec abnuit certamen Daphnis et tenue quidem se invictum fore ita tamen praedicat, ut sua illa εἴ τι μάθοις τύ γ' ἀείδων ad illam proventuri certaminis magnitudinem alludat. Dum de praemiis ponendis paciscuntur, Menalcam severa parentum disciplina coerceri videmus, dum Daphnis vitulam deponere non dubitat. Pertinet hoc ipsum ad diversam utriusque indolem probe scit, fortasse sui ipsius memor doctus conscientia Menalcae pater χαλεπός, quam non fidendum aut indulgendum sit filii temeritati. Nec Daphnis post sponsam socii confessionem aut in suo proposito permansit aut illum ut paterno jugo gravius oppressum vellicat — quod licuisset sine dubio, si haberemus eum «pueriti iracundia» effervescentem ut vult Hartungus — sed sine ambagibus et ipse syringem in medium fert. Nec in eligendo judice aut in praeparando certamine ullam conspicitur invidiosae aut iracundae aemulationis vestigium — quam quomodo depicturus fuisset, optime ex idyllio

quanto intelligitur —, sed habemus omnino persuasum bonae illius atque laudabilis Eraizis exemplum, quam Jupiter constituit

γαίης τ' ἐν φίλῃσι καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀρίστην!

Hinc jam non mirabera, quod Menalcas inde certaminis caput sumens, ut non solum sibi suisque agnis, sed etiam Daphnidi ejusque juvencis ut saltus fluviique faveant candide optet, quam bonam precationem revocata fontibus atque pratis sic cumulat Daphnis, ut et toto suo gregi et si quid pecoris adducturus sit Menalcas optima quaeque exoptet. Jam Menalcas nana concincta popularique hyperbole, quantopere formosus Milo et praesens omnia beare et absens cum pastore ipsa pecora torrere soleat, exponit. Cui, ut fas est, rite respondere conatus Daphnis quam Menalcae Miloni opponat formosam Naidem eligit, cujus aliquo et ipsam duci studio ut per se consentaneum est, ita ultimo idyllii versu confirmatur, de quo postea amplius videbimus. Sequitur jam tertia Menalcae stropha, qua pastoris more caprum nuntium mittit ad Milonem in sylvae latebris versantem, ut eum Protei exemplo allato ad marinum litus venire jubeat. Cui strophae quam invicem opponat Daphnis temporis injuria haustam, tum vero sequentem Menalcae atque ultimam iterum Daphnidi adscribendam esse, cum libri sine lacunae notatione contrariam habeant personarum distributionem, post Vossium atque Wuestemannum recentiores intellexerunt omnes, etiam Meinekius in supplem. p. 477 sq., uno Fritzschio excepto, qui de loco certissime verissimeque emendato desperare quam cum optimis criticis sapere audere maluit. Confecerat rem jam dudum Graefius, qui simul perditam stropham sagaciter supplevit, in eo tamen falsus, quod vulgato versuum 41—48 ordine jam dudum nonnvis ejusdem in Ephemer. Gothan. 1803 nr. 22 opera restituto transversas actas Daphnidi quidem Milonis, Menalcae vero Naidis desiderium adtribuit. Quo errore emendato sed cum alio tum Phoebum ex Graefiano supplemento amplexi nos jam hoc quidem non nimis longo a genuina poëtae manu aberravisse nobis videmur, quamquam non hoc nobis vindicamus, ut nostris uti velimus ad strophicam Theocriti artem demonstrandam additamentis. Potius ad ultimam jam stropharum par accedimus, quarum priore Menalcas Milonem confidenter fingens antecedentis strophae invitationem secutum esse amantem suum depingit felicitatem, qua amoenum — cum quidem primus versuum reduxit Graefius v. 56 pro vulgato *σύννομε μάλ' ἰάσμων* egregie restituens *σύννομε Μίλων*, ἄγων — sub «grato antro argenti» atque in Siculum more prospiciens canendo indulgeat. Vides hoc fine undecem illam

Menalcae pueri protervitatem cumulari «dulces se expertum esse amores» confisi, cui, ut par est, hic quidem procus contrarium carmen Daphnis opponit, quo, femineos amores ut ipsi ita vel summo Jovi inevitabiles quam «amori» esse soleant viris, puelli perfusus «metu» declarat. Non perspexit haec Hartungus qui et strophas v. 49—52 et 53—56 tamquam «ex corrupto congregentes» conjecit, quam ob causam adeo v. 43 ἔσθ' ἁ καλὰ Μάλις βαίνει ποτὶν et v. 56 σύννομε Μάλις ἐμὰν scribendo novum ex XIII, 45 Nymphae a Daphnide amatae nomen suo quidem periculo imposuit, et de carminis elegiaci argumento p. 410 haec monuit «Dieses elegische Wechsellied hatte einen ächt erotischen Inhalt, denn es behandelte die Frage, ob die Knabenliebe oder die Mädchenliebe vorzuziehen sei, ein Thema, welches auch Sophokles in seinem Drama Achills Liebhaber behandelt hatte. Allein es bricht leider ab eben da, wo die Hauptsache erst eingeleitet ist.» Ipsissima Hartungi verba adposui, ex quibus optime cognoscas quae res sit. Scilicet cum ille carminis «adultis» quippe quos sibi finxit «viris» convenientis argumentum excogitasset tale, cujus nec vola nec vestigium in iis quae adsunt adparet, jam necessario maximam namque primariam ejusdem carminis partem deperditam esse ei statuendum fuit. Simili igitur aut errore inductus aut arte usus est atque Schoemannus, quem in epistola hoc ipso festo die ad Rectorem nostrum summe venerandum data demonstravi, christianam fabulae Prometheae conformationem atque conclusionem ut Aeschylo ab ea ratione alienissimo impingeret, trilogiae extremam ipsam de «soluto Prometheo» tragoediam sollerti ingenio ad illud consilium composuisse!

Sed ad Theocritum redeo. Ejus illo in carmine elegiaco plura etiam deesse si quis statuat, per se quidem res est minime absurda, quoniam et unam stropham periisse certissimis argumentis constare videmus et in singulari horum alternantium cantuum ratione vario fere ubique, quibus haud inepte augeri queant, excogitari possunt additamenta. Quid? quod vix ullum hujus generis carmen exstare puto, cujus singulis particulis aut nihil aut parum cohaerentibus non hic illic aliquid aut sine detrimento demi aut commode inseri possit. In his igitur si a vanis ingenii lusibus abstinere voluerimus, ibi tantum aliquid excidisse statuendum est, ubi aut certa aut certe probabilia adsunt defectus indicia. Ea autem post v. 60 adesse nec alius ante Hartungum suspicatus est nec omnino quisquam demonstrare unquam poterit, ita ut carmen constans illud ex quatuor stropharum paribus — quae

dedicationis, laudationis, invitationis, conclusionis tuto breviter appellare licet — integrum esse statuere deberemus, etiamsi nullum praeterea ejus integritatis argumentum accederet.

Accedit vero argumentum idque non solum gravissimum, sed quod optime etiam facit ad totius idyllii unitatem demonstrandam. Etenim quod interpretes nullam putaverunt esse inter nostrum carmen atque alterum hexametrum cohaerentiam tantum abest ut verum sit, ut inter diversas prioris carminis conclusiones ab utroque puero factas atque sequentes eorundem canticuas artissimam intercedat apertissimamque vinculum. Vide enim quem prior Menalcas canendi finem fecerit. Non optavit sed potius praedicavit de Milonis obsequio certus summam «dolcas otii» felicitatem — quod sanissuo «dolce far niente» nomine laudatum etiam a nostratibus Italis studiosissime sapnis nenetat —, quo eum amasin sub antro recubans cantu sese mensque adspectu delectet. Jam quid interea noris se soluto fieri velit optans enumerat, ut gregi et lupus parcat (63 et 64) et canis vigilans odiat (65 et 66), oves ipsae autem pabulo secure ambulantur (67 et 68), ut lac praebeant et agnis saturandis et caseis faciendis satis futurum (69 et 70). Eadem igitur est pacati otii condicio, quam aliis imaginibus sed haud absimilibus depinxit Heinius in suavissimo illo quod «der Hirtenknabe» inscribitur carmine, cujus unam tantum stropham adscribere juvat:

«Unterdessen muss regieren
Der Minister, jener Hund,
Dessen knurriges Gebelle
Wiederhallt in der Rund.»

Unum insuper monere licet, hoc securi otii, quod tamquam summum bonum exoptat Menalcas, studium optime convenire cum parentum severa custodia supra v. 15 sq. atque 20 commemorata.

Ad Daphnidis jam carmen hexametrum transgredimur, cujus profecto longe alia mens est, consentens cum extrema ejus dactylica strophe. Hoc enim cum amoris peracerrimi declarasset, jam illo et quomodo ob ea peste sibi caveret narrat, ut puellae blande compellantis illecebris (72 sq.) altum silentium celeremque decessum opposuerit (74 sq.), et quam unice vitulis suis atque delectetur pastoris (75 sq.) somno naturalique loeum suorum ornamento contentus (78 sq.). Vides quam temere Fritzschius nullam esse versuum 76—80 vel cum 72—75 cohaerentiam conquestus sit.

Unum est, de quo amplius quaeratur, quaenam v. 72 Daphnis memoret puellam ὑπαυγεραυλίς sibi abblandientem, utrum Naidem an ignotam quan-

dam alam. Res paullo difficilior, quoniam totius versus scriptura satis incerta. Istic quidem vulgo legitur κἠμ' ἐκ τῶ ἄντρω, quem metri hiatum vario modo explere conati sunt critici, quorum plerisque κἠμὲ γὰρ ἐκ placuit jam a Valckenario ex V. 82. 90 invectum. Mihi secus videtur, neque enim hic ut illis locis adversarii gloriationi proxime antecedenti suam et ipse opponit. Tum in sequentibus nonnulli apud Ahrensium codices ᾗ καὶ σύνοφρυς, alii habent omissis κόρα ἔχθες, unde ille reducter suo more sed ingeniose

πρᾶν ποκα μ' ἐκ τὤντρω Ναῒς συνοφρυς ἰδοῖσα,

quod si in libris legeretur, profecto nemo vituperaret. Sed nec quid in κἠμὲ vituperandum sit video, cum hoc modo novum membrum antecedentibus alia mente repositum adnecti soleat vel apud nos: «Und auch ich hab ein gesehen, den das Herz verlangend wählt», nec quid displiceat in occasione hesterni diei commemoratione. Nondum sane nuptias propter nuptias cum ea hoc ipso certamine consummatas putaverim, optimeque ei convenit quaedam in populari traditione, quam hic quidem secutus est poëta, Cujus petulantiae superbe a puero ignoratae cum minus quadrare putaverit quae supra v. 41—43 et 48 de ea praedicantur tenerrimi sensus plenissima, modestia pudicaeque nomen hic quidem reticeat eique incerta appellatione Nympham clandestino tanto desiderio petitam designavit. Hinc κόρα τις jam dudum emendaveram, quod ipsum nunc ex scholiaste lugit ἀλλὰ καὶ αὐτὸν κόρη τις ἰδοῦσα ἠράσθη, nunc idem ab Hartungo inventum vidi. Sed idem bene docuit σύνοφρυς non ut in Anacreont. 28 de superciliorum continuitate vel arte ope (vid. Ovid. art. am. III. 201. Juven. II. 93 sq.) aucta, sed teste Hesychio — συνοφρυς μεγαλόφρων, μεγαλαυχος — de fastu intelligendum esse, quo cohiber Semidote natura paullo disertius indicatur.

Finito carmine cum capraeus Daphnidi non solum victoriam decernit sed etiam novum de suo praemium promittit, si quidem ipsum cantum docere velit, hic quoque a poëta ad eam rationem jam indicatam alludi puto, quae inter popularem ipsiusque Musam intercedit. Eum enim hic quidem Daphnidem intellexisse pastorum fabulis celebratum cum ex v. 1 sq., 3 sq. 72 sq. tum ex ultimo versu apertissime prodit

καὶ Νύμφαν ἄκρηβος ἐὼν ἔτι Ναΐδα γᾶμεν

quae omnia quam optime ad vulgarem quadrent narrationem jam a Stesichoro olim tractatam, ex uno ejus auctore Aeliano V. H. X. 18 optime intelligitur. Ita enim ille: ἠράσθη αὐτοῦ νύμφη μία καὶ ὡμίλησε καλῷ ὄντι καὶ νέῳ καὶ πρῶτον (πρώτῳ vulgo) ὑπηνήτῃ, ἔνθα τοῦ χρόνου ἡ χαριεστάτη

ἰσὸν ἥβῃ τῶν καλῶν μειρακίων· ὡς καὶ φησι καὶ Ὅμηρος (Ω 348 — κ 279) Echenoidem Nympham nominat — si lectio sana — Parthen. amator. 29 Nympham omnino fuisse memorat Diod. IV 84. Sed Theocriti est, quod hoc certamine Menalcam audaculum illum atque protervum victum facit Daphnidem vero modestum atque pudicum non solum adversarii sed etiam Naidis clam amatae victorem.

Restant pauci quidam loci, de quibus singulatim brevissimeque dicendum est. V 13 paullo audacius refinxi cum nihil, quod sufficeret, allatum videram. Olim volgo legebatur ἀλλὰ τί θησεύμεσθ' ἃ κεν ἄμιν ἄρμιον εἴη, pro quo Hermann. l. c. p. 82 codicibus nitens καὶ τίνα θησεύμεσθ'; ὅτις ἄμιν ἄρμιος εἴη suasit posterioribus receptum. Refutavit hoc atque Ahrensiorum

καὶ τίνα θησῇς μισθόν, ὅμιν ὅτις ἄρμιος εἴη

commendavit ipse tamen μισθὸν ὅτις οἱ μοι praestare arbitratus Meinekius in supplem. p. 476, persuasitque Hartungo. Sed hoc quidem μισθὸς displicet de victoriae praemio dictum. — V 13 λειομάκαρα ex optima Personi emendatione scripsi. Volgo ἰσόμακαρα, quod et metrum verbi θεὸς productione et magis etiam significatione offendit, neque cum Verg. Aen. IX 627 »iuvencum candentem pariterque caput cum matre ferentem« adferre debebant, cum alius sit iuvencus, alius agnus¹. — V. 17 volgo τὸ κάλον legebatur, pro quo Ahrensius τὸ ν scripsit. Tum v. sequenti non possum non mirari, quod recentiores omnes Wartoni coniecturam καλὸν ἔχω receperunt quae post ἂν ἐπιέρσα mirifice languet, plane illa est responsum v. 21 ratio ἄγχι ἔχω ad succedens ἐγὼ respicit, cui nemo non ex εἰ μὲν θησεῖς cogitando addet θησῶ. — Nec minus mirandum, quod v. 19

λευκὸν χαρὸν ἔχοισαν ἴσον κάτω ἴσον ἔνωθεν

male volgo repetitus post v. 21 hac a nemine dum sublatus est. — V. 24 ex altera Meinekii emendatione supplem. p. 477 dedi. Eleganter tamen atque fortasse vere collato X 55 Hartungus κάλαμος διὰ νιν σχισθεὶς ἐπίτρηξεν. Sed quod volgo legitur κάλαμός με διασχισθεὶς διέτμαξεν tam inmane est. enim calamus ipsum puerum dividisset neque fortiter atque »fortissima Tyndaridarum« — ut indignere relictum esse discipulo a Fritzschio. — V. 25 Menalcae v. 26 sq. Daphnidi primus recte adsignavit Ahrensius, qui et v. 27 e scholiastа ὡ dedit pro ᾧ. — Contra quod idem obsequente Hartungo — qui ex eo v. 28 ἤθελ' ἀκοῦσαι posuit — v. 25 eiecit, male fecit. Amat enim poesis bucolica tali similium verborum assonantia rerum progressionem indicare, et latent interpretes illam v. 25

4

ἀλλά τις ἄμμι κρινεῖ, τίς ἐπάκοος ἔσσεται ἀμῖν,

his duobus circumscribis. Hinc et v. 28 ex optimis libris cum Ahrensio ἐπακούσαι scribendum fuit pro ἐπακούσας, quod ceteri retinuerunt, et ἤθελε χρόνον v. 29 de caprarii intento dum pueri canunt (haec ἄειδον, non ἄειδεν) judicandi studio intelligendum, non de consilio ejus post finitas demum cantiones declarato. Sed qui post v. 34 vulgo legitur versus

βουκολικὸν δ' οὗτοι δὲ Μενάλκας ἄρξατο πρᾶτος,

ignoratus etiam in scholiis, cum unum sine dubio jam dudum delendum vidissent interpretes, nisi nimium in discerpendo carmine eiusis fortes «nemo curare» obliti essent.

De carmine dactylico Graefii aliorumque ope restituto satis jam supra dictum. Praeterea v. 33 γένος scripsi pro γένος cum Meinekio, v. 34 ᾠδά pro ᾠδὰ e libris cum Ahrensio, v. 36 ἔχων, quod ego quoque in scholiastarum ἐπιφερόμενος, νέμων, λακτιζόντων notationibus inveneram, cum Ahlwardto Meinekio Hartungio pro ἔχων, tum v. 44 καὶ τὰ βοτὰ pro χαὶ βοτάνα cum Meinekio, quem secutus est Hartungus, v. 42 πιδῶσιν ex optimorum librorum corruptela πηδῶσιν cum Ahrensio pro glossemate πλήθουσιν, quod ceteros libros invasit, v. 52 χὠ Πρωτεὺς pro ὡς Πρωτεὺς cum Ahrensio.

Unus superest locus, quem ex mea conjectura mutavi, v. 74 vulgo sic lectus

οὐ μὰν οὐδὲ λόγον ἐκρίθην ἄπο τὸν πικρὸν αὐτῷ,

ubi perceptum esse illud λόγον τὸν πικρὸν nemo non videt, sive singula verba spectat sive totam sententiam. Et miris variisque modis interpretatur scholiastae, quorum alii ἐκρίθην ἔτοικον alii τὸ πικρὸν legerunt. Conferendus de his Hartungus p. 412, qui ex una istarum interpretatione οὐδὲ λόγον αὐτῷ ἀπεκρίθην οὐδὲ τὸ τυχὸν acute μικκὸν scripsit pro τὸν πικρὸν, quod scilicet ex illius glossemate μικρὸν corruptum sit. Sed remanet illud λόγον, quod ferri nequit. Itaque melius etiam Meinekius οὐδ' ἀλέγων ἐκρίθην ἄπο τὸν μικκὸν αὐτῷ conjecit. Et posterius quidem recepi, quod recte aliis scholiasta explicat ὥστε τὸ μὴ ἀποκριθῆναί με, μικρὸν ἦν αὐτῷ, quo probata interpretatione istud οὐδὲν λέγων simplicissime emendandum fuit.

Hoc idyllium et octavo multis numeris praestare patet popularis tamen cantilenae rebus formisque partim retentis — quod quidem accuratius persequi non est hujus loci —: ita Theocritum in illa de Daphnidis amoribus fatoque fabula tractanda liberrime ingenio suo atque arte usum videmus in idyllio primo. Quod cum inter praestantissima sit poetae carmina, eo magis

dolendum, quod multis modis corruptum largam justamque criticis praebet dubitandi materiam, quam penitus excutere nec tempus nec locus est in strophis restituendis occupato. Et strophis quidem compositam esse threnum in Daphnidem v. 64—142 versuum intercalarium indicio nemınem latere potest; strophae vero illae cum pluribus locis parum sibi respondeant, hanc discrepantiam plurimi quidem editores satis securo toleraverunt. Ahrensius vero, ut jam supra p. 6 indicavi, violentissime sustulit versibus non solum intercalaribus quatuor (79. 108. 111. 119) sed aliis etiam, qui et sanissimi essent et maxime necessarii non minus septem (77 et 78. 86. 92 et 93. 106. 110) deletis, ut hac quidem virum pasto acriorem chirurgo comparari possis qui nunc secandi ardore abreptus vel integris membris cultellum admovere non dubitat. Itaque hujus quidem rationem ne me quidem per se probandam singulatim recensere supersedeo. Multo et modestius et acutius rem instituit Hauptius in Museo Rhenano a. 1846. p. 260—269, qui versuum intercalarium duobus 79 et 108 ejectis et uno 89 post v. 91 translato, exemplo etiam u ceterorum servo v. 107 (quem quidem aperta unum ex V. 46 adscriptum rectissime jam alii sustulerunt) 109 et 110, tum transpositis v. 120 et 121 post 130, ubi sane per se optime quadrant, hanc stropharum ordinem post prooemium v. 63 sq. restituit: 2. 4. 2. 2. 6. 6. 2 | 4. 4. 2. 2. | 4. 4. 5. 5. 4. Probavit hanc Godofredus Hermannus dissert. I. p. 9., nisi quod duos versus ab Hauptio ejectos 106 et 107 non solum retinuit, sed etiam ante v. 112 duos versus, quibus turpis ille Veneris atque Martis Vulcano reti constrictorum concubitus memoratus fuerit, excidisse putat; et ita v. 65 ante 64 collocato deleto etiam v. 73 carmen, quod ex tribus partibus compositum jam Hauptius demonstravit, in has strophas redegit: 4. 4. 6. 6. 2 | 4. 4. 4. 4 | 4. 4. 5. 5. 4. Qua dispositione certe tres carminis partes egregie discernuntur, et jure mireris Ahrensium, quod et primae partis gravissimum exitum v. 92 et 93 resecuit et stropham 115—118, quam esse apertissime tertiae partis primam, secundae extremam esse voluit. Itaque recte illos potius quam hunc secutus est Gebauerus l. c. p. 84, nisi quod retento v. 73 et versu intercalari 84 post 85 posito atque v. 89 deleto primae partis hanc praetulit ordinationem: 4. 2. 2. 7. 7. Offendit me has jam per se stropharum versuum numeris nimis discrepans.

Jam vero, ut has quoniam suppositamus consentibus, alias obstant difficultates haud multae et in explicandis singulis locis et in concludendo totius carminis argumento positae, quas difficultates excutere atque removere praeter editores alii etiam studuerunt haud pauci, ex quibus recentiores tantum adtulisse satis

mi Welckerum (in opuscull. vol. I p. 188—202), Doederlinum (in lection. Theocr. a. 1843), Carolum Fredericum Hermannum («disputatio de Daphnide Theocriti Gottingae 1853»), Hauleram (l. c. p. 45—47), Gebauerum (l. c. p. 74—84). Horum omnium aliorumque opiniones magis minusve discrepantes si quis accurate recensere atque singulatim dijudicare vellet, nae illi singularis libellus conscribendus esset, voluminis carminum Theocriteorum reliquorum longe superaturus.¹ A qua opera taedii plena nos longe remoti, antequam nostram carminis restitutionem proponimus atque ostenderimus, in eo tantum versabimur, ut carminis difficultates breviter indicemus gravissimis fere interpretum erroribus notatis.

Eorum errorum primarius haud scio an ille fuerit, quod tantum non omnes ad explicandum Theocriti carmen fabulis alibi de Daphnide narratis obusi sunt. Itaque non solum Naidi eum matrimonio junctum fuisse ex ipso Theocrito, sed etiam jusjurandum de maritali castitate eidem datum «adsumpserunt», quo sacramento offensam Venerem novum eidem amorem injecisse, cui tamen Phaedrae Euripideae instar fortissime resistens Daphnis mortem obire quam fidem frangere maluerit. Verum enim vero nec Naidis uxoris nec jurisjurandi eidem dati, quod Theocritus alibi quoque ignorat, vestigium vel tenuissimum ecquid in carmine adparet. Itaque in tantis Daphnidearum fabularum discrepantiis mali interpretis est, ut illi poetae loret inferre aliena ad obscurandum carmen, quod a bono poeta, qualem Theocritum jure habemus, ita compositum esse statuendum est, ut per se spectatum et facilem intellectum et absolutam suis numeris artificii delineationem habeat. Clarissime autem ipse poeta, quae causa hujus quidem Daphnidis sit atque culpae, v. 97 sq. declaravit:

> κῆπε 'τυ θην τὸν Ἔρωτα κατ' εὔχεο, Δάφνι, λυγιξεῖν·
> ἆρ' οὐκ αὐτὸς Ἔρωτος ὑπ' ἀργαλέω ἐλυγίχθης

Quorum versuum vim jam simplicissime verissimeque Jacobsius his verbis declaraverat: «scilicet Daphnis numquam Amoris vi se superatum iri professus fuerat», omni matrimonii jurisjurandique sacramenti mentione abjecta. Mirari igitur subit, quid sit, quod tamen omnes in re apertissima et jam dudum rectissime indicata caecutire atque labi perstiterint. Scilicet habemus hic quoque unum ex istis quae dicuntur «lapidibus offensionis», quibus interdum longam acutissimorum interpretum seriem prosterni videmus, dum circumspicientes alius dextra alius sinistra alius a fronte alius a tergo casum vitare student, nec quisquam interea cernit, quae πρὸ ποδὸς κεῖται. Equi-

modi lapsi hoc quidem est cum tota Priapi oratio v 81—91 tum maxime ejus initium

> — Δάφνι τάλαν, τί τυ τάκεαι, ἁ δέ τε κώρα
> πάσας ἀνὰ κράνας, πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται
> ζατεῦσ' ἆ δύσερώς τις ἄγαν καὶ ἀμήχανος ἐσσί

Hic quidem cum memorari videretur puella Daphnidi desiderata de ea ejusque erroribus dici non potest quam incredibilia excogitaverint interpretes Alii enim uxor Daphnidis erat Nais moribundum maritum olim amata ab eo puella cujusdam amatorem per fontes per montes veloci pede quaerens et sectans quo pro primum hoc incredibile est quod cum Daphnis ubi sit et bolione et pecudes et homines et Dii sciant omnes sola quae nesciat sit ea quam vel ... amore consentaneum sit. Tum quantum permirum sane videbatur quod Daphnis puellae amore periret ipsum ultro sectantis aut ad tempestivam benevolumque confugerunt Priapi mendacium quo Daphnidem consolaretur quod quomodo sint lascivi Dei natorae aut sequacis cavillationi crasse necnon facile dixerit. aut, ut ipse Janchius haud excogitaverunt fabulam sed recentiorum misericordia dignissimam ut Daphnidem sive jurejurando reverenti a sive castitatis studio quantumvis et amantem et redamatum tamen ab amore h e a concubitu sese abstinentem fingerent dignum profecto masculorum moribus facinus[1] Sed etiam sequentia quibus «salacitatis Daphnidem salacitatis magister gravi ac severa oratione incessit» adeo ab ejus ingenio aliena judicavit Doederlinus p 5 ut v 86—91 statim post 78 positis eam orationem Mercurio daret quem ut patrem «adversus filium graviorem monitoris personam sumere fas erat.» Vides novum errorem Mercurium Daphnidis patrem esse prorsus ignorat Theocritus Aliam eamque magis etiam contortam rationem init Gebauerus p 78 sq non solum et Naide retenta et jurejurando servato sed etiam Diana in subsidium vocata Daphnidem igitur Naidis amore correptum fuisse ipsum fugientis ex Ovidio art. am I 732 et Nonno XV 307 sq apparere putat qui et ipse puntae verba eo modo intellexerit quo Gebauerus proverbio Germanico utens «das Mädchen läuft davon über alle Berge»[1] Tum Dianam ejusque fomitem accessit ex Diodoro IV 84 cujus cultui Daphnis «in prima adolescentia se sancto quodam promisso totum addixerit» Vides quam multa sciat Gebauerus et antiquis et nobis prorsus ignota sed accipe plura de pudicissimo Deae castissimae famore Dum enim Daphnis jusjurandum servaturus misero exhalat amore accedit illa atque victoriae ergo morientem

spurcissimo increpat convicio v. 87—91 φίκολος etc., quod sane libidinosissimo Deo ex ore surripuisse videtur. Sed quomodo hoc fieri possit, quaeris? Pro v. 86, quem une in cod. e secunda demum manu adjectum jam deleverat Ahrensius, olim adfuisse putat Gebhuerus alium, quo Deum accessisse dictum fuerit.

Sufficiant haec, opinor, ad demonstrandum, quantus offensionum lapis sit hic Priapi sermo. Cetera jam vix minus obscura adderemus. Quid sibi volunt Daphnidis verba, quibus Venerem increpat v. 105—113, nemo dicere potuit. Volunt Daphnidem, qui moriens quidem tamen amori resistat, exprobrare Veneri amoris Deae, quod et ipsa pastorum Anchisae atque Adonidis amori succubuerit. Quasi hoc Venerem puduerit: nam hoc non vereor ne quis mihi ejus querelam in Homerico hymno effusam sit oppositurus. Potius illud Daphnidis convicium tum tantummodo ad rem faceret, si ut ipse Veneris amorem petiisset, sed ab ea ut mortalis atque pastor repudiatus fuisset. Sed possisne probari per se posse illam interpretationem, quomodo ad eam adaptes Daphnidem Veneri infestum? Vides hic meras esse tenebras! — Tum v. 120 sq. quamquam per se post 130, quo eos transtulit Hauptius, egregie quadrant, tamen, antequam omnia in ordinem reducta sint, hanc quoque conjecturam utendum indubitatam esse meminisse juvet. — Mirum etiam quod pastor belluas quidem valere jubet sed boum suorum vaccarumque obliviscitur qui non minus quam illae (v. 71—75) calamitatem ejus luxerint. — Tum quod Pan moriente precibus advocatur, quamquam hoc per se necessitudinis quae inter Deum atque principem pastorum intercedit convenientissime factum videtur, tamen quod nihil quasi testamenti aut ultimae precationis loco Deo commendandum habet, eo magis miramur, quod afferre hic jubetur syringem accuratius descriptam. Nam quid illud φίρ v. 128 accipiendi sensu acceperunt, vereor ut ullam maudiae significationis exemplum afferre possint. — Postremum exsecrationem illam v. 132—136, qua omnis rerum natura — ut apud nos a quibusdam scenis! — converti (πάντα δ' ἔναλλα γένοιτο) jubetur, a mira ambiloquentia Daphnidis animo abenum esse recte perspexit Doederlin p. 8, qui periodo hos versus in fine post 142, ut Thyrsidis sint threnum concludentes, non Daphnidis vitae valedicentis poni jussit.

Jam vide, has difficultates omnes tollere num mihi contigerit carmine simul in strophas suas restituto. Ad quod intelligendum jam nihil adferas, quaeso, quam quod supra ex ipso poeta v. 97 sq. tamquam fundamentum nostrae tabulae posuimus. Quocum prorsus conveniunt quae VII. 72 sqq. leguntur

— — — καὶ Τίτυρος ἐγγύθεν ᾀσεῖ,
ὥς ποκα τᾶς ξείνας ἠράσσατο Δάφνις ὁ βούτας,
χὡς ὄρος ἀμφεπονεῖτο, καὶ ὡς δρύες αὐτὸν ἐθρήνευν,
Ἱμέρα αἵτε φύοντι παρ' ὄχθαισιν ποταμοῖο,
εὖτε χιὼν ὥς τις κατετάκετο μακρὸν ὑφ' Αἷμον.

De puellae nomine sive appellativo sive proprio ejusque forma, pro qua ei ipse ξείνας praetulerim, multum certaverunt. Mihi quidem Carol. Frid. Hermannus p. 6 verum vidisse videtur in hac fabulae conformatione intelligi «puellam peregrinam hoc est incognitam». Eam, cujus, postquam fatali amore Daphnidem succendit, nullum vestigium remansit, κατ' ἀντίφρασιν comparare possis cum Schilleriana illa, quam omnes novimus neque subito adfuisse atque evanuisse!

Daphnidem igitur, quem non male quidam cum Hippolyto comparaverunt, memento, quoniam amore semper superiorem se fore gloriatus erat, Veneris numine laese vehementissime puellae cujusdam amore correptum contabescere; cetera jam ipsius carminis lectio suppeditabit.

Ἄρχετε βουκολικᾶς, Μοῖσαι φίλαι, ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
Θύρσις ὅδ' ὡξ Αἴτνας, καὶ Θύρσιδος ἁδέα φωνά.

A α πῆ ποκ' ἄρ' ἦσθ', ὅκα Δάφνις ἐτάκετο, πῆ ποκα, Νύμφαι;
ἢ κατὰ Πηνειῶ καλὰ τέμπεα, ἢ κατὰ Πίνδω;
οὐ γὰρ δὴ ποταμοῖο μέγαν ῥόον εἴχετ' Ἀνάπω,
οὐδ' Αἴτνας σκοπιάν, οὐδ' Ἄκιδος ἱερὸν ὕδωρ.
ἄρχετε βουκολικᾶς, Μοῖσαι φίλαι, ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
α τῆνον μὰν θῶες, τῆνον λύκοι ὠρύσαντο,
τῆνον χὡκ δρυμοῖο λέων ἔκλαυσε θανόντα.
πολλαί οἱ πὰρ ποσσὶ βόες, πολλοὶ δὲ τε ταῦροι,
πολλαὶ δ' αὖ δαμάλαι καὶ πόρτιες ὠδύραντο.
ἄρχετε βουκολικᾶς, Μοῖσαι φίλαι, ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
β ἦνθ' Ἑρμᾶς πράτιστος ἀπ' ὤρεος, εἶπε δέ· «Δάφνι,
τίς τυ κατατρύχει; τίνος, ὠγαθέ, τόσσον ἔρασαι;»
ἄρχετε βουκολικᾶς, Μοῖσαι φίλαι, ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
γ ἦνθον τοὶ βοῦται, τοὶ ποιμένες, ὡἰπόλοι ἦνθον·
πάντες ἀνηρώτευν, τί πάθοι κακόν. ἦνθ' ὁ Πρίηπος
κἤφα· «Δάφνι τάλαν, τί τὺ τάκεαι; ἁ δέ τυ κώρα
πάσας ἀνὰ κράνας, πάντ' ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται

ζατεῦσ'· ὦ δύσερώς τις ἄγαν καὶ ἀμήχανος ἐσσί·
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
γ' βούτας μὰν ἐλέγευ· νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας.
ὠπόλος ὅκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,
τάκεται ὀφθαλμώς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο·
καὶ τὺ δ' ἐπεί κ' ἐσορῇς τὰς παρθένος οἷα γελᾶντι,
τάκεαι ὀφθαλμώς, ὅτι οὐ μετὰ ταῖσι χορεύεις.»
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
β' τὼς δ' οὐδὲν ποτελέξαθ' ὁ βουκόλος, ἀλλὰ τὸν αὑτῶ
ἄνυε πικρὸν ἔρωτα, καὶ ἐς τέλος ἄνυε μοίρας.
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

B α' ἦνθέ γε μὰν ἁδεῖα καὶ ἁ Κύπρις γελάοισα,
λάθρα μὲν γελάοισα, βαρὺν δ' ἀνὰ θυμὸν ἔχοισα,
κεἶπε· «τύ θην τὸν Ἔρωτα κατεύχεο, Δάφνι, λυγιξεῖν·
ἦ ῥ' οὐκ αὐτὸς Ἔρωτος ὑπ' ἀργαλέω ἐλυγίχθης;»
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
α' τὰν δ' ἄρα χὠ Δάφνις ποταμείβετο· «Κύπρι βαρεῖα,
Κύπρι νεμεσσατά, Κύπρι θνατοῖσιν ἀπεχθής,
ἤδη γὰρ φράσδῃ πάνθ' ἅλιον ἄμμι δεδύκειν;
Δάφνις κἠν Ἀίδᾳ κακὸν ἔσσεται ἄλγος Ἔρωτι.
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
β' οὐ λέγεται τὰν Κύπριν ὁ βουκόλος — ἕρπε ποτ' Ἴδαν,
ἕρπε ποτ' Ἀγχίσαν — τηνεὶ δρύες, ὧδε κύπειρος —
αὖτις ὅπως στασῇ Διομήδεος ἆσσον ἰοῖσα,
καὶ λέγε „τὸν βούταν νικῶ Δάφνιν, ἀλλὰ μάχευ μοι."
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι φίλαι ἄρχετ' ἀοιδᾶς.
β' ὡραῖος χὤδωνις, ἐπεὶ καὶ μᾶλα νομεύει
καὶ πτῶκας βάλλει καὶ θηρία πάντα διώκει.
εἶδέ τυ γ' ἔνθα θεᾶ, καὶ τὸν κακὸν αὐλὸν ἴκευ
καὶ λέγε „τὸν βούταν νικῶ Δάφνιν, ἀλλά μοι εἶπε
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι πάλιν ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

Γ' α' ὦ λύκοι, ὦ θῶες, ὦ ἀν' ὤρεα φωλάδες ἄρκτοι,
χαίρεθ'· ὁ βουκόλος ὔμμιν ἐγὼ Δάφνις οὐκέτ' ἀν' ὕλαν,
οὐκέτ' ἀνὰ δρυμώς, οὐκ ἄλσεα. χαῖρ', Ἀρέθοισα,
καὶ ποταμοὶ τοὶ χεῖτε καλὸν κατὰ Θύμβριδος ὕδωρ.
    ἄρχετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε ἄρχετ' ἀοιδᾶς.

α ὦ βόες, ὦ ταῦροι, ὦ πὰρ ποτὶ κάρφεις ἔργαι
χαίρεθ'· ὁ βουκόλος ὔμμιν ἐγὼ Δάφνις Ἄιδα βαίνω,
Δάφνις ἐγὼν ὅδε τῆνος ὁ τὰς βόας ὧδε νομεύων
Δάφνις ὁ τὼς ταύρως καὶ πόρτιας ὧδε ποτίσδων
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς.

β ὦ Πὰν Πάν, εἴτ' ἐσσὶ κατ' ὤρεα μακρὰ Λυκαίω,
εἴτε τύγ' ἀμφιπολεῖς μέγα Μαίναλον, ἔνθ' ἐπὶ νᾶσον
τὰν Σικελάν, Ἑλίκας δὲ λίπ' ἠρίον αἰπύ τε σᾶμα
τῆνο Λυκαονίδαο, τὸ καὶ μακάρεσσιν ἀγητόν
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς

γ' ἔνθ' ὦναξ καὶ τάνδε φέρ' εὐπάκτοιο μελίπνουν
ἐκ κηρῶ σύριγγα καλὰς κεκομμέναν ἑλικτάν
ἔνθ' ἄναξ καὶ τάνδε καλὰν περὶ χεῖλος ἑλικτὰν
βουκολικὰν σύριγγα τὸ μελίσδειν μοι χρέος ἦεν —
ἦ γὰρ ἐγὼν ὑπ' Ἔρωτος ἐς Ἄιδος ἕλκομαι ἤδη —
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς.

γ' νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι
ἁ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκεύθοισι κομάσαι
πάντα δ' ἔναλλα γένοιτο, καὶ ἁ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι,
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει· καὶ τὰς κύνας ὥλαφος ἕλκοι,
κἠξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο.
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς

β' χὠ μὲν τόσσ' εἰπὼν ἀνεπαύσατο· τὸν δ' Ἀφροδίτα
ἤθελ' ἀνορθῶσαι· τά γε μὰν λίνα πάντα λελοίπει
ἐκ Μοιρᾶν, χὠ Δάφνις ἔβα ῥόον· ἔκλυσε δίνα
τὸν Μοίσαις φίλον ἄνδρα, τὸν οὐ Νύμφαισιν ἀπεχθῆ
λήγετε βουκολικᾶς Μοῖσαι ἴτε λήγετ' ἀοιδᾶς

Eximia compositionis ars vel obiter intuenti in oculos incurrit, quae quo accuratius singula excutiuntur, eo clarius elucet. Tres habemus partes, quarum primam luctus, alteram altercationis, tertiam decessus nomine breviter appellare licet, quas partes dramatica quadam actionis gradatione connexas esse facile patet. Statim initio scena vivide adumbratur. Daphnis amore contabescens iacet, desertus quidem a Nymphis, quae haud dubie Siculis tractibus paulisper relictis antiquas Doricae gentis sedes visum iverant (str. α'), sed cum a feris tum a gregibus suis deploratus (ἀντιστρ. α'). Jam et Di hominesque accedunt, et omnium quidem primus Mercurius ut pater

quod false intulerunt, sed ut primarius pastorum deus decedens ἐπ᾽ ὄρεος (ubi montanis gregibus prospicit, »von der Alp«; quod moneo propter ineptam cujusdam conjecturam ἐκ ἀγρῶ) qui cum amore perire sciat Daphnidem, quam tandem ardeat interrogat (str. β') nec minus blande quam Venus Sapphonem: τίς σ᾽ ὦ Ψάπφ᾽ ἀδικεῖ; Ejus amoris prorsus ignari pastores omnino quae male opprimatur quaerunt (quod ipsum est certissimum argumentum omnem de Naide sacramentoque fabulam ab hoc carmine alienissimam esse), postremus Priapus omnium loquacissimus et dicacissimus. Quippe agitur res, quam unus optime callet: scit enim ut et Mercurius Daphnidem amore laborare, cujus cum salacissimus hortorum custos unam tantummodo sensum habeat, non potest non et mirari et indignari, quod Daphnis cum »quot caelum stellas habeat tot sylva puellas«, otiose delitescat, nec eas venari audeat, misellus amator atque omnis consilii expers (str. γ'). Itaque cavillabundus eum dicit quidem bubulcum — quos constat ut pastorum nobilissimos etiam venerearum rerum fiducia et sollertia excelluisse — sed similem esse pergit caprario, qui utpote infimae plebeculae homo, sive capellas a capro iniri sive ipsas puellas ridendo lascivire videat, libidine rumpatur, omni has quidem tentandi et subigendi audacia derelictus (antistr. γ'). Haec esse debere Priapeae orationis sententiam jam dudum, opinor, interpretes intellexissent, nisi fatalis ille in omnibus codicibus legeretur singularis ἁ δὲ τυ κώρα πάσας ἀνὰ κράνας, πάντ᾽ ἄλσεα ποσσὶ φορεῖται ζατεῦσ᾽ quem sane promtum erat de una aut una aut aut uxore Daphnidis intelligere. Aliquid vero Hermannus olim sensit ζατεῦσ᾽ corrigendo. Ego simplicissime plurales reduxi, ut statim legenti, quid sibi velit vappa Deus, quam apertissime pateret, similiter atque in Priap. 33:

> Naides antiqui Dryadesque habuere Priapi,
> Et quo tenta Dei vena subiret, erat.
> Nunc adeo nihil est, adeo mea plena libido,
> Ut Nymphas omnes interiisse putem.

Fateor tamen Theocritum fortasse ad Sophoclis illius exemplum τὸν λευκανθῆ Ἀκτᾶθεν ἵππον βάταν singularem collectivo sensu posuisse, quod si probatur sufficit scribere ἁ δ᾽ ἴδε κώρα.

Verum Daphnis et benevolis ceterorum quaestionibus et lascivae Priapi cavillationi silentium opponit, ne amare sese aut confiteatur, quo victum se confessus esset, aut neget, quo turpiter mentitus esset: sed amorem ad mortem usque consummavit h. e. tam diu silens amorem continet, usque dum

moritur ἄνων σκληρὸν ἔρωτα pertinet ad illam actionis passivae figuram, quam et olim in Jahni annall. a. 1837 vol. V p. 379—383 et nuper in prolegomm. ad Quaest. p. XCII sq. illustravi ne hujus quidem loci immemor. Nec hic rem repetissem, nisi miro lapsum vidissem Gebauerum qui p. 81 locum ita detorquet: »studebat suum amorem exstinguere vel comprimere«. Hoc gravissimo invicti animi testimonio prima pars absolvitur (antistr. β').

Jam in altera parte accedit Venus dulce ridendo graves animi iras celans (ita scripto ἁδὺ et ἀνὰ pro ἄνα cum probatissimis interpretibus locum capio) atque eum se amore victum fateatur, non sine aperta superbiae illius castigatione quaerit (str. α'). Victum ei se fatetur Daphnis, haud dubie Venus reconciliata et amorem et vitam ei concederet, at Ajax Sophocleus, si vel summi diem poenam divinitus immissam tolerare sustinent. Deae ira placata salutem oppetiturus est. Sed ille non solum vel in Orco invictum se fore praedicat a Veneris Amorisque potentia (antistr. α'), sed etiam Deam quae se ipsi inexcusissimum vincere nequiverit, quam turpiter nec filium Aeneam Diomedi nec amasium Adonidem apro eripere potuerit acerbissime commonefacit. Abeat ad Anchisem uterumque ab eo filium conceptat (hoc a castissimo juvene v. 105 sq. et aposiopesi et obscuris verbis ad φιλόρον ἄλσος pertinentibus indicatur) a quo interficiendo nisi Diomedem deterrere possit Daphnide nominato, experiatur (str. β'), abeat ad Adonidem ovium pastorem atque ignavum venatorem, ut videat num Daphnidis exemplo aprum coercere possit (antistr. β'). Hunc quum et transpositis versibus 112 sq. et meo qualicunque supplemento post 110 posito restitui, genuinum fuisse poetae sententiam mihi quidem persuasissimum est. De vulgari obscurissima olim loci interpretatione supra dictum.

Jam satis represso Veneris immodico triumpho tertia parte Daphnis primum feris atque sylvis fluviisque (str. α'), tum pecudibus suis valedicit jam ad inferos descensurus (antistr. α). Has hac quoque pecudes certo supplemento a me illatas esse et v. 74 sq. post 71 sq. et ipsi versus 120 sq. ostendunt, quos ultimos jam vides nunc demum suo fini acumine, cum se Hauptio duce post v. 130 translocentur, ubi post Panis cum syringe adventum iterum boves cum vitulis inferuntur. Jam Panem ubicunque moretur (str. β') advenire jubet cum syringe sua, ut moriens sibi funebrem meditetur cantilenam (str. γ'), propter crudelissimam naturam totam rerum naturam ex more maledicturam (antistr. γ). Ita quidem et operosam syringis mentionem et novam Daphnidis valedicentis epilogum optime

habere arbitror. Ille igitur dictus frustra et «saevae» ipsa Venere eum adjuvante mortem oppetit, vir Musis Nymphisque amicus (antistr. β'), quibus verbis ad carminis initium alluditur.

Poteram alia addere, bene multa et de compositione et de singulis locis, sed jam haec spero satis futura. Itaque hoc unum adjicio etiam initio v. 1—11 duas esse senarias strophas. Accuratius enim oppositionem intuenti, qua caprarius Thyrsidis laudationem superat, patet hunc quidem Musis non postponi sed aequiparari, hoc uno tantum Deabus concesso praerogativo, ut ex paribus praemiis quod velint prius eligant, alterum Thyrsidi relinquatur. Hinc et v. 11 sanandus est, ubi Ahrensius Hartungum trahens non solum τέρπῃ et ὕστερον ἕξεις scripsit, sed etiam de graviori corruptela cogitavit, cum ὕστερον non δευτερεῖα significet sed par praemium verum secundo loco raptum, et inter 8 et 9 hujuscemodi versum excidisse patet:

ἢ μὰν τὰν Μοίσαις ἆθλον ἴσον ἄθλον ἄπασαν

Contra in sequentibus, quae threnum antecedunt, nihil est responsionis, quoniam ab ea alienum est argumentum. Sed exitum quoque strophice compositum esse profecto mirere a nemine dum animadversum esse. Habes enim v. 143—145 = 146—148 et v. 149 sq. = 151 sq.

Sed haec satis sunto de strophica Theocriteorum compositione. Neque enim ὅλῳ τῷ βιβλίῳ doctrinae quamvis non novae nove tamen tractatae exempla disseminare oportet, ne criticus hortulum instar arbustis ornatque plantis infestam, nimis multas easque ignotas cum pullulasse videat, aut taedio aut terrore correptus propere omnibus bonis malis messem exstirpatricem injiciat. Liceat igitur in fine hoc tantum indicare, nobis ut de levioribus taceam, inprimis idyllia III VII XI XVI XVIII multo aliter composita videri atque Ahrensio aliisque placuit. Sed de his alias.

III.

DE EVANGELII JOANNEI PARAPHRASI A NONNO FACTA DISSERTATIO.

Rector magnifice!

Senatores gravissimi!

Professores ac Magistri

Reverendissimi Consultissimi Experientissimi Amplissimi!

„Vitae summa brevis" mortalibus nobis concessa et non tam „spem inchoare longam" sinunt quam re vera ampliorem ambitum explere valent, tribus opus est, quae arctissimo vinculo junguntur, vivendi momentis, ut non solum in praesentibus strenue laborare atque de futuris bene sperare studeamus sed etiam praeterita pie meminisse sciamus. Animus enim et in quotidianis rebus unice occupatus et quasi humi defixus facile humilia tantum pusilla misella cogitat, ita imminentibus potissimum fatis inhians per omnia imaginationis inane caelum vanas nubes nebulasque venari solet; ad utramque vero curam recte conjunctam sobrieque temperatam ubi accesserit eorum, quae olim ab optimis viris egregie gesta sunt, viva atque perpetua recordatio, tum demum etiam singulis hominibus ea contingit felicitas, ut non solum suam unius quasi diei sed universi generis humani omniumque saeculorum vitam vivere videantur. Bene igitur sapienterque apud omnes gentes, quae quidem humanitatis participes fuerunt, institutum videmus, ut, quibus diebus aut res praeclarae domi militiaeque gestae essent aut clarorum virorum magna ingenia artium incrementumve cepissent, ii dies festi haberentur et orationibus pompis publica laetitia celebrarentur. Quas inter gentes primum facile locum nostrae tenent civitates, quibus sane non regum natalitia aut principum nuptiae et feriati dies imperantur, verum per totum fere annum popularia festa agitantur, quae omnia sive amplior sive exiliore in majorum memoria pie recolenda versari solent.

Hunc igitur morem cum humanum tum popularem secuti quum Vos, Viri gravissimi, ad Universitatis Basileensis ante hos quadringentos annos conditae solemnia saecularia hodierno die rite celebranda ceteras Universitates et Academias unice invitaveritis, nae non dubito quin hanc invitationem studiose arreptae legatis literisque gratulatoriis missis responderint omnes. Sed ex magno horum Collegiorum numero haud scio an nulla antiquiores habeat gravioresque causas, quibus ut Vobiscum hujus diei solemnitatem concelebret incitetur, quam nostra Turicensis Universitas. Haec enim quamquam vix quartam huius saeculi partem emensa in Universitatibus est natu minimus, nec unquam tamen nostrae Urbi scholae defuerunt, quibus juventus ad omnem humanitatem bonasque artes informaretur, quae, postquam ad antiquissimae memoriae collegium Carolinum primum Collegium humanitatis tum institutum et medicum et politicum accesserunt, postremo quasi Academiae in sua membra separatae speciem quandam referebant, et has inter scholas atque Vestram Universitatem tam frequens florensque semper studiorum literarumque intercessit commercium, ut, hujus summa tantum capita si vel celeriter percurrere vellem, libello mihi opus esset hujus scriptionis fines multum supergresso. Sed nec opus est ejusmodi indice, cum ea

certe, quae hac nostra aut patrum memoria facta sunt, omnium adhuc memoria tenentur. Innumerorum Turicensium, qui his tribus proximis saeculis in Vestra Universitate ad summos gradus Academicos pervenerunt, quasi iugem annuli certe adsunt ex his, qui nostra aetate hunc ipsum honorem a Vobis aut rite adepti sunt aut meritorum praemium ultro acceperunt. Nos vero diserte juvat memoriam resuscitare societatis illius Helveticae virtutum bonarumque artium per longam annorum seriem cultricis, quam ante hos C annos mense Aprili accumbentibus Vestris peractis Isaaci Iselini ejus fauti studiosissimi auctoris hospitali mensae adsidentes Salomo Hirzelius, Salomo Gessnerus, Henricus Schinzius cives nostri in ipso valedicendi dolore dextris mutuo datis acceptisque condendam susceperunt, sequente anni mense Majo Schinznachii cum aliis ejusdem ingenii amicis congregati condiderunt.

Alia memorare possem similiaque consortia etiam ad vitae usum spectantia, in quibus „idem velle atque idem nolle" Basiliensibus et Turicensibus firmissimum exstitit amicitiae vinculum. Sed jam animum ad se rapit sanctissimi illius aevi recordatio, quo ut in Germania ita etiam apud nostrum populum tanta virorum ingenio virtute constantia insignium copia divina humanaque omnia illustrare emendare provehere summa ope enisi sunt, quo ipso aevo mutuum illud inter nostras respublicas nostrosque cives studiorum officiorumque commercium ut celeberrimum fuit et efficacissimum. Choream ducit virorum praeclarorum illo omnium princeps Huldrichus Zvinglius, in Vestra Urbe et puer discipulus et adolescens praeceptor, a Vestra Universitate liberalium artium Magister factus, quem tamen titulum constanti modestia abnuebat semel a Wittenbachio Vestro solum Christum omnium magistrum esse edoctus, signiferum sequuntur ab illo ipso ex Vestra urbe in scholam Carolinam a se reformatam vocati primum Jacobus Ceporinus juvenis „monstrose laboriosus" post immaturam mortem mollissimis a patrono suo querelis deploratus, tum Conradus Pellicanus exuto monacho literarum Hebraicarum non modo studiosissimus sed etiam „ad stuporem peritissimus," adstantem videmus Joannem Oecolampadium eidem illi ecclesiae reformatori, ex quo e Sickingorum „jucundissimo hospitio" in Vestram civitatem vocatus ejus „Christianam familiaritatem" suavi epistolio ultro expetivit, in sacris emendandis socium, in disputatione Badensi vicarium, in colloquio Marburgensi adjutorem, in omni vita conjunctissimum, eidem funestissimo exitio non omnium amicorum suffragiis frustra oblati sed ipsius morte placidissima exspectatae successorem, ante oculos versatur cum Thoma Plattero suo utrique simplicitate ingenuique oris viro diu inter Vestram atque nostram Urbem quasi suspenso Oswaldus Myconius Vestrae Universitatis commilito et Vestrarum primum tum nostrarum scholarum praeceptor, Zvinglii nostri dum vivebat fidissimus socius defuncti primus vitae scriptor, Oecolampadii Vestri in locum ad summam Vestrae ecclesiae dignitatem a nostrae scholae cathedra evocatus. Claudit agmen, ut ceteros taceamus, Conradus Gessnerus totus quidem noster sed Vestrae Urbi primis docendi rudimentis perpetuaque librorum probe edendorum opportunitate deditissimus, indefessus ille omnium et humanarum et naturalium scientiarum sectator, ut lapidum plantarum animalium scrutator ita linguarum literarumque omnium investigator, insigne illius, quae tum studiorum vitaeque erat, concordiae exemplar!

Equidem enim, quamquam non is sum qui „nunc me denique natum“ conquerar, quoties illius seculi mores cum nostra aetate compono, admirationem mihi semper et prope desiderium movere solet cum divinus ille mentis instinctus, quo inflammati optimi quique pro summis humani generis bonis se suamque vitam devovebant tum amabile illud foedus, quod tum Theologiam et Philologiam communi antiquarum et sacrarum et profanarum literarum studio conjungebat. A quo mira temporum illorum felicitate longissime nos abesse quis tandem infitias ire audeat, qui ipse viderit confusa multarum illarum, quibus hodie vitae commoda atque corporis oblectamenta quaerimus, artium mole quam saepe obruatur unum illud ἓν μέγα, quo solo omnibus temporibus vera beatitudo continetur, animus sui potens omnis humanitatis capax vitiorum osor venditum contemptor. Lutherum vero simul cum antiquis literis evangelium et conservari et paris gravissime praedicantem, Melanchthonem praeceptorem Germaniae non minus scholasticorum antiquitatis studiorum auctorem quam Christianae doctrinae et ecclesiae vindicem, Zvinglium Pindari „lyricorum facile principis praesultorem“ ardentissimum, quem poëtam adire jubet Hebraeae poëseos interpretes, „ut aliquando pellant sudorem anxietatemque calamitatesque“, — hos igitur coryphaeos si quis comparaverit cum nostratibus quibusdam theologis, qui monachorum illud „Graeca sunt non leguntur“ cupidissime amplexi adolescentulos declinationum conjugationumque equuleo impositos enecari miserabiliter querantur, τί ἄν τις λέγοι; Et a veteribus illis concionatoribus, qui eloquentiae praecepta ex Aristotelis rhetoricis exempla ex Demosthenis orationibus sine pietatis detrimento etiam sacro saggesto petebant, quot stadiis distant hodierni isti circulatores, quos sacrae scripturae verba qualicunque versioni exempla convicia e triviis arrepta vilique abjectae plebeculae sermone enarrare audimus!

Sed nolo interim lavare, praesertim cum ne nos quidem philologi omni vacare culpa videamur, qui et ipsi a Graecis Latinisque literis Christianis justo plus abhorreamus. Sed eo magis animus ferebat, ut, quod literarum argumentum more majorum huic gratulatorio libello eligerem, id utriusque scientiae commune ab isto saeculo nostrorumque in eo Universitatum foedere ne nimis alienum esset. Nec sane me latebat, „quanta laboraturus essem in Charybdi“ homo prorsus ἀθεόλογος in hoc difficillimum et prorsus ignotum fretum vela immittens; audire magnus jam videor mihi voces in vicem dictitantium illud „num et Saulus inter prophetas?“

Commode tamen succurrebat Nonnus poeta Panopolitanus, qui olim gentilis postquam variam Bacchicorum prodigiorum multitudinem vastissimo Dionysiacorum opere illustrandam sibi sumpsisset novo et metri et sermonis artificio suo, postea — ut haud raro contraria contrariis applicari videmus — idem instrumentum a se inventum adhibuit ad enarrandum Joanneum evangelium, prae ceteris non minus verborum simplicitate quam sententiarum gravitate insigne. Quae res quomodo ei successerit Melanchthonis indicare juvat verbis, quibus in dedicatione editioni «Haganoae per Johannem Secerium a. MDXXVII » factae ad Fridericum apud S. Egidium Nurnbergae Abbatem praemissa postquam bonos libros sedulo edendos commendavit, ita pergit: «Hac consilio et Nonnus editus est cujus eruditissimum carmen in Johannis Evangelium vice probi commentarii esse possit. Ego praedicare non dubito multis locis ab eo me adjutum esse. Speroque fore, ut si alii

legerint, fateantur se quoque ex hoc meliores factos. Etenim quae quam sit religiose servarit Nonnus leges [illegible], ut de suo nix quidquam addiderit Joanni, tamen plerasque sententias mira facilitate illustravit. Hunc igitur aedificatori putemus ex auro constare, qui proxime sequitur archetypum, nec procul ab ipsa historia Evangelii discedit, tamen ut exornet, et afferat lucem obscurioribus sententiis. Volui autem sub tuo nomine R. P. hunc librum publicare, quia cum aliquid ad te mittere voluissem, feci scilicet quod multi solent, de alieno liberalis fui, tibique alienum opus mitto, quod homini amanti pietatis et doctrinae Evangelicae maxime placiturum esse confidebam. Vale.» Nec Melanchthonis commendatio successu caruit. Post Secerium enim, qui primus in Germania ex Aldina editione circa ipsum hujus saeculi initium expressa paraphrasin repetiit, usque ad sequentis saeculi annum XLIV non minus XXVI editiones in usque etiam duae a. MDLXXI et MDLXXVII Basileae apud Petrum Pernam prodierant, nec interpretum studium cessavit post Christophorum Hegendorphinum Joanne Bordato, Erhardo Hedeneccio, Henrico Bellingero in eam provinciam succedentibus. Ex his tamen editionibus praeter principem duae tantum hodieque adhibendae sunt, una Francisci Nansii, quae «Lugduni Batavorum ex officina Plantiniana» a. MDLXXXIX prodiit, propter notas, «in quibus multa non vulgaria tractantur» pro illis temporibus doctas sane atque ad interpretandum et comparandum cum archetypo Nonnum haud contemnendas. Contra in interpolando Nonno incredibili credulitate versatus est. Nam cum jam Joannes Bordatus, cujus editio «Parisiis ex officina Caroli Perieri» a. MDLXI prodiit, «ad octoginta versus operi manco se restituisse ex manuscripto codice Jacobi Sylvii» aut turpi errore aut impudente mendacio praedicavisset, Nansius non solum hos — erant vero non LXXX sed tantum LXVIII — tamquam genuinos recepit sed etiam, receptis lectionis ubicumque vel vocabulum a Nonno praetermissum videret, eam vel uno vel pluribus versibus exposuit, ut non minus CCCLXIX versus a se adiectos esse gloriatus sit. Aliam prorsus viam iniit Fridericus Sylburgius criticorum illius temporis facile princeps, qui in editione sua primum «in libera Commelini typographio» a. MDXCVI emissa textum ex Aldina paucis mutatis propagatum «cum Palatinae bibliothecae libro ante CCCC annos exarato diligenter contulit, et quae vel codex ille vel ipsius observatio conjecturae et in transcursu suggerebant, paucis annotavit.» Potest hunc primum certa emendandae paraphraseos fundamenta jecisse, quamquam ipse quoque Bordati versus, quos tamen «Nonni stilum haud referre» ipse vidit, exceptis XXXIX illis luctu capitis VIII narrationem de muliere adultera continentibus retinuit omnes, etiam a Passovio qui satis ambigue de iis p. VII admonuit male servatos; sunt ibi 12. 18. 30 sq 34 125–128 147 sq 13, 135. 14. 40. 57 sq 77 sq 115. 15. 40 95–97 16, 96 17, 3 sq 40. 55 sq 18, 107 133 sq.

Tum vero qui ultimus ex hisce antiquioribus nostro libello operam operosissimam navavit, Nicolaus Heinsius in Aristarcho sacro sive ad Nonni in Johannem Metaphrasin Exercitationibus, qui liber «ex officina Elzeviriorum» primum a MDCXXVII tum a MDCXXXIX prodiit, potius deterruisse homines a tractando metaphrast quam allexisse ad eam et adjuvisse videtur tam inexorabilem et haud raro injustum styli Nonniani judicem egit, tantis doctrinae undecumque conquisitae molibus omnia obruit et quasi obscuravit, ut quae insint ad Nonnum ipsum aut explicandum aut emendandum aut cum evangelio comparandum, denuo investigando ipse reperire

quam e vastissimo gurgite expiscari percontando malis. Itaque cum etiam nostratium theologorum doctissimi illud μέγα βιβλίον μέγα κακόν prorsus neglegere videantur, veniam paratam mihi fore spero, si ego homo Laicus sanctas illas opes intactas reliquero meis ipsius viribus contentus.

Post Heinsium nemo ad Nonni paraphrasin tractandam accessit, si Ottonem Baumgarten-Crusium excipias, qui «spicilegium observationum in Joanneum evangelium e Nonni metaphrasi Jenae a. MDCCCXIV» edidit, quem libellum nec nancisci potui nec unquam vidi, et Franciscum Passovium, cujus ex schedis Nicolaus Bachius solam, quae nostris usibus commoda est, Lipsiae 1834 publicavit editionem. Passovius ut Aldinae et codicis Palatini lectionibus ita superiorum criticorum conjecturis ad emendanda Nonni verba haud indiligenter usus nec omnia tamen ab aliis maximeque a Wernickio horum poëtarum gnarissimo inventa recepit, et ipse pauca tantum ex multis, quae restant, emendavit — quorum bonam partem notavit God. Hermannus in egregia recensione, quam de eo libro annalibus Zimmermannianis a. 1834 p. 987 sqq. inserendam curavit —, nec quidquam ad comparandum Nonnum cum evangelio contulit. Adhibuisse id se Constantinus Tischendorfius in novissimae editionis praefatione p. XXIII «singulari studio» testatur quidem, praetermisit vero longe plurima, quod tamen operosissimo Novi Testamenti gloriosissimoque equiti minime vitio verterim.

Contra in recensenda paraphrasi ita procedendum est, ut criticus, ubi quam possit summam cum poëta ipso contraxerit familiaritatem, accuratissime ejus verba cum evangelii verbis componat, et quomodo ille in circumscribendo eo versatus sit penitissime perspiciat. Feci ego id cum antea tum super recens a Dionysiacorum editione atque Nonni rationem ita mihi videor perspexisse, ut de perpaucis pusillisque rebus suspensum meum haereat judicium. Recte de illo ratione in universum judicavit Melanchthon poëtam proxime secutum esse archetypum, quod fecit ea fide et religione, ut singulos versus ad unum omnes, versuum partes sententiarumque membra tantum non ubique eodem ordine redderet. Sed suo more et repetitionibus gavisus est et synonymorum epithetorumque sesquipedalium cumulatione et circumscriptionibus verborumque similium ambagibus, cujus moris exemplum describere sufficit praeter garrulum illud celeberrimo Ἴδε ὁ ἄνθρωπος substitutum 19, v. 25

ἠνίδε κοκκινόωντος ἀναίτιος ἵσταται ἀνήρ

ipsum initium, in cujus freto vides ipsa evangelii verba quasi naufraga natare

Ἄχρονος ἦν, ἀκίχητος, ἐν ἀρρήτῳ λόγος ἀρχῇ,
ἰσοφυὴς γενετῆρος ὁμήλικος υἱὸς ἀμήτωρ,
καὶ λόγος αὐτοφύτοιο θεοῦ γόνος, ἐκ φάεος φῶς,
πατρὸς ἔην ἀμέριστος, ἀτέρμονι σύνθρονος ἕδρῃ,
καὶ θεὸς ὑψιγένεθλος ἔην λόγος.

Ubi v. 3 ex 16, v. 25. 20, v. 146 γόνος scripsi pro φάος, quod nonnulli locis frustra interpungendo mitigare studuerunt. Ipsam doctrinam etsi verbosissime enarratam religiose servavit, nec de suo quidquam addere ausus est, nisi ubi res externas simpliciter indicatas ad accuratiorem descriptionem quasi invitare viderentur, ut exempli gratia 4, 31 Christi cibum recusantis gestus, 9, 1 sqq. caeci hominis naturae et curatio, 11, 20 Mariae exsultatio ex luctu et gaudio mixta omni sensu, ibid. 38 sqq. Lazari resuscitatio, 19, 23 sqq. crucis supplicium, 21, 3 sqq. Petri piscatio. Raro ab-

quod pristinae rhetoricae ornandi gratia reliquit, ut 12, 43 sqq. ubi narrat Pharisaeos consilium cepisse,

> — — — — — ὄφρα καὶ αὐτὸν
> Λάζαρον ἀχλυόεντι πάλιν πέμψωσι βερέθρῳ
> νόστιμον ἐκ νεκύων, ἑτέρῳ κτείνοντες ὀλέθρῳ
> κόσμον ὅτι προϊόντα παλίντροπον, ὄφρα τις εἴπῃ·
> « Λάζαρος οἶτον ἄλυξε καὶ οὐ φύγεν ἀρχιερῆας »

Haec ipsa, quam breviter adumbravimus, fides jam per se suadere videtur, ut Nonnum potemus studiosissime cavisse, ne quid sacri de corpore evangelistae periret. Itaque per se haud male poëtae nomen severant Bordatus et Noneius, cum, quae evangelii verba apud illum neglecta viderentur, temporum injuria perdita existimarent. Et sane ut Dionysiaca ita etiam paraphrasis lacunis deformatam esse interrupta verborum rerumque continuitas aliquot locis tam aperte clamat, ut eas simpliciter enumerasse sufficiat. Longissima quidem lacuna est post 6, v. 163, qui versus ὑπακτὴς ὅτι φθόγγος Ἰησοῦ ἀρρητοῖο? his fere idem positus in causa fuit, ut intermedia respondentia evangelii versibus 6, 41—54 errore conciderentur. Plures versus exciderunt post 4, v. 139, ubi verba evangelistae Καὶ — εἶπεν desiderantur, tum in lacus Bethesdae descriptione 5, v. 8 in medio versu, post 8, v. 104, ubi perierunt quibus evangelii v. 26 exprimeretur, atque ibid. circa v. 108, post 12, v. 58, ubi illa Ὡσαννὰ et quae sequuntur vix puto abfuisse, ibid. post v. 126, ubi evangelii v. 20 et 23 nec per se abesse potuisse patet et a Nonno lectos esse ex v. 130 sqq. apparet, post 14, v. 70, ubi evangelii v. 05 perit. Unus tantum versus periit post μουνογενῆ 2, v. 50, ibid. v. 118 post ἐόν in medio versu, post ἀπεδήμησε 3, v. 170, post πηγῇ 4, v. 168, post ἀκούσας, ubi omitti non poterat ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, 4, v. 214, ante et post 5, v. 144 ταῦτα με κηρύσσει καὶ ἐρεύγεται ἔμπεδον αὐδήν, post τούτου 7, v. 102, post κομιδῆς ibid. v. 188, ante ὅμεν αὐτὸς ἔλεξα 8, v. 133, post μύθῳ ibid. v. 178, ubi evangelii verba καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν etiam a Nonno lecta esse sequentium conditio docet, post Σιλωὰμ 9, v. 62, ubi gravissima imperii pars de oblinendis oculis omitti non poterat, 9, v. 148 ante ἵνα in verses clausula, post μανέντες 10, v. 130, 10, v. 3 post Μαρίης in medio versu, ubi Mariam et Martham sorores esse non poterat omitti, post ἀπιδὼν 13, v. 81, post Σίμων ibid. v. 132, post ἐνοίμης 21, v. 29.

De caeteris locis omnibus, ubi Nonnus aliquid Nonnei poematis periisse putaverunt, recte jam judicavit Sylburgius, qui Bordati versibus rejectis «vi conjectare liceat,» inquit, «exemplar quod in suo metaphrasi secutus est Nonnus, a nostri temporis editionibus aliquantum variasse.» Verum hoc esse jam demonstrare conabor ita, ut illos locos breviter pertractem omnes. In subsidium vocavi editiones Lachmanni majorem, cui Berolini a. XLII editae «Philippus Buttmannus lectionis auctoritates apposuit,» Tischendorfii septimam, quae Lipsiae sumptibus Winteri proxime anno prodiit «apparatum criticum omni studio perfectum» tenens — ex quorum duumvirorum amplissimis copiis criticas notationes haud sed brevissime testium indicavi —, denique ipsius Buttmanni Teubnerianam a. LVI, qua ille N. T. «ad fidem potissimum codicis Vaticani B recensuit.»

Secernendi vero sunt ii loci, in quibus cum Nonnus evangelistae verba paullo liberius expresserit, ea res fraudi fuit antiquis interpretibus. Ita 1, 12 verba τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ non dubito quin suo more coniunxerit cum iis, quae modo antecesserunt ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, hoc modo v. 31 sq.

ὅσοι δέ μιν ἔμφρονι θυμῷ
ἀπλανέες δέξαντο καὶ οὐ νόθον εἶχον ἐλέγχην

Ibid. 29 λέγει inest in versu vere Nonniano

δάκτυλον ὀρθώσας ἐπεδείκνυε μάρτυρι λαῷ.

Nec aliter ibid. 40.

4, 7 quod et ἀντλῆσαι ὕδωρ et λέγει αὐτῇ post ἤλυθε κάλπιν ἔχουσα et ξεῖνε ὕδωρ exprimendum putavit Nonnus, mirum est. Nec ibid. 8 ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν Nonnus post suum ἰδὼν ἐπιδόρπιον ὥρην circumscribere necesse habuit. Liberius etiam in eodem dialogo 17 sq. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας poeta transtulit v. 82 sqq. hoc modo

Θεὸς δ' ἤλεγξε γυναῖκα
« οἶδα, γύναι, μετὰ πέντε νόθον τεὸν ἕκτον ἀκοίτην·
πέντε γὰρ ἔλλαχες ἄνδρας ἀμοιβαδὸν ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ,
καὶ νῦν ὃν μεθέπεις, οὐ γνήσιός ἐστιν ἀκοίτης·
τοῦτό μοι ἀτρεκίης μεμνήσαο. »

Ubi quod post v. 83 introdebat Nauckius καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω nusquam commode inseri posse patet.

Ibid. 29 μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός, suo iure ita expressit

— — — — ἦ ῥά νυ Δαβὶδ
οὗτος ἀρχεγόνοιο βόσκημος υἱὸς ἱκάνει;

Insolita libertate Iudaeorum interdictum 5, 10 Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον praemissa de suo Sabbati mentione in interrogationem convertit v. 38 sq.

εἰπέ, ὅστις ἄνωγεν ἐν σημάντορι φωνῇ
λέκτρον ἀερτάζοντα παλινδίνητον ὁδεύειν,

cui interrogationi apprime convenit sanati hominis responsum

καὶ φθονεροῖς ἀπαμείβετο σοφῷ θεοπειθέι μύθῳ
« ὅστις ἀπὸ κλιντῆρος ἀνεζώγρησε κείμενον,
κεῖνος (v. αὐτός) ἐμοὶ κατέλεξεν ἀερτάζειν καὶ ὁδεύειν. »

Ibid. 43 verba ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ suo more expressit v. 162 sq. per νόθος ψευδώνυμος ἀνὴρ ἀντίθεος. Nec 44 inter evangelistae verba πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι atque inter poetae versum

πῶς δέ με, πῶς δὲ δύνασθε θεοῦ λόγον υἷα γεραίρειν

quidquam est discrepantiae.

6, 2 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς cum Nonnus v. 3 verbis συνεσσεύοντο δὲ λαοί expresserit, utrum legerit adiectivum necne, diiudicari nequit.

Ibid. 34 πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον satis radicavit scribens: αἰθέρος ἄρτον ἔπασσον ἀτήτυμον ἠλλοτριώσεν

Ibid. 58 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς perspicue sic transscripsit:

ζωῆς ἄφθιτος ἄρτος ἐτήτυμος οὗτος ἐκεῖνος

7, 26 καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν satis inest in v. 96

ἀμφαδίην ἀδόνητος ἐρεύγεται ἤθεϊ φωνήν

Ibid. 28 διδάσκων — καὶ λέγων post ἔκραξεν non opus erat diserte exprimeretur; quamquam non invenerit utrum participia, etiam propter librorum variationem quaeri potest.

8, 14 alterum πόθεν ἔρχομαι καὶ ποῦ ὑπάγω suo more expressit per πόθεν γενόμην — πόθεν εἶμι.

Ibid. 31 verba ἠγέρθη με insunt in Nonnianis ἀφροδίσσιν ἐν ἤθεσι πάντες ἄλγεα.

9, 36 ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν in ὄφρα γνοίην mutavit.

10, 5 ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν commodissime in ξεῖνον δ' οὐκ ἐθέλουσι transferre potuit.

Ibid. 19 verbis διὰ τοὺς λόγους τούτους respondet Nonni ἀκούσας. Supra 7, 43 δι' αὐτόν praetermisit.

12, 4 ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι in ἀλλοπλάνης contraxit.

Ibid. 20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ integra in suum sermonem transtulit v. 86 sq.

Καί τινες Ἑλλήνων ἔσαν ἀνέρες, οἵ ποτε πολλοί
θεοκτιδέος ἀνέβαινον ἐπισπεύσαντες ἑορτῆς

Ibid. 28 Nonnus cum quibusdam legit δόξασόν μου (non σου quemadmodum nunc ubique legimus) τὸ ὄνομα idque simpliciter in υἱέα τεὸν κύδαινε convertit, filii nomen substituens vocativo Πάτερ, quem evangelista ante δόξασον posuit.

13, 5 Nonnus totum transscripsit καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, haud inficete tamen Petrum, antequam Dominus ad abstergendos prius discipuli pedes accessisset, intercessisse probabile est. Nec tamen quae sequuntur καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος aut ignoravit aut neglexit, sed aptius cum prima lintei commemoratione coniunxit v. 26 sqq., quae sic scribenda sunt:

καὶ λινέην λαγόνεσσι νόθην ἐζώσατο μίτρην,
φρίξας δαλήεν ὕφασμα, τόπερ φάτο Θυμβριὰς αὐδή
λέντιον, ἐκμάξειε πόδας μυστήριον ἀνδρῶν.

Θυμβριὰς pro eo, quod Aldina habet Θυμβρεύς, iam antiqui editores invenerunt, cum in novissima editione συμβρὸς legatur sine ullo sensu; tum λέντιον commendavit Hermannus in rec. l. p. 992, qui idem pro ἀλεξήμον Aldinae, quod in ἀλεξήτορ male mutabant editores, θαλπτήριον coniecit. Rectam subministravit ipse quem adduximus evangelista.

Ibid. 23 ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς transisse videtur apud Nonnum in epitheton ἀγχιφανὴς ἀνάκτος φιλοστοργοῖο βασιλῆος, cum quas formulam quippe ex 19, 26 intrusam Nonnum prorsus nescivisse patet.

14, 4 legit καὶ ὅπου ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδὸν idque breviter exprimit per Ἐμὴν ὁδὸν ἴστε καὶ αὐτοί.

15, 26 ὁ παράκλητος etiam per πνεῦμα exprimit quod simpliciter non addito τῆς ἀληθείας in sequentibus legit. Vice versa 16, 13 pro ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας tantummodo παράκλητος ponit.

16, 23 ἄν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου. Ultima verba epitheto continentur v. 85

ὅσσα γὰρ αἰτήσητε θεοκλήτῳ τινὶ φωνῇ

Similiter infra v. 97 sq.

Καὶ θεὸν αἰτήσητε πολυλλίστου ἥματι κείνῳ
εὐχωλαῖς σοφίῃσι (sic!).

17, 11 καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι habuit omnia et reddidit sed liberius v. 32 sq.

Κόσμῳ δ' οἱ μὲν ἔασιν, ἐγὼ δ' ἄρα γαῖαν ἐάσας
πρὸς σέ, πάτερ, πελώριος ἐλεύσομαι.

18, 4 πάντα τὰ ἐρχόμενα. Apte substituit μέλλουσαν ἀνάγκην.

Ibid. 28 ἐν τῷ πάσχα commutavit cum πατρῴιν ἔστιν ἑορτήν.

19, 14 ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα adeo accuratius illustravit v. 78

Ἕκτη δ' ἦν ἐνέπουσι προσάββατος ἔτρεχεν ὥρη,

ubi ἔτρεχεν pro eo, quod vulgo legitur ἔκλιτο, jam dudum emendavit Hermannus Orph. p. 819.

Ibid. 36 παρέδωκεν — ἵνα σταυρωθῇ eleganter mutavit in ἀδίκῳ παρέδωκεν ὀλέθρῳ.

Aliis locis prorsus obesa a Nonno ignorantur, ut 1, 38 καὶ λέγει αὐτῷ in media Christi oratione, 7, 11 καὶ ἔλεγον, postquam ἐζήτουν per φιλῇ μάστευον ἀνάγκῃ circumscripsit, ibid. 43 δι' αὐτόν. Haec pro exemplis sufficiant!

Sed jam ad ipsos locos accedimus, in quibus Nonnus evangelii Joannis orationem plus minusve breviorem, quam qualem nunc habere solemus, legisse videtur. Iustum facio ab iis locis, de quibus etiam theologorum auctoritatem mihi non adversaturam spero, ubi desuntque Nonni textus etiam ab aliis testibus agnoscitur. Primum hujus generis locum tenet celeberrima de muliere adultera narratio 7, 53—8, 11, quam cum tot aliis testibus etiam Nonnus ignorat, quo de re non opus est quidquam addere.

De ceteris locis accuratius dicendum. Ita statim 1, 26 sq. recepta quidem lectio haec est, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι, μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, [αὐτός ἐστιν] ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, [ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν] οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος etc. Sed verba uncinis inclusa damnantur a L(achmanno) T(ischendorfio) B(uttmanno) absunt a codice Vaticano B, qui etc ὁ habet ante ὀπίσω positum. Quid vero Nonnus? Ipsum audiamus

ὑμέας αὐτὸς ἔλαυνον ἐγὼ καθαροῖο λοετροῦ
ὕδατι βαπτίζων καὶ ὀπίστερος ὅστις ἱκάνει,
σήμερον ὑμείων μέσος ἵσταται, οὗ ποδὸς ἄκρον etc.

Quis hic et post ἱκάνει et post ἵσταται lacunam esse cum antiquis editoribus sibi persuaserit, quam

potius haec tantum in suo evangelio habuisse verba poetam intellexerit: μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος etc.?

1, 36 celeberrima verba ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου omittunt tantum non omnes, Nonnus vero nec hic habuit nec supra 29, ubi ab omnibus tenentur.

3, 15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτὸν [μὴ ἀπόληται ἀλλ'] ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον verba uncinis inclusa rejiciuntur a LTB: ea nec hic nec sequente versu habuit Nonnus.

5, 16 καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι etiam a LTB ejiciuntur: quibus verbis ejectis, si quid video, in eandem ruinam in 18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι comparativus trahitur jam quo referatur incertus. Eum vero ignoravit poeta v. 65 sq.

οὗ χάριν Ἑβραῖοι δολίῳ μάστευον ὀλέθρῳ
Χριστὸν ἀποκτανέειν

Ibid. 25 verba καὶ νῦν ἐστιν omittit in evangeliis Vercellensi et Veronensi adscitavit Buttmannus nec sane hic, ubi de mortuis divini filii voce excitandis sermo est, quadrare videntur. Nonnus quidem nec ea habuit nec quae male membris arctissime juncta — ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οἱ νεκροὶ — separant ἀμὴν etc. quippe qui v. 98 sqq. ita scripserit

εἰς κρίσιν ἐσσυμένην (v. male ἐρχομένην, cfr. v. 110) οὐκ ἔρχεται, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνην
ζωὴν ἀμβροσίην, τὴν οὐ χρόνος οἶδεν ὀλέσσαι,
ἵξεται ἐκ θανάτοιο μετάτροπος. ἀτρεκὲς γὰρ
ῥεῖα παλιγγενέων μερόπων νεκυοσσόος ὥρη
ἵξεται ὀψιτέλεστος, ἀνευδέας ὁππότε νεκροὶ
αὖτις ἀναζήσουσιν (sic!) ἀνοστήτων ἀπὸ κόλπων.

6, 1 τῆς Γαλιλαίας praeter Nonnum etiam Irenaeus aliique omittunt.

Ibid 11 recepta lectio erat διέδωκεν [τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ] τοῖς ἀνακειμένοις. Sed verba uncinis circumdata quae cur intrusa fuerint apertum est non solum Nonnus ignoravit sed etiam LTB ex optimorum testium auctoritate deleverunt.

Ibid 15 ubi vulgo hodie legitur ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος, Nonnus profecto nec πάλιν nec αὐτὸς μόνος habuit; et πάλιν quidem cum Origene testes haud multi omittunt, αὐτός certe deest in evangelio Veronensi. Utrumque recte, nisi fallor. Jesus enim, qui jam in monte versabatur, in ejusdem locum paullo editiorem secedit, quo discipulos eum non comitatos esse tam aperte ex sequentibus prodit, ut solum eum fuisse non necesse esset addi. Glossatorem hic versatum esse additamentum docet codicis D κἀκεῖ προσηύχετο.

Ibid 39 Nonnum non invenisse, quod hodie ubique legitur ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, sed cum cod. D — μὴ ἀπολέσω μηδὲν accurata docet interpretatio ὄφρα καὶ ὧν γενέτης ἐμὸς ὤπασε, μηδὲν (sic! v. male μηδὲν') ὀλέσσω.

Ibid. 64 ἐξ ὑμῶν in Nonni libro non fuisse arguit etiam varia sedes, quam haec verba in quibusdam codicibus tenent. Idem de τοὺς δώδεκα 70 dicendum, quod etiam in uno codice deest.

7, 32 καὶ οἱ Φαρισαῖοι et 45 καὶ Φαρισαίους non habuisse Nonnum etiam librorum in priore loco discrepantia monstrat.

8, 51 εἰς τὸν αἰῶνα, quibus post οὐ μὴ γεύσηται θανάτου commode carere possumus, cum Nonno etiam cod. D aliique testes omittunt.

10, 25 καθὼς εἶπον ὑμῖν etiam damnant LB.

Ibid. 32 et 11, 38 πάλιν in aliis etiam libris deest.

13, 32 εἰθὺ cum Nonno etiam Origenes omisit.

14, 14 ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. Verum excepta particula ἐάν, pro qua ὅτι ἄν legimus, ex antecedente ad verbum exscriptum etiam alii testes omittunt, rectissime, si quid video.

19, 39 καὶ ἤγαγον, quod in recepta additur post Ἰησοῦν, iam LTB deleverunt. Item 21, 3 εὐθύς, quod vulgo post πλοῖον legebatur.

Alios locos, in quibus decurtatus Nonniel evangelii textus partim certo testimoniorum indiciis adjuvatur, infra passim inveniemus.

Accedimus enim jam ad eos locos, quos solus Nonnus breviores habuisse videtur, quam qualis hodie in omnibus libris legitur. Eorum aliqui docent aliquot sententiae, quae cum hodie membro causali per particulam ὅτι adjecto fulciantur, etiam sine hoc fulcro optime stare possunt: id quod cum ex reliquis neangulatae verbis simpliciter perfectis tum ex Nonni paraphrasi cuique sine praejudicata opinione judicanti tam clare patet, ut hos locos simpliciter enumerare fere sufficiat. Quid quod mihi quidem bona adeo horum locorum pars multo aptius proferri videtur, si cum Nonno nostro ab molestibus adeoque ineptis glossematis liberetur? Sed de ea re breviter tantum admonere nec pluribus edissere volo, ne in theologorum provinciam irrumpere arguar. Abfuerunt igitur a Joannis evangelio, quod poeta versabat, haec additamenta:

1, 30 ὅτι πρῶτός μου ἦν, quod ex 15 irrepsisse videtur.

4, 22 ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν, quam gloriatio Judaeorum vaniloquentiam sapit, sed a verae religionis praedicatione, quam Christus mulieri Samaritanae revelat, alienissima est.

7, 33 ὅτι ὑμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν, quod supervacaneum esse sequente statim 36 verborum a Christo pronuntiatorum Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετέ με indignabunda repetitione non est quod multis verbis probetur.

Porro 8, 22 ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.

9, 17 ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς.

10, 4 ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

11, 9 ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει et 10 ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.

12, 18 ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον, quod prorsus inutile esse post ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος nemo non mihi concedet.

14, 28 ὅτι ὁ πατὴρ [μου] μείζων μού ἐστιν, qua ratiocinatione antecedentem sententiam εἰ ἠγαπᾶτέ με,

ἐχάρητε ἄν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα satis mire probari fortasse non meum tantum hominis Loici est judicium. Theologi «certant et adhuc sub judice lis est»!

15, 5 ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν, quo egregium simile de vite atque racemis satis superque illustratum male turbatur post clausulam, quam et ipsam Nonnus habuit his tantum verbis plenis conceptam: ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί (vulgo additur κἀγὼ ἐν αὐτῷ), οὗτος φέρει καρπὸν πολύν. Etiam supra 4 tantum μείνατε ἐν ἐμοί habuit omisso κἀγὼ ἐν ὑμῖν. Utroque loco constructio his additamentis paullulum turbatur.

Ad hos proxime accedunt alii loci, in quibus similiter membrum causale per conjunctionem γάρ adnectitur:

4, 47 ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν, quod haud scio an ex continuata ipsius oratione 49 κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου confictum sit.

5, 13 verba ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ causam non satis commodam continere videntur, quo factum sit, ut homo aegrotus quis se sanaverit nesciverit, cum is, ubi primum valetudinem recuperavit, e loco illo excesserit.

8, 42 οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν sententia inita hic eo magis otiosa est, quoniam aliud causale membrum praecedit haud dissimile: ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω.

Tum quidam occurrunt loci, ubi similiter per ἵνα ad explicandum consilium additur membrum, quo facile caruerimus. Ita 12, 42 ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται. 16, 24 ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. 17, 1 ἵνα [καὶ] ὁ υἱὸς [σου] δοξάσῃ σε, ubi T. Nonnum pro omisso καί testem adducens spurii versus in Passoviana editione retento eo falli passus est.

His adjicere placet aliquot locos, ubi verba quaedam, quibus res per se perspicua diserte explicatur, Nonnus non legit. Sunt vero haec: 1, 19 ἐξ Ἱεροσολύμων, quam urbem sacerdotum et Levitarum mentione satis indicari nemo non negabit; ibid. 28 ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων, quae verba post notationem, quae antecedit, ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου vix desiderantur.

2, 11 θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει, quae verba hic quidem vix satis quadrant, cum post ἀρχὴν τῶν σημείων initio capitis enarratam alterius adhuc miraculi nulla sit mentio facta. Intrusa videntur ex 6, 2.

3, 23 ἐν Αἰνών, ubi ad designandum locum sufficit quod expressit Nonnus ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ.

10, 40 verba εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ iterum geographicam sapiunt sapientiam, quam aliquoties modo habemus.

Ejusdem generis habemus 12, 21 accuratiorem de Philippi patria notationem τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἠρώτων αὐτόν, quo omissa Nonnus nihil reperit nisi προσῆλθον Φιλίππῳ λέγοντες· θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. Quod hodie ante θέλομεν legimus Κύριε, etiam ab aliis omittitur. Tum 13, 2 Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου, ubi ultima verba paullulum turbata in fontibus prorsus omissa, itemque ibid. 26. Huc etiam pertinent 19, 25 Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, ibid. 38 Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας et 21, 2 Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, quorum nihil apud Nonnum invenitur.

5, 23 τὸν πέμψαντα αὐτόν hic quidem, ubi brevissime pater atque filius componuntur — ἵνα

πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα· ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα —, cum Nonno melius reici videntur. Sequenti versu τῷ πέμψαντί με simpliciter in ἀμφὶ τοκῆι transformavit. Quod saepius fecit ut 8, 16. 18. 12, 15.

6, 19 καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινομένου quamquam facit ad narrationis tenorem illustrandum, quin etiam abesse possit, nemo non concedit. Magis etiam suspectum ibid. 24 ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν (ubi in aliis αὐτὸν legitur), quoniam nulla causa fuit cur multitudo Jesum, quem non vidisset navem conscendere, Capharnaumi esse suspicaretur.

7, 10 tantum habet ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν (sic!), haud sane non recte. Nam quae proxima sunt οὐ φανερῶς, ἀλλ᾽ ὡς (quod multi omittunt) ἐν κρυπτῷ intrusa videntur propter ea quae jam sequuntur οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν etc. Verum enim vero non quia clam, sed quia serius quam fratres ad festum ascendit, aliquamdiu eum quaerebant Judaei.

14, 26 simpliciter legit ὁ δὲ παράκλητος ὑμᾶς διδάξει omissa longiore glossa τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος, quae incommode post παράκλητος intruditur.

Postremo absunt a Nonni codice 18, 28 ἦν δὲ πρωί inutile post galli cantum modo memoratum. 19, 13 ἐπὶ βήματος certe non necessarium, fuit in eo 20, 16 solum Ῥαββουνί sine interpretatione.

Aliis locis Nonnus ea ignorat, quae aliunde repetita videntur. Hic ante omnia ii loci enumerandi sunt, in quibus sollemne illud ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν aut non legit aut versu repetere dedignatus est. Reddidit sane 1, 51 v. 202:

μάρτυρον ἐμπεδόμυθον ἀμὴν ἀμὴν οἶδας ἴστω

itemque 5, 24 v. 95 substituto καλὸν pro οἶδας, tum 10, 1 μάρτυρος ἀστυφέλικτος ἀμὴν ἀμὴν λόγος ἔστω, itemque 3, 20 substituto ἐμπεδόμυθος pro ἀστυφέλικτος. Tum 16, 20 per ὅρκιον ἐμπεδόμυθον ἀμὴν ἀμὴν ἀγορεύω. Sed omisit 3, 3. 5. 5, 25. 6, 26. 32. 6, 54. 58. 10, 7. 12, 24. 13, 16. 21. 38. 14, 12. 16, 23. 21, 18. De his singulatim dicere inutile est.

Majoris momenti alii sunt loci. In 3, 31 sq. recepta lectio haec est: ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστιν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν, καὶ ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν, τοῦτο μαρτυρεῖ. Verba post minimum spatium repetita ἐπάνω πάντων ἐστίν cum cod. D Hilarius omittit; suspecta esse etiam particula quae sequitur καί, ergo in multis libris omissa et a LTD damnata. Nonnum si audimus v. 155 sq.

ὃς δὲ δι᾽ αἰθερίου θεοδέγμονος ἦλυθε κόλπου,
φθέγγεται οὐρανόθεν τόπερ ἔκλυεν,

hunc simpliciorem nec minus perspicuum habebimus evangelii textum: ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὃ ἤκουσεν, τοῦτο μαρτυρεῖ.

5, 40 καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με [ἵνα ζωὴν ἔχητε]. Ultima, quae uncinis sepsi, sine necessitate repetuntur ex 39 ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν. Nec illic in codicibus quibusdam αἰώνιον deest, quod sane, si membrum repetitur, aegre desideratur.

7, 50 λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς [ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν πρότερον, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν]. Ultima, quae uncinis sepsi, vario modo in libris tradita ignoravit Nonnus; ex 19, 39 sumpta videntur.

11, 12 cum Nonnus omisit αὐτῷ, in quo variant testes, et sollemne Κύριε tantum haec habet εἶπον οὖν οἱ μαθηταί· Εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται, discipulorum non responsum Jesu datum sed sermunculum inter ipsos habitum iterat.

Ibid. 47 καὶ οἱ Φαρισαῖοι Nonnum non habuisse ex accurata patet discriminatione, quam eos inter facit atque pontifices satis notabilem v. 185 sqq.

— — — — Καὶ τινες αὐτῶν
εἰς πόλιν ἴχνος ἔκαμψαν ἐς ἀντιθέους ἱερῆας
πληθὺν κηρύσσοντες ἀπιστοτάτων Φαρισαίων
ἔργα θεοῦ Χριστοῖο. Καὶ ἄφρονες ἀρχιερῆες
εἰς ἀγορὴν ἀγέροντο πολύθροον, ἧχι γερόντων
εἰς ἓν ἀγειρομένων πρωτόθρονος ἕζετο βουλή.

Evangelista quidem 46 tantum habet τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς.

16, 18 ἔλεγον οὖν· Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει τὸ μικρόν, οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. Verum ex antecedente importune repetitum esse etiam quidam libri monent, quorum alii ὃ λέγει τό, Vaticanus B adeo τί λαλεῖ omittit.

Ibid. 32 ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν. Nonnus cum ἐγγύθι δὲ χρόνος οὗτος scribit, incertum est utrum liberius utrumque verbum expresserit an perfectum alibi obvium hic non habuerit. Sed eadem phrasis fortasse etiam in 17, 1 transiit, ubi ἐλήλυθεν ἡ ὥρα a Nonno ignoratur.

Carere etiam possumus eo, quod 18, 1 bis — σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ et αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ — diserte additur, quoniam et statim sequitur v. μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ et aliunde Jesum fere a discipulis comitatum esse scimus. Nec ibid. 2 ut aliis ex locis ad Judae nomen adderetur ὁ παραδιδοὺς αὐτόν opus erat.

Ibid. 16 ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ modo planius expositum antecedente versu praecesserat. Glossema etiam eo proditur, quod in cod. B aliisque pro eo legitur ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως receptum a TB. Ejusdem farinae est quod 18 additur καὶ θερμαινόμενος a ceteris etiam ad Petrum relatum, quem vix puto hoc temporis momento de calefaciendo corpore cogitasse.

20, 2 de Maria haec tantum refert Nonnus μιῇ φωνήσατο φωνῇ Ἀμφὶ τάφον κενεόν. Patet igitur eum tantum habuisse καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου. Quae nunc addita leguntur καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν ex 13 descripta sunt.

Ibid. 15 depromptum olus ex loco Κύριε, quod nescit Nonnus, etiam propterea omittere debat, quod hortulanum a se appellari putat Maria.

Pervenimus jam ad aliquot locos, in quibus a Nonni codice sententia aliqua abfuit, quae, quamquam novi quid tenet, tamen aut si deest non omnino desideratur aut omnino melius deest. Ita 7, 39 nuper edidit B οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον δεδομένον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὔπω ἐδοξάσθη, sed in magna testium varietate alii ut L ἅγιον, alii δεδομένον omiserunt, T utrumque. Nonnus vero cum scribit v. 153 sq.

οὔπω γὰρ βροτέῃσιν ἐνερρίζωτο μενοιναῖς
Χριστὸς ἄναξ γενέτῃ φανεὶς ἀγχίθρονος ἕδρῃ.

non aliter mutavit, ut putabat T, locum sed breviorem expressit talem οὔπω γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐδοξάσθη.

8, 31 sq. Nonnus tantum habuit ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν. Quae vulgo ante γνώσεσθε adduntur ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστὲ καὶ commodius abesse videntur, quoniam Iudaeos alloquitur τοὺς πεπιστευκότας quidem, qui tamen, ut sequentia docent, nondum satis fidem confirmaverunt.

9, 9 ubi aliquid turbatum esse testium discrepantia ostendit, Nonnus priora quidem ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν omittit, sed posteriora plenius legit ἄλλοι δὲ ἔλεγον Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν.

12, 36 Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν, quae verba vix desiderantur, ubi post longiorem excursum ad 44 pervenimus Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν.

13, 19 ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι hunc modo exposuit Nonnus v. 83 sqq.

Γλώσσῃ προφθαμένῃ, τόπερ ἔσσεται, ἄρτι βοήσω,
ὄφρα μὲν ἦν καλέουσιν ἕλιξ χρόνος ἐγγύθεν ὥρην,
μῦθον ἀναμνήσησθε παλαίφατον, ὅττι παρ' ὑμῖν
ἐσσόμενον θέσπιζεν ἐμὴ φρενόθεος ὀμφή.

Ultima cum evangelistae verbis minime congruere quivis videt, pro iis in suo libro Nonnum legisse ὅτι ἐγώ φημι aliquis conjecerit, nisi haberemus fere eundem versum ad 14, 29, ubi in evangelio simpliciter legitur ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. Id igitur hic quoque sine trium verborum appendice habuit poeta.

14, 20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε [ὑμεῖς] ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. Hilarius certe ἐν—ὑμεῖς omittit, quo facto remanet ejusmodi membrum causale, qualia multa a Nonno ignorari supra vidimus.

15, 23 ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. Versus ab omnibus praeter Nonnum agnitus haud satis apte intercedere videtur inter 22 εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας et 24 εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου atque sententiarum continuationem etiam a Nonno probe redditam turbare. Ex ultimis verbis confici ille facile poterat.

17, 24 tantum habuit δόξαν τὴν ἐμήν omissis quae vulgo sequuntur ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου, in quibus ὅτι ἠγάπησάς με etiam Cyrillus omisit.

Permirum vero est, quod 18, 5—8 semel tantum se confitentem facit Jesum Nonnus, ut haec tantum in suo codice invenerit tribus additamentis omissis: ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον· εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσαν χαμαί. πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς· Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον

ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐγώ εἰμι. Ferri posse etiam hanc narrationem non est quod dubites: simulac Jesus, quem quaerant, eos interrogavit, comminare quidem assonant sed tum statim humi procumbunt.

Jam vero ad eos locos pervenimus, in quibus paene vereor ne in temeritatis crimen incurram si Nonni lectionem ideo conjectura investigare et interdum eam quam hodie habemus superiorem esse scilicet criticus ἐθελόλογος demonstrare studeam. Horum locorum in numerum primum retulerim 5, 1, ubi hodie legimus: Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Sed prius membrum a Nonno lectum non esse paraphrasis ipsa prodit, cui vix apte cum Nonnio mentio festi praemittitur, quod quale fuerit, jam antiqui interpretes dissenserunt. Equidem Nonni codicem a glossemate liberum esse existimo, quod ut adderetur post antecedentem versum Τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, in causa fuit 2, 11 et 13, ubi post illa Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας — jam haec sequuntur Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς.

Similiter alium evangelistae locum prorsus aliter a Nonno lectum esse puto. Nunc enim audi sodes 6, v. 118 sqq.:

— — — — Εἰρόμενος δὲ
λαὸς Ἰουδαίων φιλοπευθέα ῥήξατο φωνήν
«εἰπέ, τί κεν ῥέξωμεν, ὅπως θεοτερπέι θυμῷ
ἔργα θεοῦ τελέσωμεν (sic!)». Ἄναξ δ' ἠμείβετο μύθῳ
«ὀρθὴν πίστιν ἔχοντες, ὅπως δέξησθε φανέντα,
ὅντινα κεῖνος ἔπεμψεν (sic!)»

Haec omnia tam arcte cohaerere, ut nihil intrudi possit, quod longiorem evangelistae orationem — 28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; 29. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος — plene et perfecte reddat, fatearis necesse est. Nec tamen qui Nonni paraphrasin noverit, eum consulto in brevius illa contraxisse putaverit. Quid igitur, si poeta in suo codice haec tantum invenit: ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος?

Neque alium locum poeta duce a glossemate liberare dubito: 7, 16 sq. Jesus dicit: ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. Quomodo theologi illud decantatum τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν huic sententiarum ordini adaptare soleant, me non fugit, sed nec mihi satisfaciunt et alios jam in eo offendisse interpretes scio. Jam audi mihi paraphrastam:

οὐ διδαχὴ πολύϊδρις ἐμὴ πέλεν, ἀλλὰ τοκῆος
ὅστις ἐμὲ προέηκεν. Ἀνὴρ δέ τις ἢν ἐθέλῃσῃ,
γνώσεται ἡμετέρης διδαχῆς χάριν, εἰ γενετῆρος
ἐστί τις οὐρανίη θεόθεν δόσις, ἢ ἐγὼ αὐτὸς
φθέγγομαι ἐξ ἰδίων ἀδύτων αὐτόσσυτον αὐδήν.

Nonne statim videbis ad illa ἀνὴρ δέ τις ἢν ἐθέλῃσῃ simpliciter supplendum esse γιγνώσκειν, quod quominus etiam in evangelistae verbis fiat glossemate purgatis, nihil obstare videtur.

13, 31 sqq., ubi verum libri Nonnus haec Joannis textum accurate expressit: ὅτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει ὁ Ἰησοῦς· Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, εἰ δὲ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτόν, omissis quae in fine ubique adduntur ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν, quod additamentum nec quidquam novi continere et facile ex antecedentibus repeti potuisse haud improbabile videtur suspicio. Ita etiam statim 33 illud ζητήσετέ με, quod ex 7, 34 sublatum hic sententiarum ordinem paullulum interrumpit, a poeta ignoratur.

16, 30 tantum habet νῦν οἴδαμεν ὅτι οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ omissis quae vulgo post ὅτι leguntur οἶδας πάντα καί, quae verba si simpliciter spectantur, potius hanc contrariam sibi adnecti sententiam postulare videntur οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα σύ τινα ἐρωτᾷς. Quodsi comparamus 19 ἔγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, cui curiositati obviam iturus totum instituit sermonem 19–28, nihil profecto in breviore, quale Nonnus exhibet, discipulorum responso desiderabamus.

17, 1–3 hoc modo Nonnus illustravit v. 3 sqq.

> «σεῖο πάλιν κύδαινε τεόν, πάτερ, ὡς πάρος αὐτῷ
> σαρκὸς ὅλης βροτέης κρημνήσαο ψυχοχύτην
> βούλομαι εἰν ἑνὶ πάντας, ὅσους (ὅσοις vitiose Passov) πάρος ὤπασας αὐτός,
> ζωὴν θεσπεσίην αἰώνιον ἀμφιπολεύειν,
> ὄφρα σε γινώσκωσι θεὸν μόνον ἔκδικα κόσμου
> καὶ τεόν, ὃν προΐηκας ἐπὶ χθόνα, Χριστὸν Ἰησοῦν.»

Patet eum hunc evangelii textum tribus additamentis liberum habuisse: Πάτερ, δόξασόν σου τὸν υἱόν, καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν, ὃ δέδωκας αὐτῷ, ἔχῃ (cum cod. D) ζωὴν αἰώνιον, ἵνα γινώσκωσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Erraret vero, qui aut ex evangelio in Nonnum v. 2 αὐτῷ aut ex Nonno in evangelium αὐτός inferre vellet.

Ibid. 11 sq. haec tantum habuit: πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν, ἐγὼ αὐτοὺς ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο. Verba in quibus per se spectans nihil video quod desideretur, interpolatorum manus experta esse ipse textum dissensus prodit. Nonnianorum versuum priores emendate adscribo:

> — — — — ἀλλὰ μαθητὰς
> ἡμετέρους σὺ φύλαξον ὁμόφρονας ἔκποθεν ἄτης,
> δαίμονος αἰγλήεντος προασπιστῆρος ἐμεῖο ...
> ἁγνὲ πάτερ, σὺ φύλαξον ὁμόφρονας ἔκποθεν ἄτης

(vulgo hic αὐτῆς ab Hermanno emendatum et προασπιστῆρος legitur), et quo jure ἐκ τοῦ πονηροῦ Nonniano evangelio vindicaverim intelliges, jam enim conferas infra 15 Joanneum ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ cum Nonni versibus 51 sq.

> ἀλλ' ἵνα μιν βλεφάροισιν ἀκοιμήτοισι φυλάξῃς
> δαίμονος ἀρχεκάκοιο δυσαντήτων ἀπὸ δεσμῶν.

Recte enim δεσμῶν Nonnum conjeci pro vulgato θεσμῶν.

Sed in quem jam delatus sum locum, de eo amplius dicendum. Nonnus enim nec versum 19

habuit — ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσίν, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου — ad verbum ex 14 repetitum nec 18 — καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον —, quo importune sanctificationis doctrinam interrumpi versuum jam optime cohaerentium conspectus docet ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

Ibid 25 sq tantum habuit ἐγὼ δέ σε ἔγνων καὶ οὗτοι ἔγνωσαν, ὅτι ἐγνώρισα τὸ ὄνομά σου, praeclare nisi fallor, cum ad ἔγνωσαν supplendum sit σέ, quod ipsum addit Hippolytus apud T. Genuinum esse, quod vulgo post ὅτι introducitur, σύ με ἀπέστειλας καὶ persuadere mihi non possum.

Rectius etiam si quid video 18, 22 minister tantum colapho non verbo Christum objurgat, ut cum Nonno deleamus verba εἰπών Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ, id ipsum enim postulare videtur Domini vituperatio 23 εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις.

Nec Christi oratio integra mihi videtur si ibid 37 Pilati interrogationi Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ, — quod ad verbum transtulit Nonnus v 175 ἦ ῥα σὺ (non ῥα νύ, ut vulgo legitur) κοίρανος ἐσσί, — simpliciter suae missionis consilium opponit Εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ, omissis quae hodie praemittuntur Σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ, ubi iterum habemus ut etiam supra 18, 8 ejusmodi membrum per ὅτι adjunctum.

Mirum etiam est, quod apud Nonnum 19, v 116 sq de militibus legimus

θεσπεσίην ἐσθῆτα θεηγενέος βασιλῆος
ἑσσάμενοι δάσαντο καὶ αἰγλήεντα χιτῶνα,

ut in suo evangelio idem fere invenisse videatur, quod in ceteris (Matth 27, 35. Marc 15, 24. Luc 23, 34.) legimus ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ διεμερίσαντο καὶ τὸν χιτῶνα. Quaternarium enim militum numerum si invenisset, vix ab eo enarrando sibi temperasset.

19, 28 verba ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή jam ab antiquis interpretibus ad Psalm 68, 22 καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος relata esse constat, quo jure theologi videant. Nonnus certe nihil de scriptura sacra invenerat, sed simplex ἵνα τελειωθῇ naturam secutus prorsus aliter ita est interpretatus v 146 sqq

Ἰησοῦς δ' ἅμα πάντα κατεσπεύσαντα νοήσας
ὅττι θεοῦ τετέλεστο, θεόσπορον ἤθελεν εἶναι
τέρματος ἑσπερίοιο τὸ λείψανον

Etiam 20, 9 tantum οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν habuit sine τὴν γραφήν, ut ex interpretatione οὐ γάρ πω ᾔδεσαν patet, non minus recte si quid video.

Versum 19, 35 utrum tam abundantem scripserit evangelista necne, hodierni interpretes certant. Nonnus quidem cum hanc paraphrasin dederit

ἀνὴρ δ' ὅστις ὄπωπεν, ἑὴν ἐπιστώσατο μάρτυς
μαρτυρίην ἀτίνακτον· ἀριστονόοιο δὲ κείνου
ἴδμεν ὅτι ζαθέη καὶ ἐτήτυμος ἔπλετο φωνή,

nostri versus primum tantum membrum habuit, cui ex 21, 24 posterior pars adhaesit hoc modo

καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ οἴδαμεν, ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. Vice versa illic haec tantum verba agnoscit: οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα.

20, 4 si vulgarem praepositionis usum servavit evangelista, de quo ego iudicare nequeo, scribere non potuit ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον. Ioannem enim non intrasse sepulcrum sequentia apertissime indicant: καὶ παρακύψας βλέπει etc. Consentit Nonnus, sed ita, ut importunum atque inutile glossema prorsus omittat v. 26:

καὶ φθάμενος Σίμωνα ποδήνεμος ἤλυθε μαθητής.

20, 19 hoc modo legit Nonnus: Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου συνηγμένοι ἦσαν οἱ μαθηταί, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς etc. Vulgo post ἐκείνῃ additur τῇ μιᾷ σαββάτων male repetitum ex 1, tum συνηγμένοι, quod Nonnum habuisse v. 91 ostendit

ὁππόθι φυλεύοντες ἐνεσφίγγοντο μαθηταί,

olim receptum nuper ex optimorum librorum auctoritate damnaverunt LTD, postremo διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, quod vulgo post μαθηταί additur, non hic Nonnus sed infra 26 post οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ habuit, ubi v. 116 ita transtulit

φρικτὸν Ἰουδαίων πεφυλαγμένοι ὄγκον ἀπειλῆς.

Ne vero de transponendo versu ex illo in nostrum locum cogites, etiam Thomae denominatio ὁ λεγόμενος Δίδυμος in Nonni codice non 24 fuit, ubi tamen primum incredulus memoratur, sed eidem 26, unde v. 118

ὃν Δίδυμον καλέεσκον ὁμώνυμον· ἀπειθὴς δὲ

removeri nullo modo potest.

Pauci restant loci in quibus Nonniani evangelii codex alium sententiarum ordinem, quam qualem hodie habemus, praebuit. Horum agmen ducit 11, 20, qui versus circumscriptus a Nonno v. 100—102 in illo codice inter 21 et 22 suam sedem tenebat. Vice versa cum quoniam cum Nonno hos versus inferamus post v. 97, eorum prohibet cum sequentibus discrepantia:

100 οὔπω δ' εὐρυάλοιο ἄναξ ἐπεβήσατο κώμης,
ἀλλὰ μένων ἀτίνακτος ἔτι ξυθέῳ παρὰ χώρῳ
εἶχε πόδας στατὸν ἴχνος, ὅπῃ πάρος ἤντετο Μάρθη (sic!).
98 Αἳ δὲ (ἄλλαι?) δ' οἴκοις ἦσαν ἴσα κενεῷ μελάθρῳ,
καί μιν ἐλαφρίζεσκον ἀπευστήτῳ τινὶ μύθῳ —,

qui versus 21 demceps leguntur, patet pronomen μιν ad Martham, non ad Mariam referri debere.

Paullo difficilior res est 10, 12 sq., quos versus his poeta persecutus est v. 41—48

— — — Ὁ δὲ μίσθιος οὐ πέλε ποιμὴν
θηρῶν ἀγκυλόδοντα ἰδὼν λυκὸν ἅρπαγα μήλων
κρυπτὸς ἀλυσκάζων ὑποδύεται, ὄξυς ἐκείνος
βοσκομένων ἀφύλακτα πολυσκαρθμα πτώκα μήλων,
κρυπτὸς ἀλυσκάζων ὑποδύεται· οὐκ ἀλέγει δὲ
μήλων ἀλλοτρίων, ὅτι μίσθιος αὐτὸς ἀκούει·

καὶ λύκος ἀγκυλόχειλος ἐπέρχεται ἅρπαγι λαιμῷ
μῆλα διασπαδάδας σημάντορος οὐ παρεόντος

In his omnia optime conveniunt, ut de transponendis singulis membris cogitari nequeat, nemo non videt. Sed ea si comparamus cum archetypo, tantum in partium dispositione offendemus discrimen, ut, qui jam paraphrastam bene noverit, dubitare non possit, quin ei longe alia ante oculos fuerit haec series: ὁ δὲ μισθωτὸς οὐκ ὢν ποιμὴν θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ φεύγει καὶ ἁρπάζει τὰ πρόβατα, φεύγει καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων, ὅτι μισθωτός ἐστιν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια· καὶ ἔρχεται ὁ λύκος καὶ ἁρπάζει τὰ πρόβατα καὶ σκορπίζει.

Prorsus eadem res est 14, 9—11, quibus respondent Nonnei versus 33 sqq.

τηλίκον εἰμί, Φίλιππε, πολὺν χρόνον ἐνθάδε μίμνων
σύννομος ὑμείων, καὶ ἐμὴν οὐκ εἶδες ἀνάγκην,
πῶς βροτὸς ὅς με νόησε, καὶ ἄφθιτον εἶδε τοκῆα·
οὔπω πίστιν ἔχεις, ὅτι σύζυγός εἰμι τοκῆος
καὶ γενέτης μεθέπει με μιῇ συνεργέϊ μορφῇ;
καὶ πόθεν αἰτίζεις με «μεριζομένῳ τινὶ θεσμῷ
δεῖξον ἐμοὶ γενετῆρα,» τὸν ἔδρακες εἰς ἐμὲ λεύσσων
ἐκ κραδίης ὅτε μῦθον ἐρεύγομαι, εἰς ἐμὲ μίμνων
ξυνὸς ἐμοὶ πάλλοντι πατὴρ ἐμὸς ἔργον ὑφαίνει.
Οὔπω μάρτυρα μῦθον ἐπιστεύσασθε μενοινῇ,
ὡς ἐν ἐμοὶ τελέθει γενέτης ἐμός, ὅττι καὶ αὐτὸς
σύμφυτός εἰμι τοκῆος, ἐγὼ κλάδος, ὃ δὲ ῥίζων,
εἰ μὴ ἐμοὶ πείθεσθε, πατρὸς πιστεύσατε μούνοις
ἔργοις ἡμετέροισιν etc.

Emendavi interpunctionem — v. 38 vulgo μεριζομένῳ τινὶ θεσμῷ inepte cum αἰτίζεις με jungitur et v. 40 nuper Passovius contra Nansii interpretationem post ἐρεύγομαι punctum fixit — et v. 42 pro καὶ σὺν ex 10, v. 137 scripsi ὡς ἐν, quorum prius jam invenerat Nansius. Jam vero omnia tam bene procedunt, ut nec quidquam loco moveri queat nec aliud alicubi addi: id quod optime perspici potest ex infelici Nansii conatu, qui, ut propius ad eam quam nunc habemus Joannei textus conditionem admoveret Nonnum, et v. 38 sq. post v. 33 transposuit et medium versum 43 interrupit non minus quatuor pessimis suae fabricae versibus inter ἐρεύγομαι et εἰς ἐμὲ intrusis. Is potius Joannis verba hoc ordine modoque scripta exaravit: Τοσοῦτον χρόνον, Φίλιππε, μεθ' ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ καὶ ἑώρακεν τὸν πατέρα· οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; καὶ πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ ἔργα αὐτοῦ· σὺ (cum vulgata addunt etiam alii) πιστεύετέ μοι ὅτι ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί (sic cod. D et Hilarius), εἰ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. Verba τὰ ῥήματα—αὐτοῦ patet hoc modo Nonnum accepisse: verba quae ego proloquor ex me ea pater mihi immanens ut sua ipsius opera progignit. Ita vides Nonnum textum quam-

quam vulgato breviorem tamen non ea laborare «obscura breviloquentia», quam illi haud momento objecerunt recentiores interpretes.

Hic jam si paullo audacior in investigando Nonni evangelio versatus esse arguar, inique etiam in ultimo quem tractaturus sum loco molimen audendum mihi videtur. Habemus hodie 21, 12 sq. hunc in omnibus Joannis libris membrorum ordinem: λέγει — ἀριστήσατε; οὐδεὶς — ἐστιν; ἔρχεται — ὁμοίως. Hodiernus Nonnus v. 75—78 hunc ordinem habuisse videtur: οὐδεὶς — ἐστιν; λέγει — ἀριστήσατε; ἔρχεται — ὁμοίως. Verum jam narrationis tenor postulat, ut et poëtae versus et evangelistae verba aliter disponamus. Habuerat ille hunc ordinem:

καὶ τότε ἄναξ προέθηκε φίλον παρμήκεα ἰχθύν,
ἰχθὺν καὶ νέον ἄρτον· τοῖς δ' ἄλλοις μαθηταῖς
ἀδευτα, πάλιν δαίνυσθε μιῆς ὑπὸ κύκλα τραπέζης
ὀπταλέην ἀδόκητον ἐδήμονα δαῖτα θαλάσσης.»
οὐ τότε τολμήσας τις ἀνὴρ ὁμόφοιτος ἑταίρων
ἀντωποῖς βλεφάροισιν ἰδὼν παρεόντα δοκεύων
«τίς πέλεθεις;» ἐρέεινε, καὶ οὐ θρασὺς εἴρετο Σίμων,
ἐγγύθι γινώσκων, ὅτι κοίρανος ἦεν Ἰησοῦς.

Cui ordini optime haec respondent: *Ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· Σὺ τίς εἶ, εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν.* Et nunc demum ad narrationis finem optime quadrant sequentia: *Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν*, et apud Nonnum:

τοῦτο πάλιν τρίτον ἄλλο φαείνετο (τοῖς) πᾶσι μαθηταῖς
Ἰησοῦς μετὰ θεῖον ἐγέρσιμον ὕπνον ὀλέθρου.

Hi igitur loci fuerunt, nisi unum alterumve memoriae lapsu omisi, omnes, in quibus Joannis evangelii codicem, quo Nonnus usus est, pauciora verba, quam quae hodie aut in cunctis aut in plurimis fontibus invenimus, habuisse certis argumentis demonstrari potest. Quas Nonnici codicis scripturas cum haud raro receptis hodie lectionibus superiores mihi videri moneam, profecto illi tantum codici eas vindicare, minime vero quid evangelista ipse scripserit indicare volui. De ea enim re judicare non meum est, sed theologorum criticam cum totius Novi Testamenti tum hujus evangelii historiam indagantium, qui ut praeter ipsos codices et Graecos et ex Graeco versos etiam patrum et Graecorum et Latinorum auctoritatibus ad constituenda sacrarum scripturarum verba utuntur, ita jam etiam Nonni discrepantias commode in conspectum ordinemque datas suo examini subjicere poterunt. Hi igitur videant, illis Nonnici codicis omissionibus genuinus evangelistae sermo vel ubique vel passim num mutilatus sit an pristinae puritati restitui debeat.

Additamenta vero, quibus nos hodie caremus, nullo habuisse videtur nisi uno loco 21, 2, ubi Nonnus certe non de suo Petro fratrem adjunxit v. 8:

καὶ σοφὸς Ἀνδρείας, ὁμογνώτορος ἦε καὶ Πέτρου

Alia cum locis, in quibus ulterior intonit plus invenisse videtur, rem breviter indicatam paullulum aut dilatavit, ut statim infra v. 71, quem locum modo adscripsi, ubi post caeterorum universam mentionem diserte Simonem εἰπόντα Θρασὺν nominavit — quod idem fecit 4, 27, de quo loco latenter supra p. 8 monui —, aut explicavit, ut 6, 30 sq. evangelistae verba hoc modo interpuncta — πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ sententiarum nexum diserte intulit hunc:

Τί πρῆξις προτέρῃσιν ἀμείνονα; ἡμέτεροι γὰρ
αἰθέρος ἄφθιτον εἶδος ἀμεμφέος ἔνδοθι πέτρης
μάννα πολυκλήιστον ἐθοινήσαντο (sic!) τοκῆες

11, 9–21, ubi simplex δὸς δόξαν θεοῦ commendavit addito ὅς οἱ δαίσας ὀφθαλμῶν πόρε φέγγος.

Locus superant locus, in quo nunc profecto versatus est paulo, ut nemini nostrum haereat judicium, celeberrimus ille qui est 21, 15 sqq. de Petri munere, cui unum amorum suum ter testificanti Christus primo *Βόσκε τὰ ἀρνία μου*, secundo *Ποίμαινε τὰ προβάτιά μου*, tertio *Βόσκε τὰ προβάτιά μου* reguerit, quo mihi puero Lutheri biblia multum versanti scrupulum injecit illa quae mihi non satis distincta videbatur repetitio, nec nunc vero recentiorum interpretum commenta satisfaciunt. Egregie vero Nonnus Christi haec subjecit gradationem:

v. 80 *βόσκε μοι ἔμφρονας ἄρνας ἀκηχέα οἷα φυλάξω*
v. 96 *ἡμετέρων ποίμαινε νοήμονα πῶϋ μήλων·*
v. 100 *εὐφραδίῃ ποίμαινε καλαύροπι μῆλα καὶ ἄρνας*

Ingeniosa profecto, nisi hic tertio loco jam in suo codice invenit ποίμαινε τὰ πρόβατα καὶ τὰ ἀρνία μου. Sed cum et potius ingenio suo indulsisse existimem, monuit me ejus versus 118 sq., quibus hanc narrationem concludit, quorum versuum nec vola nec vestigium in evangelio apparet:

καὶ σοφὸς πλήθοντι θεὸς πάλιν ἔννεπε Πέτρῳ
«ἄρνας ἐμοὺς ποίμαινε νεόφρονας ἄνθεσι βίβλων».

Hoc vero versu, Viri Gravissimi, quem etiam Vobis omnibusque dicto jam ad eam rem revocor, cujus causa tota haec scriptio suscepta est, ad vota pro Vestrae Universitatis salute pie nuncupanda. Quae vota qualia potissimum esse debeant, ex iis, quae libelli initio de Universitatis Vestrae studiis eorumque cum nostra republica commercio in memoriam revocavi, quasi sua sponte elucere quis non videt? His enim temporibus et vulgo praesertim civibus et publicis privatisque praecipue adjuvari quum videamus fere solas eas artes, quae id tantum agunt, ut naturae viribus subjugandis et terrae opibus effodiendis hominum quotidianis usui voluptatibusque inserviant, nisi jam Universitatum professores ut magistros eum maxime decet privatique eam scientiam et excolere ipsos et educere adolescentes, quae sive in divinis humanisque sive in naturalibus versetur rebus investigandis sperandis illustrandis, sola veritatis amore incensa in se suaque virtute finem bonorum habet invidiae

inexpugnabilem mercedis non egentem. Has etenim artes — quas et ipsas splendidissimum habere humani ingenii triumphum quis negaverit, quas summae omnium saluti quotidie augeri et amplificari quis non laetetur? — illae artes si quando accident ut *solae omnem vitam humanam regant atque compleant*, magnopere verendum est, ne summus omnium imperator sibi ipsi superare dediscat atque corporis voluptatibus sensuumque rationibus nunc deditus illud poetae obliviscatur:

»Pronaque cum spectent animalia cetera *terram*,
Os homini sublime dedit *caelumque tueri*
Jussit et erectos ad sidera tollere vultus.«[1]

Hoc igitur sanctissimum officium »sursum corda« studiosae juventutis erigendi atque caelestis ingenii *floribus pascendi*, quod per quatuor saecula a Vestra Universitate perpetuo strenueque est observatum, ut etiam quinto quod jam ingressa est saeculo nullo impedimento persequi prosperoque explere eidem contingat, cum optimis omnibus optamus atque precamur; in quo officio nobis Taricensibus eandem Vobiscum, quae adhuc fuit, mansuram esse societatem certo speramus a desideriis haec vota superantibus et fortasse controversiis consulto abstinentes, quoniam temporis et acti memores et ei quod agitur intenti de olim futuro securos esse oportet divino summo aeternoque rerum ordini confisos!

IV.

DE DIVERSIS HESIODEAE THEOGONIAE PARTIBUS

DISSERTATIO